

twelve times into Chinese. The first, fifth, sixth, seventh, eighth, ninth, and tenth had been lost in China in A.D. 730, when the Khâi-yuen-lu was compiled; so that there are now only five in existence in China and Japan. It is true that none of these five Chinese translations agrees entirely with the Sanskrit text, as it was preserved in Nepal, and that they differ also considerably from each other. The following facts, however, are the same in all the translations, and agree also with the Sanskrit text,—viz. the scene of the dialogue is always placed at Râgagriha, on the mountain Gridhrakûra, and the principal speakers are Bhagavat or Buddha, Ānanda, and Maitreya. The subject is the description of Sukhâvatī, together with the history of Amitâyus or Amitâbha, beginning with his early stage when he was as yet a Bhikshu with the name of Dharmâkara, at the time of the Tathâgata Lokavarâṇa.

According to the Thu-ki (No. 1487), a catalogue of the Chinese Tripitaka, compiled about A.D. 664, and the K'-yuen-lu (No. 1612), the following is a list of the twelve translations of the Larger Sukhâvatī-vyūha:—

(1) Wu-liên-sheu-kin, 'Amitâyus-sûtra,' 2 fasc. Translated by Ān Shī-k'ao, A.D. 148-170, of the Eastern Hân dynasty, A.D. 25-220. (Thu-ki, fasc. 1, fol. 5b) Lost.

of the Royal Asiatic Society, vol. xi, part ii. (1880), pp. 163-186, and afterwards in my Selected Essays, vol. ii. pp. 343-363, without the text. A fragmentary English translation of this Chinese translation, by the Rev. S. Deal, was given in his Catena of Buddhist Scriptures, pp. 378-383. A French translation, by MM. Yvainsoum and Yamata, with the Sanskrit text, was published in the Annales du Musée Guimet, vol. ii. (1881), pp. 39-64.

(2) Sîlo-wu-liên-sheu-kin, lit. 'Small Amitâyus-sûtra,' 1 fasciculus. Translated by Guwahhadra, of the earlier Sun dynasty, A.D. 420-479. It was lost already in A.D. 793, when the Khâi-yuen-lu (No. 1487), a well known catalogue of the Chinese Tripitaka, was compiled. See the Khâi-yuen-lu, fasc. 14a, fol. 17b.

(3) A'-tan-tsin-ti-n-thu-fa-shô-sheu-kin, lit. 'Sûtra on the Favour of all Buddhas and the Praise of the Pure Land (Sukhâvatī),' 11 leaves. Translated by Hsiouen-ih-sang, of the T'ang dynasty, A.D. 618-907. No. 197. This translation is somewhat longer than Kumâra-guṇa's, e.g. it gives the names of the Buddhas of the four corners, beside those of the four quarters and of the nadir and zenith. According to the K'-yuen-lu (No. 1612, fasc. 2, fol. 2b), this Chinese translation is said to agree with the Tibetan translation; for which latter, see the Asiatic Researches, vol. xv. p. 439.

(12) Tā-shan-wu-liān-shen-kwān-yen-kū. 'Mahāyāna-mitāyur-vyūha-sūtra.' 3 fasc. By Tā-hhien, A.D. 982-1001, of the later Sun dynasty, A.D. 960-1280. (*K'-yuen-lu*, fasc. 4, fol. 11 a) Fifth of the five translations still in existence. No. 863.

None of these twelve Chinese titles reproduces the exact meaning of the title of Sukhāvati-vyūha, or Amitābha-vyūha; but on the contrary, almost all of them agree with the title Amitāyur-vyūha, or Amitāyus-sūtra. For the above seven missing translations, see the *Khāi-yuen-lu*, fasc. 14, fol. 3 b seq.

Besides the five translations, there is a work entitled Tā-o-mi-tho-kin, lit. 'Large Amitāyus-sūtra,' in two fasciculi, No. 203. It was compiled by a Chinese minister, Wān Zih-hhiu, in A.D. 1160-1162, under the Southern Sun dynasty, A.D. 1127-1280, and consists of extracts from four of the five translations, Nos. 25, 26, 27, and 863. The compiler, however, did not compare those translations with the Sanskrit text, but trusted simply to his own judgment, or to the spiritual help of Avalokitesvara, for which, as he states in his preface, he had always prayed in the course of his compilation. It is curious that he does not mention Bodhiruci's translation of the same Sūtra (No. 23. 5), which was made more than four centuries before, and is much better at least than No. 863, both in contents and composition.

In the *K'-yuen-lu* (fasc. 1, fol. 21 b), Bodhiruci's translation is said to agree with the Tibetan translation, which is mentioned in the *Asiatic Researches*, vol. xx. p. 408.

If we examine carefully the five translations which are still in existence, we see that, besides their disagreement in minor and unimportant points, there were at least three different texts or copies of the text, differing from each other considerably. The first and second translations seem to have been made from nearly the same text, excepting that all the Gāthās are left out in the second translation. The third and fourth translations seem to have been taken from almost the same text, excepting that the third translation has several additional chapters, which are given in the first and second translations also. The fifth translation stands by itself.

The exact relation of the Sanskrit text to the five translations may be seen from the following comparative table:—

SUKHĀVATĪ-UTĪHA.

511

Text	1st Trans. 4 fasc. A.P. 147-149 By Lokanātha.	2nd Trans. 5 fasc. A.P. 153-155 By A. A. C. M.	3rd Trans. 5 fasc. A.P. 155 By Satgurunārāyaṇ.	4th Trans. 5 fasc. A.P. 691-713 By Buddhānanda.	5th Trans. 5 fasc. A.P. 942-1001 By B. B. K. K.
Introduction 3 verses Chap. 1 (pp. 1-2) 14 stanzas has	L. 1a-1b 35 stanzas, 10 Bodhi- vākas, 16 l. p. māhā : 1 pāda- līk.	L. 1a-1b 31 stanzas	L. 1a-1b 31 stanzas, 17 Bodhi- vākas, with a brief account of Buddha's life as an attribute of the Bodhi- vāsa.	L. 1a-4a 23 stanzas, 13 Bodhi- vākas, with a brief account similar to that in the 3rd trans.	L. 1a-1b 31 stanzas
- 2 (pp. 2-3)	- 2b-3b	- 1b-3a	- 4b-5b	- 4a-5b	- 1b-3a.
- 3 (pp. 4-7) 81 Bodhi- vākas.	- 3b-4b 37 Bodhi- vākas.	- 3a-4b 34 Bodhi- vākas.	- 5b-6b 54 Bodhi- vākas.	- 5b-6b 41 Bodhi- vākas.	- 2a-4a. 39 Bodhi- vākas.
- 4 (pp. 7-11) 10 verses.	- 4b-5b 10 verses of 8 lines, each line consisting of 3 characters.	- 4b-5a the sub- ject of verses 10 briefly given in verse.	- 6b-7a 10 verses of 8 lines, each line consisting of 4 characters.	- 6b-7b 10 verses, of 4 lines, each line con- sisting of 7 cha- racters.	- 4a-5a 9 verses, of 4 lines, each line consisting of 7 characters.
- 5 (pp. 12-13) 10 verses.	- 6b-7a	- 5a	- 7a-8a	- 7b-8a	- 5a-6b.
- 6 (pp. 14-15) 10 verses.	- 7a-7b	- 5a-6a	- 8b-9a	- 8a-8b	- 5b-6a.
- 7 (pp. 16-17) 10 verses.	- 7b-11a 24 verses.	- 6a-11a 24 verses.	- 9a	- 8b	- 6a.
- 8 (pp. 18-19) 10 verses.	- 11a-11b	- 11a-11b	- 10a-10b 45 verses.	- 10a-10b 45 verses.	- 6a-11a, 11, 1a- 2a 35 verses.
- 9 (pp. 20-21) 10 verses.	- 12a-12b	- 12a-12b	- 11b-11c 11 verses, of 4 lines, each line con- sisting of 3 cha- racters.	- 11b-11c 11 verses, of 4 lines, each line con- sisting of 7 cha- racters.	- 11, 2a-3a 13 verses, of 4 lines, each consisting of 3 characters.
- 10 (pp. 22-23) 10 verses.	- 13a-13b	- 13a	- 12a-12b	- 12a-12b	- 3a-3a.
- 11 (pp. 24-25) 10 verses.	- 14a-14b	- 14a-14b	- 13a	- 13a-13b	- 3a-3b
- 12 (pp. 26-27) 10 verses.	- 15a-15b	- 15a-15b	- 14a-14b	- 14a-14b	- 3b-6a.
- 13 (pp. 28-29) 10 verses.	- 16a-16b	- 16a-16b	- 15a-15b	- 15a-15b	- 3a-3a.
- 14 (pp. 30-31) 10 verses.	- 17a-17b	- 17a-17b	- 16a-16b	- 16a-16b	- 3a-3a.
- 15 (pp. 32-33) 10 verses.	- 18a-18b	- 18a-18b	- 17a-17b	- 17a-17b	- 3a-3a.
- 16 (pp. 34-35) 10 verses.	- 19a-19b	- 19a-19b	- 18a-18b	- 18a-18b	- 3a-3a.
- 17 (pp. 36-37) 10 verses.	- 20a-20b	- 20a-20b	- 19a-19b	- 19a-19b	- 3a-3a.
- 18 (pp. 38-39) 10 verses.	- 21a-21b	- 21a-21b	- 20a-20b	- 20a-20b	- 3a-3a.
- 19 (pp. 40-41) 10 verses.	- 22a-22b	- 22a-22b	- 21a-21b	- 21a-21b	- 3a-3a.
- 20 (pp. 42-43) 10 verses.	- 23a-23b	- 23a-23b	- 22a-22b	- 22a-22b	- 3a-3a.
- 21 (pp. 44-45) 10 verses.	- 24a-24b	- 24a-24b	- 23a-23b	- 23a-23b	- 3a-3a.
- 22 (pp. 46-47) 10 verses.	- 25a-25b	- 25a-25b	- 24a-24b	- 24a-24b	- 3a-3a.
- 23 (pp. 48-49) 10 verses.	- 26a-26b	- 26a-26b	- 25a-25b	- 25a-25b	- 3a-3a.
- 24 (pp. 50-51) 10 verses.	- 27a-27b	- 27a-27b	- 26a-26b	- 26a-26b	- 3a-3a.
- 25 (pp. 52-53) 10 verses.	- 28a-28b	- 28a-28b	- 27a-27b	- 27a-27b	- 3a-3a.
- 26 (pp. 54-55) 10 verses.	- 29a-29b	- 29a-29b	- 28a-28b	- 28a-28b	- 3a-3a.
- 27 (pp. 56-57) 10 verses.	- 30a-30b	- 30a-30b	- 29a-29b	- 29a-29b	- 3a-3a.
- 28 (pp. 58-59) 10 verses.	- 31a-31b	- 31a-31b	- 30a-30b	- 30a-30b	- 3a-3a.
- 29 (pp. 60-61) 10 verses.	- 32a-32b	- 32a-32b	- 31a-31b	- 31a-31b	- 3a-3a.
- 30 (pp. 62-63) 10 verses.	- 33a-33b	- 33a-33b	- 32a-32b	- 32a-32b	- 3a-3a.
- 31 (pp. 64-65) 10 verses.	- 34a-34b	- 34a-34b	- 33a-33b	- 33a-33b	- 3a-3a.
- 32 (pp. 66-67) 10 verses.	- 35a-35b	- 35a-35b	- 34a-34b	- 34a-34b	- 3a-3a.
- 33 (pp. 68-69) 10 verses.	- 36a-36b	- 36a-36b	- 35a-35b	- 35a-35b	- 3a-3a.
- 34 (pp. 70-71) 10 verses.	- 37a-37b	- 37a-37b	- 36a-36b	- 36a-36b	- 3a-3a.
- 35 (pp. 72-73) 10 verses.	- 38a-38b	- 38a-38b	- 37a-37b	- 37a-37b	- 3a-3a.
- 36 (pp. 74-75) 10 verses.	- 39a-39b	- 39a-39b	- 38a-38b	- 38a-38b	- 3a-3a.
- 37 (pp. 76-77) 10 verses.	- 40a-40b	- 40a-40b	- 39a-39b	- 39a-39b	- 3a-3a.
- 38 (pp. 78-79) 10 verses.	- 41a-41b	- 41a-41b	- 40a-40b	- 40a-40b	- 3a-3a.
- 39 (pp. 80-81) 10 verses.	- 42a-42b	- 42a-42b	- 41a-41b	- 41a-41b	- 3a-3a.
- 40 (pp. 82-83) 10 verses.	- 43a-43b	- 43a-43b	- 42a-42b	- 42a-42b	- 3a-3a.
- 41 (pp. 84-85) 10 verses.	- 44a-44b	- 44a-44b	- 43a-43b	- 43a-43b	- 3a-3a.
- 42 (pp. 86-87) 10 verses.	- 45a-45b	- 45a-45b	- 44a-44b	- 44a-44b	- 3a-3a.
- 43 (pp. 88-89) 10 verses.	- 46a-46b	- 46a-46b	- 45a-45b	- 45a-45b	- 3a-3a.
- 44 (pp. 90-91) 10 verses.	- 47a-47b	- 47a-47b	- 46a-46b	- 46a-46b	- 3a-3a.
- 45 (pp. 92-93) 10 verses.	- 48a-48b	- 48a-48b	- 47a-47b	- 47a-47b	- 3a-3a.
- 46 (pp. 94-95) 10 verses.	- 49a-49b	- 49a-49b	- 48a-48b	- 48a-48b	- 3a-3a.
- 47 (pp. 96-97) 10 verses.	- 50a-50b	- 50a-50b	- 49a-49b	- 49a-49b	- 3a-3a.
- 48 (pp. 98-99) 10 verses.	- 51a-51b	- 51a-51b	- 50a-50b	- 50a-50b	- 3a-3a.
- 49 (pp. 100-101) 10 verses.	- 52a-52b	- 52a-52b	- 51a-51b	- 51a-51b	- 3a-3a.
- 50 (pp. 102-103) 10 verses.	- 53a-53b	- 53a-53b	- 52a-52b	- 52a-52b	- 3a-3a.
- 51 (pp. 104-105) 10 verses.	- 54a-54b	- 54a-54b	- 53a-53b	- 53a-53b	- 3a-3a.
- 52 (pp. 106-107) 10 verses.	- 55a-55b	- 55a-55b	- 54a-54b	- 54a-54b	- 3a-3a.
- 53 (pp. 108-109) 10 verses.	- 56a-56b	- 56a-56b	- 55a-55b	- 55a-55b	- 3a-3a.
- 54 (pp. 110-111) 10 verses.	- 57a-57b	- 57a-57b	- 56a-56b	- 56a-56b	- 3a-3a.
- 55 (pp. 112-113) 10 verses.	- 58a-58b	- 58a-58b	- 57a-57b	- 57a-57b	- 3a-3a.
- 56 (pp. 114-115) 10 verses.	- 59a-59b	- 59a-59b	- 58a-58b	- 58a-58b	- 3a-3a.
- 57 (pp. 116-117) 10 verses.	- 60a-60b	- 60a-60b	- 59a-59b	- 59a-59b	- 3a-3a.
- 58 (pp. 118-119) 10 verses.	- 61a-61b	- 61a-61b	- 60a-60b	- 60a-60b	- 3a-3a.
- 59 (pp. 120-121) 10 verses.	- 62a-62b	- 62a-62b	- 61a-61b	- 61a-61b	- 3a-3a.
- 60 (pp. 122-123) 10 verses.	- 63a-63b	- 63a-63b	- 62a-62b	- 62a-62b	- 3a-3a.
- 61 (pp. 124-125) 10 verses.	- 64a-64b	- 64a-64b	- 63a-63b	- 63a-63b	- 3a-3a.
- 62 (pp. 126-127) 10 verses.	- 65a-65b	- 65a-65b	- 64a-64b	- 64a-64b	- 3a-3a.
- 63 (pp. 128-129) 10 verses.	- 66a-66b	- 66a-66b	- 65a-65b	- 65a-65b	- 3a-3a.
- 64 (pp. 130-131) 10 verses.	- 67a-67b	- 67a-67b	- 66a-66b	- 66a-66b	- 3a-3a.
- 65 (pp. 132-133) 10 verses.	- 68a-68b	- 68a-68b	- 67a-67b	- 67a-67b	- 3a-3a.
- 66 (pp. 134-135) 10 verses.	- 69a-69b	- 69a-69b	- 68a-68b	- 68a-68b	- 3a-3a.
- 67 (pp. 136-137) 10 verses.	- 70a-70b	- 70a-70b	- 69a-69b	- 69a-69b	- 3a-3a.
- 68 (pp. 138-139) 10 verses.	- 71a-71b	- 71a-71b	- 70a-70b	- 70a-70b	- 3a-3a.
- 69 (pp. 140-141) 10 verses.	- 72a-72b	- 72a-72b	- 71a-71b	- 71a-71b	- 3a-3a.
- 70 (pp. 142-143) 10 verses.	- 73a-73b	- 73a-73b	- 72a-72b	- 72a-72b	- 3a-3a.
- 71 (pp. 144-145) 10 verses.	- 74a-74b	- 74a-74b	- 73a-73b	- 73a-73b	- 3a-3a.
- 72 (pp. 146-147) 10 verses.	- 75a-75b	- 75a-75b	- 74a-74b	- 74a-74b	- 3a-3a.
- 73 (pp. 148-149) 10 verses.	- 76a-76b	- 76a-76b	- 75a-75b	- 75a-75b	- 3a-3a.
- 74 (pp. 150-151) 10 verses.	- 77a-77b	- 77a-77b	- 76a-76b	- 76a-76b	- 3a-3a.
- 75 (pp. 152-153) 10 verses.	- 78a-78b	- 78a-78b	- 77a-77b	- 77a-77b	- 3a-3a.
- 76 (pp. 154-155) 10 verses.	- 79a-79b	- 79a-79b	- 78a-78b	- 78a-78b	- 3a-3a.
- 77 (pp. 156-157) 10 verses.	- 80a-80b	- 80a-80b	- 79a-79b	- 79a-79b	- 3a-3a.
- 78 (pp. 158-159) 10 verses.	- 81a-81b	- 81a-81b	- 80a-80b	- 80a-80b	- 3a-3a.
- 79 (pp. 160-161) 10 verses.	- 82a-82b	- 82a-82b	- 81a-81b	- 81a-81b	- 3a-3a.
- 80 (pp. 162-163) 10 verses.	- 83a-83b	- 83a-83b	- 82a-82b	- 82a-82b	- 3a-3a.
- 81 (pp. 164-165) 10 verses.	- 84a-84b	- 84a-84b	- 83a-83b	- 83a-83b	- 3a-3a.
- 82 (pp. 166-167) 10 verses.	- 85a-85b	- 85a-85b	- 84a-84b	- 84a-84b	- 3a-3a.
- 83 (pp. 168-169) 10 verses.	- 86a-86b	- 86a-86b	- 85a-85b	- 85a-85b	- 3a-3a.
- 84 (pp. 170-171) 10 verses.	- 87a-87b	- 87a-87b	- 86a-86b	- 86a-86b	- 3a-3a.
- 85 (pp. 172-173) 10 verses.	- 88a-88b	- 88a-88b	- 87a-87b	- 87a-87b	- 3a-3a.
- 86 (pp. 174-175) 10 verses.	- 89a-89b	- 89a-89b	- 88a-88b	- 88a-88b	- 3a-3a.
- 87 (pp. 176-177) 10 verses.	- 90a-90b	- 90a-90b	- 89a-89b	- 89a-89b	- 3a-3a.
- 88 (pp. 178-179) 10 verses.	- 91a-91b	- 91a-91b	- 90a-90b	- 90a-90b	- 3a-3a.
- 89 (pp. 180-181) 10 verses.	- 92a-92b	- 92a-92b	- 91a-91b	- 91a-91b	- 3a-3a.
- 90 (pp. 182-183) 10 verses.	- 93a-93b	- 93a-93b	- 92a-92b	- 92a-92b	- 3a-3a.
- 91 (pp. 184-185) 10 verses.	- 94a-94b	- 94a-94b	- 93a-93b	- 93a-93b	- 3a-3a.
- 92 (pp. 186-187) 10 verses.	- 95a-95b	- 95a-95b	- 94a-94b	- 94a-94b	- 3a-3a.
- 93 (pp. 188-189) 10 verses.	- 96a-96b	- 96a-96b	- 95a-95b	- 95a-95b	- 3a-3a.
- 94 (pp. 190-191) 10 verses.	- 97a-97b	- 97a-97b	- 96a-96b	- 96a-96b	- 3a-3a.
- 95 (pp. 192-193) 10 verses.	- 98a-98b	- 98a-98b	- 97a-97b	- 97a-97b	- 3a-3a.
- 96 (pp. 194-195) 10 verses.	- 99a-99b	- 99a-99b	- 98a-98b	- 98a-98b	- 3a-3a.
- 97 (pp. 196-197) 10 verses.	- 100a-100b	- 100a-100b	- 99a-99b	- 99a-99b	- 3a-3a.
- 98 (pp. 198-199) 10 verses.	- 101a-101b	- 101a-101b	- 100a-100b	- 100a-100b	- 3a-3a.
- 99 (pp. 200-201) 10 verses.	- 102a-102b	- 102a-102b	- 101a-101b	- 101a-101b	- 3a-3a.
- 100 (pp. 202-203) 10 verses.	- 103a-103b	- 103a-103b	- 102a-102b	- 102a-102b	- 3a-3a.
- 101 (pp. 204-205) 10 verses.	- 104a-104b	- 104a-104b	- 103a-103b	- 103a-103b	- 3a-3a.
- 102 (pp. 206-207) 10 verses.	- 105a-105b	- 105a-105b	- 104a-104b	- 104a-104b	- 3a-3a.
- 103 (pp. 208-209) 10 verses.	- 106a-106b	- 106a-106b	- 105a-105b	- 105a-105b	- 3a-3a.
- 104 (pp. 210-211) 10 verses.	- 107a-107b	- 107a-107b	- 106a-106b	- 106a-106b	- 3a-3a.
- 105 (pp. 212-213) 10 verses.	- 108a-108b	- 108a-108b	- 107a-107b	- 107a-107b	- 3a-3a.
- 106 (pp. 214-215) 10 verses.	- 109a-109b	- 109a-109b	- 108a-108b	- 108a-108b	- 3a-3a.
- 107 (pp. 216-217) 10 verses.	- 110a-110b	- 110a-110b	- 109a-109b	- 109a-109b	- 3a-3a.
- 108 (pp. 218-219) 10 verses.	- 111a-111b	- 111a-111b	- 110a-110b	- 110a-110b	- 3a-3a.
- 109 (pp. 220-221) 10 verses.	- 112a-112b	- 112a-112b	- 111a-111b	- 111a-111b	- 3a-3a.
- 110 (pp. 222-223) 10 verses.	- 113a-113b	- 113a-113b	- 112a-112b	- 112a-112b	- 3a-3a.
- 111 (pp. 224-225) 10 verses.	- 114a-114b	- 114a-114b	- 113a-113b	- 113a-113b	- 3a-3a.
- 112 (pp. 226-227) 10 verses.	- 115a-115b	- 115a-115b	- 114a-114b	- 114a-114b	- 3a-3a.
- 113 (pp. 228-229) 10 verses.	- 116a-116b	- 116a-116b	- 115a-115b	- 115a-115b	- 3a-3a.
- 114 (pp. 230-231) 10 verses.	- 117a-117b	- 117a-117b	- 116a-116b	- 116a-116b	- 3a-3a.
- 115 (pp. 232-233) 10 verses.	- 118a-118b	- 118a-118b	- 117a-117b	- 117a-117b	- 3a-3a.
- 116 (pp. 234-235) 10 verses.	- 119a-119b	- 119a-119b	- 118a-118b	- 118a-118b	- 3a-3a.
- 117 (pp. 236-237) 10 verses.	- 120a-120b	- 120a-120b	- 119a-119b	- 119a-119b	- 3a-3a.
- 118 (pp. 238-239) 10 verses.	- 121a-121b	- 121a-121b	- 120a-120b	- 120a-120b	- 3a-3a.
- 119 (pp. 240-241) 10 verses.	- 122a-122b	- 122a-122b	- 121a-121b	- 121a-121b	- 3a-3a.
- 120 (pp. 242-243) 10 verses.	- 123a-123b	- 123a-123b	- 122a-122b	- 122a-122b	- 3a-3a.
- 121 (pp. 244-245) 10 verses.	- 124a-124b	- 124a-124b			

Text	1st Trans. 4 fasc. A D. 147-166 By Lokaraksita	2nd Trans. 2 fasc. A D. 187-193 By K. Adishō	3rd Trans. 2 fasc. A D. 518 By Śaṅghavarman	4th Trans. 2 fasc. A D. 603-613 By Kōtōraku	5th Trans. 2 fasc. A D. 602-603 By F. H. H. H.
Chap. 42 (pp. 69-71) 13.14 dharma	IV 12 a 17 a 11 Buddha	II 30 b 12 b Buddha	II 25 a 26 b 12 Buddha	II 27 a-28 a 12 Buddha	III 24 b 11 a 12 Buddha
" 43 (pp. 71-73) " 44 (pp. 73-75) 10 verses.	17 a 18 b 11 19 a 20 a 11 verses of 4 lines, each line con- sisting of 6 cha- racters	32 b 33 b	26 b-27 b " 28-29 30 verses of 4 lines, each line con- sisting of 5 cha- racters	28 a-29 b " 30 b-31 b 10 verses of 4 lines, each line con- sisting of 7 cha- racters	21 a 11 b " 11 b 12 a 11 verses of 4 lines, each line con- sisting of 12 a- characters
" 45 (pp. 73-76) " 46 (pp. 76-77) " 47 (pp. 77-78)	IV 18 b " 18 b	33 b 34 a " 34 a	27 b " 27 b 27 b 28 a	21 b 22 a " 22 a-23 b " 23 b	12 b 13 a " 13 a " 13 a

Among the five translations in existence, the third translation has always been considered the best in China and Japan. There are numerous commentaries on it, compiled by Chinese and Japanese Buddhist priests who belonged to various schools.

There is a third Sūtra on the description of Sukhāvata, which was translated into Chinese twice, with the same title as the 10th and 11th, *kuān-wu-hān-shue-lo-tūh*, lit. 'Buddhahāshuta-samśruti' or 'Buddhahāshuta(?)-sūtra'. Sometimes the seventh character 'lo' or 'l' is omitted. Both translations were made under the earlier Sui dynasty, A D. 420-479, by two Indians, named Kālayāsa and Dharmamitra respectively. Dharmamitra's translation had been lost in A D. 750 when the Khāi-yuen-lu was compiled.

This translation by Kālayāsa (A D. 424, No. 148) Śaṅghavarman's translation of the Larger Sukhāvata-vyūha (A D. 518, No. 27), and Saichō's translation of the Smaller Sukhāvata-vyūha (about A D. 602-603) are called the Three Sūtras of the Pure Land sect in China and Japan. Neither the Sanskrit text nor the Tibetan translation of this Sūtra or Sukhāvata translated by Kālayāsa is yet known. But it is very famous, being commented on by several learned priests. The Sanskrit title of this Sūtra may also have been *Sukhāvata-vyūha* as it contains a minute account of both the animate and inanimate objects in the world, which are to be meditated on by the believers in Amida. The verses are divided into sixteen classes so that the Sūtra is sometimes called *Shi-hu-kuān-lūh* lit. 'Sūtra of the Sixteen Kuāns of Amida'.

The Three Sūtras of the Pure Land sect have been translated by

commonly called (1) *Ta-tsu* (*Dai-kuo*) or 'Large Sūtra' (2) *Kwān-gio* (*Kwan-gio*) or 'Sūtra of Meditation,' and (3) *Sū-tsu* (*Shō-kuo*) or 'Small Sūtra.'

But although the *Sukhāvati-vyūha* and, more particularly, the Larger *Sukhāvati-vyūha*, was so widely studied, translated, and commented upon in China and Japan, all efforts for obtaining a MS. of the Sanskrit text, either from Japan or from China or from Corea, have hitherto proved vain, and even the hope of future success has been very much reduced.

I had a visit last year from a Chinese Buddhist, an excellent scholar, Yang Wen-hoai, who has devoted the whole of his life, in connection with his friend Miao-khang (died in 1891), to a new edition of the Chinese Tripiṭaka. He had travelled for that purpose during thirteen years, collecting alms to enable him to defray the expense of his costly undertaking. He has published already more than 3000 volumes, and he thinks it will take him ten or twenty years more to finish his task. The Chinese Government does not help him, as few only among the officials now believe in Buddhism. He therefore follows, as he said, the old maxim of 'gathering the hairs from under the armpit of foxes, and thus making a garment.' He publishes as much as he can with the alms he is able to collect.

When I asked him whether in his travels from monastery to monastery he had ever met with any Sanskrit or Pāli MSS., he told me that he had never seen any, and that there was at present hardly a single Chinese priest who knew Sanskrit. And when I inquired what he thought could have become of the Sanskrit MSS. which, as we know, were exported from India to China in very large numbers, from the first to at least the twelfth century, he replied that since the time of the Tang and Sung dynasties (A.D. 618-1280) several old pagodas had been burnt, and that the MSS. had most likely perished with them. However, as Sanskrit MSS. had formerly been preserved in such places as Shen-si (the eighth of the eighteen provinces of modern China), Shan-si (the sixth), Ho-nan (the seventh), and Peking, he promised, after his return to his own country, to visit these Northern places, in order to ascertain whether any Sanskrit MSS. might still be discovered there.

When all hope of new material had thus for the present, at least, to be surrendered, it became a question whether it would be possible or desirable to attempt to restore a text of the Larger *Sukhāvati-vyūha*

with the MSS. now at hand. There are five MSS. in Europe, one at the Royal Asiatic Society in London (A), one in the Bodleian Library (B), one at Cambridge (C), and two at Paris (P and p).¹

Four of these, A, B, C, and P, have been copied and carefully collated by Mr. Bunyau Nanjio and Mr. Karawara; one, p, has been consulted in certain passages only.

When I endeavoured with these materials to restore a text, I soon found that the task was almost impossible. All these MSS. come from one and the same country, from Nepal, and in all difficult passages they almost always share the same corruptions and omissions.

I pointed out on a former occasion that these corruptions must have crept into the Sanskrit texts of the Northern Buddhist literature at a very early time even before the time when the Chinese translations were made. For we find that some of these translations presuppose corruptions which we now find in our Nepalese MSS., but which we can easily prove to be corruptions.

Thus we read in the *Laṅkā-vistara* (ed. Calc. p. 543, l. 8).—

*Kakṣhur anityam adbhutam tatha śrotagrhānam gīhṛāpī,
Kāya-manaḥ duḥkhaṁ anātmaṁ api rīkta-vabhāvaśūnyam*

Here the metre shows that we must omit *gīhṛāpī* in the first, and *Kāya-manaḥ* in the second line. They are additions, and very natural additions to the original text. But when we take Dharmakīrti's translation, the *Laṅkā-vistara* in yen-kin, which was made about A.D. 685, we find both *gīhṛāpī*, 'the tongue,' and *Kāya-manaḥ*, 'body and mind,' reproduced exactly the same in the far later Tibetan version.

In the *Laṅkā-vistara* (p. 527) after Upaka had asked Bhagavat how he could bear witness of himself, and claim for himself the names of Arhat and Tīrtha-Buddhi answers:—

*Te na hi madheśā gēyā ye prāptā āśrayakṣayam
Te na pāpikā dharmāś tenopagino hy aham*

Here the first verse is clearly wrong in metre and matter. There is no such word as *gēyā*, and the Pāli version of the same verse (*Majjh. N. 11. 10. 11*) shows that the Sanskrit text must have been 'te *gāḥ* āśrayakṣayam' the sense being, 'Those who, like me, have reached the

¹ Selected Essays, vol. i. pp. 343-345.

destruction of all frailties are to be known as *Ginas*; all evil dispositions have been conquered by me, therefore, O Upaka, I am a *Gini*, a conqueror.

Here, again, there is no trace of the vocative Upaka, O Upaka! in Divilāna's translation; and, whatever the Chinese translator may have had before him, it could hardly have been *tenopaka gino hy aham*.

The fact is that it would be almost impossible to restore a correct and readable text of any single page of the *Sukhāvati-vyūha*, if it were not for the great uniformity of Buddhist phraseology, and the constant repetitions of the same words and the same phrases.

Take such a passage as p. 41, l. 3. Here the MSS read.—

A. C. *बोधिसत्त्वकरीषाहासनाहर्षि ।*

B. *बोधिसत्त्वकरीषाहासनाहर्षि ।*

C. *बोधिसत्त्वकरीषाहासनाहर्षि ।*

I have printed *बोधिसत्त्वकरीषाहासनाहर्षि*, and I believe, after reading the *Ja'tan-sha*, p. 311, ll. 5-7, most scholars will agree that the printed text is certainly correct.

I do not say that, more particularly for difficult passages, the Chinese translation would have been of great assistance. But, with few exceptions they have proved of very little use. The Chinese translators, as they were Chinese, do not seem to me to have possessed, at least to a high degree of accuracy, as would enable them to make out the precise meaning of the passages. They therefore either pass them by, or give them a very incorrect rendering, and in some cases a decidedly wrong one. The reason for this can only be, after reading some of those Chinese translations, that they contain the result of a conversation between an ignorant and a Chinese Buddhist, the former explaining to the latter the meaning of the original, the latter writing down what he understood, and I believe, quite to Chinese ears.

The Chinese translations of the *Sukhāvati-vyūha* from Sanskrit are not of the same quality as those of the *Lotus Sūtra*. This in the latter case is due to the fact that the king of Hsiao, in the reign of the emperor of the Ming, was the patron of the *Pin-fan* (Pinyin) edition of the *Sukhāvati-vyūha*, and the king of Hsiao, in the reign of the emperor of the Ming, was the patron of the *Pin-fan* edition of the *Sukhāvati-vyūha*, and the king of Hsiao, in the reign of the emperor of the Ming, was the patron of the *Pin-fan* edition of the *Sukhāvati-vyūha*.

SUKHĀVATĪ-VYŪHA.

born in the family of the king of Hastinapura, he writes: 'Because the king is a eunuch.' Nothing is said of this in the Sanskrit text, and we can only suppose that the Chinese translator or his assistant misread *पति* for *पति*.

I therefore should have preferred to give up the idea of publishing the Sanskrit text of the *Sukhāvati-vyūha*, at least for the present, hoping that better MSS. might still be discovered. But my two pupils were very anxious to carry back with them to their own country a Sanskrit text of a work which is of the highest importance to their coreligionists in China and Japan.

The two texts of the *Sukhāvati-vyūha*, the smaller and the larger, and the *Amitayur-buddha-dhyāna-sūtra*, form together the whole foundation of their religion, while all the other canonical books of the *Tripitaka* possess in their eyes a secondary authority only. That religion counts millions of followers in China and Japan. It may be called a branch of Buddhism, but on some of the most essential points of religion it differs so widely from what we are accustomed to understand by Buddhism, that much confusion would be avoided by assigning to it a different name altogether. Whereas the religion of Ceylon, Burmah, and Siam may well be called Buddhism, as being founded on the personal teaching of Buddha Śākyamuni, there is another religion in China, Japan, and Corea, in which the claim the teaching of former Buddhas. As the highest object of this teaching is the attainment of Bodhi or Samyak-sambodhi, Bodhism might be a useful name to distinguish that religion from Buddhism. To this religion of Bodhism belongs the sect of the 'Pure Land,' and to this sect of the 'Pure Land' belong the two priests, who came to Oxford in 1879 to study Sanskrit with a special view of reading their sacred writings in the original Sanskrit, and testing the correctness of the various and considerably varying Chinese translations to which the members of the Shin-shiu sect have hitherto looked as their highest authorities in matters of faith. They and their coreligionists knew, of course, that the five Chinese translations of the Larger *Sukhāvati-vyūha* could not all be correct, but in order to know which of them was right in any particular place, they felt that it was absolutely necessary to have recourse to the Sanskrit original, from which everyone professes to be taken. Under these circumstances I thought it right to do what could be

done in order to publish a readable and, with the exception of a few corrupt passages, a correct text of the Larger Sukhāvatī-vyūha. I trust that, even though far from perfect, this edition will be productive of some practical good in Japan and China, while I have no doubt that in Europe critical scholars will accord to it the same indulgence which every edition princeps has a right to claim, particularly in a branch of literature hitherto almost unexplored.

The first text composed in this peculiar Buddhist Sanskrit, the Lalitavistara, was published at Calcutta, in 1853-1877, by Rajendralal Mitra.

This was followed in 1873 by the Kāraṇḍa-vyūha, published at Calcutta by Satyavrata Samasrami.

In Europe the first attempt at a critical edition of a Sanskrit Buddhist text was made by myself in publishing, with the help of MSS. from Japan, the text and translation with notes of the Smaller Sukhāvatī-vyūha¹.

It was followed by an abridgment of the Meghadūta, with translation and notes, published by Mr Cecil Bendall, in the Journal of the Royal Asiatic Society, 1878.

In 1881 appeared my edition of the text of the Vāgratīkādikā, the Dharmadīpa, based upon MSS. from Japan, in the Anecdota Oxoniensia, Asiatic Series, vol. 1, part 1.

The yet most important contribution to this new branch of Buddhist philology is the edition of the Mahāvastu, published in 1882, by the Rev. Dr. Rhys Davids.

It is to be regretted that the edition of some shorter extracts published from time to time by H. Julien, P. Pelliot, F. Pelliot, and Peir, are all that we possess as yet of Buddhist Sanskrit literature; and those who have a knowledge of the languages concerned must know best themselves how uncertain they are to depend upon these extracts to stand and to carry on their work.

The wide divergence of opinion between the prose and the poetical portions of the Mahāvastu. The prose portions can be restored with certainty by the aid of the MSS. from Japan, and so much with the help of the MSS. from Tibet. The poetical portions, on the other hand, seem to be so corrupt that it is impossible to restore them to the original text. The general style of these portions is so different from the prose portions that I have often

All I can pretend to have done in these so-called Gāthā-portions is, for all difficult passages, to have put the reader in possession of the evidence supplied by the four MSS., and to have given the rest as the MSS., the metre, and the grammar, so far as they are known, seemed to require. I make no secret of my own dissatisfaction with the little I have been able to do. Still a beginning has to be made, and the difficulties which we have to encounter in these editiones principes are after all the same which the classical scholars of the fifteenth century had to face, and which they faced manfully. Many a corrupt passage had to be allowed to stand, and was repeated again and again in subsequent editions, till at last a wider knowledge of the literature and the greater critical ingenuity of later scholars have slowly purified our Greek and Latin texts. It will be the same, I hope, with these texts, and I have little doubt that the Sanskrit scholars of the future will make allowance for the difficulties which we, poor beginners, had to encounter, and be more sparing than certain classical scholars in their use of inepte and absurde, when hereafter they come to publish their critical editions of these Sanskrit texts.

If I have erred, it is, I believe, in having often allowed the readings of the MSS. to remain, when it would have been easy to alter them. Thus on p. 8, l. 17, I have, on the strength of all the MSS., retained *ārabhidhya*, though it would have been easy to change it into *ārabhishya*. In a language which allows such gerunds as *krītvā*, *śrūtvā*, *śrīrūya*, *rūnitvā*, *rūnitya*, *prāpunītvā*, *gahitvā*, *gahya*¹, *buddhītvā*, *karītya*, *karīyāra*, *sthihiya*, *dadiya*, *dadiā*, etc., I thought that a termination *dhya*, representing the Vedic *dhyai*, might not be impossible; but I must confess that I have never met with an analogous form².

On p. 7, l. 13, *bhosishu* is no doubt a very irregular form, but I left it, because we have the Pāli *ahosi*, which would presuppose a possible Gāthā form *abhosishu*, instead of the more regular *abhōshishu*³. The use of *s* for *sh* we have in such words as *uposatha*, *upanisā* (or *upanisā*), etc.⁴

¹ On p. 8, l. 1, I have left *gāhyā* for *gabya*; see E. Müller, *Der Dialect der Gāthās*, p. 32.

² See Müller, *Sanskrit Texts*, vol. ii. pp. 119, 121; E. Müller, *Der Dialect der Gāthās*, p. 32.

³ See Müller, *Sanskrit Texts*, vol. ii. p. 119; E. Müller, *Der Dialect der Gāthās*, p. 29.

⁴ See Senart, l. c. p. xv.

SUKHĀVATĪ-VYŪHA.

On p 19, l 4, I have left *smāntā*, even in the prose portion, as corresponding to the Pāli participle *smāno* for *sat*.
As we have the Vedic forms in *ebhā* frequently used in the Gāthā portions, I have hesitated to suppress the form *ebhī*, apparently a singular (like Latin *ibi*), in such passages as p 7, l 13; p 8, l 8.

There can be no doubt that the Gāthā dialect admits locatives in *smi* and *smi*, such as *ksharāsmi* and *ksharāsmim*, also *giriśmi* and *giriśmim*. Still occasionally the MSS are so consistent in writing *kshare* 'smi, that one fears to correct it, although we actually find such phrases as *ksharāsmi* *tasmin*. (Saddharmapundarikā, v 60)

The metre is often a great help in restoring the text of the Gāthā portions, but here again the license of lengthening short, and shortening long vowels, is evidently very great, and it is by no means clear, whether we should always write a long syllable short, because it counts as a short, and vice versa. Thus on p 8, l 9, I have written *bhaviśmi*, but on the same page, l 17, I have retained *grāgā*, though one MS writes *gagā*. Again, on the same page, l 7, the last syllable of *samā-dhitas* is used short, though followed by *ka*.

On all these points I can speak with great hesitation only. We want a far larger number of texts before we can hope to arrive at safe conclusions. But the more I see of this peculiar Sanskrit, the more I feel convinced that we have in it something really historical, a language not bent and fashioned according to the rules of grammatical schools, but a language such as it was really spoken in different parts of India, before the Renaissance of Sanskrit Literature, about 400 A D. I look upon the Gāthā portions, though far less grammatical, as decidedly older than the prose portions, and I think we can even now distinguish between at least two varieties of Gāthā language, that of the story itself, generally introduced by *tatredam ucyate*, and that of poetical portions interspersed in the prose story. There is also a marked difference between the Gāthā dialect of the Mahāvastu and that of the Sukhāvatī-vyūha, and we shall probably not go far wrong, if we ascribe these dialectic varieties to the different localities in which certain Buddhist schools took their origin. In that case the dialect which we commonly call Pāli, would likewise have to be considered as an ancient local dialect, phonetically

¹ See E. Muller, *Der Dialect der Gāthās*, p 3.

far more corrupt than the Gāthā dialects, but grammatically far more perfect, owing chiefly, I believe, to the scientific grammatical treatment which it received in India itself from a very early time.

I have only to add that the credit, and likewise the responsibility, for the accurate collation of the four MSS. of the *Sukhāvati-vyūha* belongs to my friend and pupil, Mr Bunyiu Nanjio. To him is also due the translation of the Chinese version of the Gāthā portions occurring in the *Sukhāvati-vyūha*, printed with the Chinese text, at the end of this edition, pp. 79-91.

For the sake of students in Japan and China, and chiefly for the benefit of the members of the Shin-shiu sect, I have added the text of the Smaller *Sukhāvati-vyūha*, which, though printed in the *Journal of the Royal Asiatic Society*, is difficult to obtain in those distant countries.

A short account of the Shin-shiu Sect, or, as it is called in China, the Sect of the 'Pure Land,' i. e. *Sukhāvati*, from the pen of Mr. Bunyiu Nanjio, will show the true importance of the texts here published in the history of religious thought, and prove, I hope, acceptable to European students of religion to whom hitherto this important branch of Buddhism or Bodhism has been but little known.

HISTORY OF THE 'PURE-LAND' SECT, IN CHINA AND JAPAN.

In China, this sect dates from the fourth century. In A.D. 381 there was a priest named Hwui-yuen, a disciple of Tāo-ān, who founded a monastery on the Lu-shan or the Lū hill. Afterwards he had another monastery built on the east of the hill, where he had a pond dug, in which he planted a white lotus. The twelve leaves of the lotus flower were made to turn according to the waves, and this was used for dividing the day and the night into portions of six hours each. Here Hwui-yuen with his fellow-believers practised his religion, meditating on Amitāyus. After a time there came together one hundred and twenty-three men, who embraced the same belief. Hwui-yuen at once installed the images of the 'Three Holy Beings of the Western Quarter,' namely, Buddha Amitāyus or Amitābha, and the two Bodhisattvas Avalokiteśvara

and Mahāsthāmaprāpta. Thus he established his school which was called Po-lien-sho, or White-Lotus School. One of his friends composed a prayer, and others wrote hymns on the Buddhānuvṛti-samādhi, or the 'meditation called intense thought on Buddha Amittayus,' wishing to be born in his Pure Land after death.

Hui-yuen sent some of his disciples to India and collected some Sanskrit texts. He also introduced many Sūtras and Vinaya works from other parts of China. He invited Buddhahadra, and translated some Sanskrit texts with him. These were not however, the works containing the description of Sukhāvati. He himself wrote a treatise on the nature of Dharma, in which he asserted the eternity of Nirvāṇa. This treatise is said to have been approved by Kumārajīva, who was his contemporary. Hui-yuen died in A.D. 416.

Besides the Smaller Sukhāvati-vyūha, Kumārajīva translated, about A.D. 405, Nāgārjuna's Darśabhūmi-vibhīṣhā-sūtra, No. 1180 of the Chinese Tripitaka. In the ninth of the 35 chapters of this Sūtra Nāgārjuna explains the doctrine of Amittayus or Amitābha as taught by Buddha in both the large and small texts of the Sukhāvati-vyūha, Nos. 2151, 2526, 27, 863 (large), 199, 200 (small). Nāgārjuna (Lun-shu, or Kuo-chi) is therefore looked upon as the first patriarch after Buddha in teaching this doctrine, though there was Anagoloka before him in India who quotes a Sūtra which seems to be the Sukhāvati-vyūha. Anagoloka's work — 'Mahāyāna-saddhotpāda-sūtra' No. 1249, 1250 was not translated into Chinese till A.D. 553.

In his work above mentioned (chap. 9 of No. 1180) Nāgārjuna introduces a famous simile, when he says: 'There are innumerable gates or forms of the Law of Buddha, just as there are paths in the world, some difficult or easy. To travel by land on foot is painful, but to cross the water by ship is pleasant. The way of the Bodhisattvas is the same. Some are practising (religious austerities) diligently with great exertion, are able to attain to the state of "not returning again" (Arahan) by the means of the easy practice viz. by faith (in Amittayus)'. In A.D. 529, Bodhidharma translated a short treatise on the 'Sukhāvati'

¹ Han-san-tsan, No. 1494, fasc. 6, fol. 1a seq. T'ang-t'ung-shi, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

far more corrupt than the Gāthā dialects, but grammatically far more perfect, owing chiefly, I believe, to the scientific grammatical treatment which it received in India itself from a very early time.

I have only to add that the credit, and likewise the responsibility, for the accurate collation of the four MSS. of the *Sukhāvati-vyūha* belongs to my friend and pupil, Mr. Bunyiu Nanjio. To him is also due the translation of the Chinese version of the Gāthā portions occurring in the *Sukhāvati-vyūha*, printed with the Chinese text, at the end of this edition, pp. 79-91.

For the sake of students in Japan and China, and chiefly for the benefit of the members of the Shin-shiu sect, I have added the text of the Smaller *Sukhāvati-vyūha*, which, though printed in the *Journal of the Royal Asiatic Society*, is difficult to obtain in those distant countries.

A short account of the Shin-shiu Sect, or, as it is called in China, the Sect of the 'Pure Land,' i.e. *Sukhāvati*, from the pen of Mr. Bunyiu Nanjio, will show the true importance of the texts here published in the history of religious thought, and prove, I hope, acceptable to European students of religion to whom hitherto this important branch of Buddhism in India has been but little known.

HISTORY OF THE 'PURE-LAND' SECT, IN CHINA AND JAPAN

As China, this sect dates from the fourth century. In A.D. 384 there was a priest named Hwui-yuen, a disciple of Tāo-an, who founded a monastery on the Lu-shan or the Lu hill. Afterwards he had another monastery built on the east of the hill, where he had a pond dug, in which he planted a white lotus. The twelve leaves of the lotus flower floated on the water, and this was used for dividing the day and the night into portions of six hours each. Here Hwui-yuen and his disciples practised his religion, meditating on the name of Amida. At a certain time there came together one hundred and twenty monks, all of the same belief. Hwui-yuen at once installed three of them as 'Three Holy Beings of the Western Quarter,' namely, Amitayus, the Buddha of the Future, and the two Bodhisattvas Avalokitesvara

SUKHĀVATĪ-VYŪHA

and Mahīsthāmaprāpti. Thus he established his school, which was called Po-hen-sho, or White-Lotus School. One of his friends composed a prayer, and others wrote hymns on the Buddhānu-mṛti-samādhi, or the 'meditation called intense thought on Buddha Amida's,' wishing to be born in his Pure Land after death.

Hwui-yuen sent some of his disciples to India and collected some Sanskrit texts. He also introduced many Sūtras and Vinaya works from other parts of China. He imited Buddhahadra, and translated some Sanskrit texts with him. These were not, however, the works containing the description of Sukhāvati. He himself wrote a treatise on the nature of Dharmā, in which he asserted the eternity of Nirāṇa. This treatise is said to have been approved by Kumārajīva, who was his contemporary. Hwui-yuen died in A.D. 416.

Besides the Smaller Sukhāvati-vyūha, Kumārajīva translated, about A.D. 405, Nāgārjuna's Darśanī-mūlībhāṣā-sāstra, No. 1180 of the Chinese Tripiṭaka. In the ninth of the 35 chapters of this Sāstra, Nāgārjuna explains the doctrine of Amitāyus or Amitābha, as taught by Buddha in both the large and small texts of the Sukhāvati-vyūha, Nos. 23(5) 25, 26, 27, 863 (large), 199, 200 (small). Nāgārjuna (Lun-shu, or Liu-shu) is therefore looked upon as the first patriarch after Buddha in teaching this doctrine; though there was Anaghoṣha before him in India, who quotes a Sūtra which seems to be the Sukhāvati-vyūha. Anaghoṣha's work — 'Mahāyāna-saddhotpāda-sāstra,' Nos. 1249, 1250 — was not translated into Chinese till A.D. 553.

In his work above mentioned (chap. 9 of No. 1180), Nāgārjuna introduces a famous simile, when he says: 'There are innumerable gates or forms of the Law of Buddha, just as there are paths in the world either difficult or easy. To travel by land on foot is painful, but to cross the water by ship is pleasant. The way of the Bodhisattvas is the same. Some are practising (religious austerities) diligently with pain, others are able to attain to the state of "not returning again" (Araṇṇya) by means of the easy practice, viz. by faith (in Amitāyus).'

In A.D. 539, Bodhiruci translated a short treatise on the Sukhāvati-vyūha. Kō-shan-fu-han, No. 1493 fasc. 6, fol. 1 a seq. Tzu-shu shan shuen lu, fasc. 2, fol. 1 a seq.

* For the life and works of Nāgārjuna, see the Ts'ā-shu shan shuen lu, fasc. 1, fol. 21 b seq., and No. 3 in Appendix I of my Catalogue of the Buddhist Tripiṭaka.

SUKHĀVATĪ-VYŪHA.

the patriarchs'. The schools of Thien-thī and Shīn continue to hold the doctrine of Amitāyus in China, though in a somewhat different way. In Japan, the principal sect of the doctrine of the 'Pure Land' dates from the twelfth century of the Christian era. But long before that date this doctrine was known there. In A.D. 640 the third Chinese translation of the Large Sukhāvātī-vyūha now in existence was lectured on by a priest named Ye-on, in the presence of the Emperor Zō-meī¹. In A.D. 774 a nun, who was called by the official title of K'iu-mō, and who died in her thirty-ninth year, is said to have been a believer in this doctrine². In A.D. 972 a priest, Ku-ja by name, who died in his seventieth year, and is said to have been a son of the Emperor Dai-gō (reigned from A.D. 898 to 930), taught this doctrine to the people in Kioto, then the Imperial capital³. There is still a certain number of his followers there, who from time to time assemble in a small temple, in which his statue is installed, within the large temple, Roku-haramitsu-ji (Shō-pāramitā-ji), in Kioto.

In A.D. 1017 another teacher, Gen-shin, also called Ye-shin, died in his seventy-sixth year⁴. He was a priest of the Ten-dai sect, but truly followed the orthodox doctrine of Amitāyus, agreeing with the opinions of the Chinese priest Shīn-tō (Zen-dō), the fifth patriarch of the Shīn-shū. In A.D. 984-985 he wrote a work entitled Wō-zō-yō-shū, or 'Collection of Important information on the doctrine of going to be born in Sukhāvātī'. On account of the authorship of this useful book he is considered to be the sixth patriarch of this doctrine, according to the Shīn-shū.

About a century later, there were two priests, Yō-kwan and Rō-nin, the former died in A.D. 1111, and the latter in 1132⁵. Yō-kwan left a work entitled Wō-zō-shū-in, or 'Ten Causes for going to be born in Sukhāvātī'. Rō-nin founded his sect in A.D. 1127. His sect is called after its principle, Yū-dō-nen-butō, or 'Circulation of the Merit of Remembering Buddha Amitāyus or repeating his name,' that is to say,

¹ See the *Tsin thu shāh khien-lu*, or Records or Memoirs of the Sages and Wise Men of the Pure Land Sect, compiled by Phān Tshī thsu, in A.D. 1783, and its continuations, by two others, about A.D. 1850.

² See the *Nihon-shō-ki*, and *Koku-shi-naku*, fasc. 1, fol. 24 b.

³ *Butsu zō shū* 1, fasc. 5, fol. 9 b.

⁴ *Ibid.*, fol. 4 a.

⁵ *Ibid.*, fol. 1.

SHINRAIJI-ITTEA.

xv

Greatest disciple, Shin-ran, established his sect, with the view of main-
 taining the principles of his teacher Gen-ku. Shin-ran called his sect
 Zō-dō-shin-shū, or True Sect of the Pure Land, now shortened into
 Shin-shū, or True Sect. In the same year he compiled a work, collect-
 ing numerous maxims and adding short but important notes. Shin-ran
 was born in the noble family of Hino in Kioto, in A D 1173. In his
 ninth year, A D 1181, he became a priest of the Ten-dai sect, which he
 left in his twenty-ninth year, A D 1201. Then he became a disciple of
 Gen-ku, and shared the misfortune of the latter in his thirty-fifth year,
 A D 1207, when he was exiled to the province of Yōchi-gō. Five years
 after he was set free, and he travelled through the north-eastern provinces
 during twenty years preaching the doctrine of the Pure Land. He was
 in his fifty-second year when he established his sect. After that he wrote
 several books, both in Chinese and Japanese, in which he firmly established
 his system of teaching faith and morality equally, while prohibiting
 strictly all kinds of superstitious practices. In A D 1211, Shin-ran died,
 when he was ninety years of age. Before and after his death, his dis-
 ciples and descendants (as he was a married priest) have constantly gone
 to different places, and made the True Sect of the Pure Land known to
 the people. There are many works on the life of Shin-ran.
 There is another and still later sect of this doctrine of the Pure Land,
 called Zō-shū, or Sect which performs worship at fixed times—six times
 in a day and night. It was founded by the Japanese priest Ippen, in
 A D. 1276, who died in 1289.
 Besides the above four sects, viz. Yū-dzō-nen-butsu-shū, Zō-dō-shū,
 Shin-shū, and Zō-shū, there is another sect called Ten-dai (Tendai-shū,
 in Chinese sound), which also holds the doctrine of 'the Pure Land,' while
 in the six remaining Buddhist sects, still existing in Japan, this doctrine
 is generally not taught.
 The following two tables will show the result of the religious census of
 1880, with the dates of the establishment of the eleven Buddhist sects in
 Japan.
 The number of the Shinto temples, and of the preachers and students
 professing the Shinto faith, has been added for the sake of comparison.
 The Shinto temples in Japan are numerous, but the number of preachers
 and students is comparatively small.

¹ Notes to Table 1.

1. SHINTOIST AND BUDDHIST TEMPLES (YASHIRO AND TERA RESPECTIVELY) IN JAPAN.

SECT.	DATE	NUMBR.	TOTAL
Shintô			186,702
1. Hossô	First established about A.D. 660, but included in the Shin-gon from A.D. 1872 to 1882		
2. Ten-dai ¹			
3. Shin-gon	A.D. 803	4,783	
4. Yu-dzô-nen butsu ¹	" 816	12,928	
5. Zô-dô ¹	" 1127	362	
6. Rin-zai	" 1174, or about 1220	8,314	
7. Sh'n-shin ¹	" 1191	6,155	
8. Sô-tô	" 1224	19,208	
9. Nid-zen	" 1227	14,334	
10. Zô-shin ¹	" 1253	4,970	
11. Wô-toku	" 1276	525	
	" 1624	577	72,158

¹ Nos. 3, 4, 5, 7, 10 are the sects among which the doctrine of the Pure Land is wholly or partially taught.

2. SHINTOIST AND BUDDHIST PREACHERS AND STUDENTS.

SECT.	PREACHERS		STUDENTS		TOTAL.
	Male	Female	Male	Female	
Shintô	21,311	110	1,493	68	1,561
1. Hossô					
2. Ten-dai	4,694	60	809	18	826
3. Shin-gon	9,315	71	1,057	18	1,075
4. Yu-dzô-nen butsu	256	13	111	8	119
5. Zô-dô	10,427	209	2,198	418	2,606
6. Rin-zai	5,919	135	1,256	157	1,413
7. Sh'n-shin	24,629	2	5,124		5,126
8. Sô-tô	16,093	620	3,093	692	3,790
9. Nid-zen	5,170	78	1,202	30	1,232
10. Zô-shin	497	8	103		105
11. Wô-toku	478	17	99		99
	99,112	1,323	17,509	1,409	19,918

॥ सुखावतीव्यूहः ॥

शौ नमो रत्नचयाय^१ । शौ नमः श्रीसर्वबुद्धयोधिसंज्ञेभ्यः ।
नमो दशदिगन्तापर्यन्तलोकधातुप्रतिष्ठितेभ्यः सर्वबुद्धयोधिस-
त्वार्यथावकप्रत्येकबुद्धेभ्योऽतीतानागतप्रत्युत्पन्नेभ्यः । नमोऽमि-
ताभाय^२ । नमोऽचिंत्यगुणांतरात्मने^३ ॥

नमोऽमिताभाय जिनाय ते मुने ।
सुखावतीं यामि ते चांनुकंपया ॥
सुखावतीं कनकविचित्रकाननां ।
मनोरमां सुगतमुत्तरलंकृतां ॥
तपाश्रयं^४ प्रपितयशस्य धीमतः ।
प्रयामि तां बहुमणिरत्नसंचयां ॥

एवं मया श्रुतं । एकस्मिन्समये भगवान् राजगृहे^५ विहरति
स्म गृध्रकूटपर्यन्ते महता भिक्षुसंघेन सार्धं द्वाविंशता भिक्षु-
सहस्रैः सर्वैरर्हद्भिः क्षीणाश्रवेभिः क्लेशरूपितयद्भिः सम्यग्ज्ञा-
सुविमुक्तचित्तैः परीक्षितचित्तैः परिक्षीणभयसंयोजनेरनुमाप्नस्व-
कापीर्यजितयद्भिर्बुद्धमदमर्षमाप्तिः सुविमुक्तचित्तैः सुविमुक्तप्र-

^१ In B only. ^२ B left out in A. ^३ B left out in L. ^४ P adds नमोऽमिताभायै.
गुप्तावरात्मने A. C. गुप्तावरात्मने B. गुप्तावरात्मने P. ^५ B A. C. चय B.
नवानु^६ । ^७ B वा वाचयोग्य^८ A. B वाचवा^९ P. B वाचवा B. B वा वाचवा C.
नगरे C. ^{१०} B टीप^{११} A C P. परिचय B. ^{१२} B वत्तवच P. B वत्तवच C.

॥ सुगायत्रीवृहः ॥

परिगुह्यविषयः पर्यवदातो मुगयणः पीतनिर्भासः । तद्यथापि
 नाम नारदं वनदं^१ पांडु परिगुह्य पर्यवदातं पीतनिर्भासं एवमेव
 भगवतो विप्रसच्चानीद्वियाणि परिगुह्यो मुगयणः पर्यवदातश्च-
 विषयः पीतनिर्भासः । तद्यथापि नाम भगवन्नायूनदसुयर्णनिष्को
 द्योण कर्मारेण कर्मारांतयासिना^२ योत्तामुरोन^३ संप्रवेश्य सुप-
 रिलिहितः पांडुकंबल उपरिणिष्ठिमो^४ऽतीय परिगुह्यो भवति
 पर्यवदातः पीतनिर्भासः एवमेव भगवतो विप्रसच्चानीद्वियाणि
 परिगुह्यो मुगयणः पर्यवदातश्चविषयः पीतनिर्भासः । न खलु
 पुनरहं भगवच्चभिजानामीतः पूर्वतरमेवं विप्रसच्चानि तथागत-
 स्वेद्वियाण्येवं परिगुह्यं मुगयणं पर्यवदातं द्विविधं पीतनिर्भासं ।
 तस्य मे भगवद्येवं भवति बुद्धविहारेण यथाय तथागतो विहरति
 जिनविहारेण सर्वज्ञताविहारेण महानागविहारेण यथाय तथा-
 गतो विहरति श्रुतीतानागतप्रत्युत्पन्नान्या तथागतानहंतः सम्य-
 प्संपुदान्तमनुस्मरतीति । एवमुक्ते भगवानायुष्मंतमानंदमेतदवो-
 चत् । साधु साध्वानंदं किं पुनस्ते देवता एतमर्षमारोचयंत्युताहो बुद्धा
 भगवंतः क्षपतेन प्रत्युत्पन्नमीमांसाज्ञानेनैवं प्रजानासीति । एवमुक्त
 क्षायुष्मानानंदो भगवंतमेतदवोचत् । न मे भगवन्देवता एतमर्ष-
 मारोचयंति नापि बुद्धा भगवंतः क्षप तर्हि मे भगवन्स्तेनैव
 प्रत्यात्ममीमांसाज्ञानेनैवं भवति बुद्धविहारेणाद्य तथागतो विह-

^१ वनदं^१ वनद A वन B deest in C
 नारदाजिनीव J
 1. 18 VIII 4. 15

^२ मुते C

^३ योत्तायासिना A B. C. योत्ता-
^४ नि A. P. C. See, however,

रति जिनविहारेण सर्वज्ञताविहारेण वताद्य तथागतो विहरत्य-
 तीतानागतप्रत्युत्पन्नान्वा बुद्धाभगवतः समनुस्मरतीति। एवमुक्ते
 भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्। साधु साध्वानन्दोदारः खलु त
 उन्मिंजो भद्रिका मीमांसा कल्याणं प्रतिभानं बहुजनहिताय
 त्वमानन्द प्रतिपन्नो बहुजनसुखाय लोकानुकंपायि महती जनका-
 यस्वार्थाय हिताय सुखाय देवानां च मनुष्याणां च यस्त्वं तथा-
 गतमर्थं परिप्रष्टव्यं मन्यसे। एवमेव भगवत्स्वानन्दस्तथागतेष्वर्हसु
 सम्यक्संबुद्धेष्वप्रमेयेष्वसंख्येयेषु ज्ञानदर्शनमुपसंहरन् तथागतस्य
 ज्ञानमुपहन्त्येत। तत्कस्य हेतोः। अप्रतिहतहेतुज्ञानदर्शनो ह्यानन्द
 तथागतज्ञान आकांक्षन्नानन्द तथागत एकपिंडपातेन कल्पं वा
 तिष्ठेत्कल्पशतं वा कल्पसहस्रं वा कल्पशतसहस्रं वा यावत्कल्प-
 कोटीनियुतशतसहस्रं^१ वा ततो वीक्षरि तिष्ठेत्^२ न च तथागत-
 स्येन्द्रियाण्युपनश्येयुर्न मुखवर्णस्यान्यथात्वं भवेन्नापि च्छविवर्णं
 उपहन्त्येत। तत्कस्य हेतोः। तथा ह्यानन्द तथागतः समाधिमुख-
 पारमिताप्राप्तः। सम्यक्संबुद्धानामानन्द लोके सुदुर्लभः प्रादुर्भावः।
 तद्यथौदुंबरपुष्पाणां लोके प्रादुर्भावः सुदुर्लभो भवति एवमेवानन्द
 तथागतानामर्थकामानां हितैपिणामनुकंपकानां महाकरुणाप्र-
 तिपन्नानां सुदुर्लभः प्रादुर्भावः। अपि तु खत्वानन्द तथागत-
 स्यैव सोऽनुभावो^३ यस्त्वं^४ सर्वलोकाचार्याणां सत्त्वानां लोके
 प्रादुर्भावाय बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामर्थाय तथागतमेतमर्थं

^१ From कल्पशतं to सहस्रं deest in C. B., and कोटीनियुत stands in P. only. ^२ वीक्षरि-
 वे A. P., deest in C. B. ^३ अनुभाव C. P. निर्भार A निर्भाव B. ^४ यत्वं?

परिमृष्ट्यं मन्यसे । तेन ह्यानन्दं गृणु साधु च मुधु च मनसिफुल ।
भाषिष्येऽहं ते । एवं भगवन्त्रित्यायुष्मानानन्दो भगवतः प्रत्य-
क्षीयीत् ॥२॥

भगवानानन्दमेतदयोचत् । भूतपूर्वमानंदातीतिऽध्यनीतोऽसं-
ख्ये फल्येऽसंख्येयतरे विपुलेऽप्रमेयेऽचिंत्ये यदासीत्तेन कालेन
तेन समयेन दीपं करो नाम तषागतोऽहंस्मय्यक्संयुद्धो लोफ
उदपादि । १ दीपंकरस्यानन्द परेण परतरं२प्रतापयाचाम तषा-
गतोऽभूत् । तस्य परेण परतरं३प्रभाकरो नाम तषागतोऽभूत् ।
तस्य परेण परतरं४चंदनगंधो नाम तषागतोऽभूत् । तस्य परेण
परतरं५सुमेरुकल्पो नाम तषागतोऽभूत् । एवं चंदनोद् नाम
चिमलाननो नाम७अनुपलिप्तो नाम८चिमलप्रभो नाम९
नागाभिभूनाम१०सूर्योदनी नाम११गिरिराजपीयो नाम१२मेरु-
कूटो नाम१३सुवर्णप्रभो नाम१४ज्योतिष्प्रभो नाम१५विदूर्य-
निर्भासो नाम१६यस्यपीयो नाम१७चंदाभिभूनाम१८तूर्यपीयो
नाम१९मुक्तकुमुमप्रतिमंद्रितप्रभो नाम२०श्रीकूटो नाम२१सा-
गरवरचुद्धिप्रीतिताभिज्ञो नाम२२धरप्रभो नाम२३महागंध-
राजनिर्भासो नाम२४व्यघगतखिलमलप्रतिपीयो नाम२५शूर-
कूटो नाम२६रणजहो नाम२७महागुणधरचुद्धिप्राप्ताभिज्ञो नाम
२८चंद्रमूर्यजिह्वीकरणो नाम२९उत्तमविदूर्यनिर्भासो नाम३०चित्त-
धाराचुद्धिसंकुमुमिताभ्युगती नाम३१पुष्पावतीवनराजसंकुमुमि-

१ नागाभिभू A. B F जाभिभू C नागाभिभू (Chm. transl.

२ C. inserts वैश्वप्रभ.

३ दूरे F दूरे B

४ सुवर्ण F

५ रत्नमहो A. P.

खिलदोषाञ्जाया अतोऽधिकालं ॥३॥
 अथ बुद्धबला^१ अनन्ततेजा ।
 प्रतपति सर्वदिशा नरेन्द्रराजा ।
 तथ अहु बुद्ध भवि^२ धर्मस्वामी ।
 जरामरणात्मजां प्रमोचयेयं ॥४॥
 दानशमयशीलघांतिवीर्यं ।
 ध्यानसमाधितश्चैव^३ अयश्चेष्टां^४ ।
 एभि अहु घतां समाददामि ।
 बुद्ध भविष्यमि सर्वसत्त्वचाता ॥५॥
 बुद्धशतसहस्रकोट्यनेका ।
 यथरिव वालिक गंगया अनन्ता ।
 सर्वत अहु पूजयिष्य नाथां ।
 शिखरयोधिगवेषकी अतुल्यां ॥६॥
 गंगारजसमानलीकधातूं ।
 तथ भूयोऽन्तरि ये अनन्तश्चेष्टाः ।
 सर्वत प्रभ मुंचयिष्य तत्त्वा ।
 इति एतादृश वीर्यमारभिध्य ॥७॥
 द्यौच मम उदारु अयश्चेष्टो ।
 वरमिह मली संस्कृतेऽस्मिन्^५ ।

^१ चजो विजालं A. चजो डीपारं P. चजो विपारं C. ३ विपारं? ^२ बला P.
 बल A. C. ^३ भवित्वा A. G. P. ^४ अभाधितश्चैव A. C. P. ^५ हां A. B. C. P.
^६ गता A. गता B. C. P. ^७ संस्कृते विर्यं B. C. Several syllables are wanting; we
 expect some reference to the Bodhimandala.

दशदश निषोणधातुसीत्वं ।
 तथ' दशदशतया विशेषयिष्ये ॥८॥
 दशदिशत समागतानि सत्याः ।
 तथ गता सुख मे दिशति शिप्रं ।
 बुद्ध मम प्रमाणं दश गिष्ठी ।
 दशदिशतयोर्वलं जनेमि र्छदं ॥९॥
 दशदिशलोकविदसंगज्ञानी ।
 मद मम चित्तं प्रजानयति तेऽपि ।
 दशदिशगता दशं सदा वसेयं ।
 प्रणिधिपलं न पुनर्विवर्तयिष्ये ॥१०॥४॥

दश खल्वानन्द स धर्माकरो भिक्षुस्त्वं भगवंतं लोकेश्वरराजं
 तयागते संमुखमाभिर्गन्धाभिरभिपुन्यितद्वोचत् । अहमस्मि भग-
 यन्ननुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामः । पुनः पुनरनुत्तरायां
 सम्यक्संबोधीं चित्तमुत्पादयामि परिणामयामि । तस्य मे भग-
 याञ्छास्त्वा तथा धर्मं देशयतु यथाहं शिप्रमनुत्तरां सम्यक्संबो-
 धिमभिसंबुध्येयं । दशमसमस्तथागतो लोके भवेयं । तांश्च भगवा-
 नाकारान्मरिक्कीर्तयतु यथाहं बुद्धक्षेत्रस्य गुणव्यूहसंपदं परिगृह्णी-
 यां ॥ एवमुक्तं श्रानन्दं भगवो लोकेश्वरराजस्तथागतस्तं भिक्षुमे-
 तद्वोचत् । तेन हि त्वं भिक्षो स्वयमेव बुद्धक्षेत्रगुणालंकारव्यूह-
 संपदं परिगृह्णीष्व । सोऽवोचत् । नाहं भगवंस्तत्तद्देयं । द्वापि तु
 भगवानेव । भाषस्वान्येषां तथागतानां बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहालंकार-

१ ३४१ २ भाषस्व (वेर्ष) A C भाषस्व वेर्षा P भाषस्व ॥ वेर्षा B.

॥ सुखायतीव्यूहः ॥

खिलदोषाञ्जात्या अतोऽधिकालं ॥३॥

अथ बुद्धयला^१ अनंततेजा ।

प्रतपति सर्वदिशा नरेंद्रराजा ।

तथ अहु बुद्ध भवि^२ धर्मस्वामी ।

जराभरणोत्पन्नां प्रमोचयेयं ॥४॥

दानशमथशीलघातिवीर्यं ।

ध्यानसमाधितश्चैव^३ अयश्चेष्टां^४ ।

एभि अहु व्रतां समाददामि ।

बुद्ध भविष्यमि सर्वसत्त्वचाता ॥५॥

बुद्धशतसहस्रकोट्यनेका ।

यथरिव बालिक गंगया अनंता ।

सर्वत अहु पूजयिष्य नार्था ।

शिववरवोधिगवेपको अतुल्यां ॥६॥

गंगांरजसमानलोकधातूं ।

तच्च भूयोऽंतरि ये अनंतश्चेष्टाः ।

सर्वत प्रभ मुंचयिष्य तच्चा ।

इति एतादृश वीर्यमारभिध्य ॥७॥

छोच मम उदारु अयश्चेष्टो ।

वरमिह भल्ली संस्कृतेऽस्मि^५ ।

^१ जडो धिकालं A. जडो दोषारं P. अतो त्रिपारं C. अत्रिपारं? ^२ बला P.
^३ धर्मिण्य A. C. P. ^४ समाधितश्चैव A. C. P. ^५ ह्रीं A. B. C. P.
^६ गंगा A. गंगा B. C. P. ^७ संस्कृते भिर् B. C. Several syllables are wanting, we
 expect some reference to the Bodhimandala.

असदृश निर्वाणधातुसील्यं ।

तथ' असत्तया विशोधयिष्ये ॥६॥

दशदिग्गत समागतानि सत्ताः ।

तत्र गता सुख मे दिशंति क्षिप्रं ।

पुन मम प्रमाणु क्षय शिष्टी ।

अवितषयीर्यवलं जनेमि च्छंदं ॥९॥

दशदिशलोकविदसंगज्ञानी ।

सद मम चित्त प्रज्ञानयन्ति तेऽपि ।

अविचिगतु अहं सदा यसेयं ।

प्रणिधिचलं न पुनर्विचर्तयिष्ये ॥१०॥४॥

अथ खत्वा नंद स धर्माकरो भिक्षुस्तं भगवन्तं लोकेश्वरराजं
तथागतं संमुखमाभिर्गाथाभिरभिष्टुत्येतदवोचत् । अहमस्मि भग-
वन्ननुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोदुकामः । पुनः पुनरनुत्तरायां
सम्यक्संबोधीं चित्तमुत्पादयामि परिणामयामि । तस्य मे भग-
वाञ्छास्त्वा तथा धर्मं देशयतु यथाहं क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्संबो-
धिमभिसंपुद्ध्येयं । असमसमस्तथागती लोके भवेयं । तांश्च भगवा-
नाकारान्परिकीर्तयतु यिरहं पुनश्चोपस्य गुणव्यूहसंपदं परिगृह्णी-
यां ॥ एवमुक्त आनन्द भगवाँल्लोकेश्वरराजस्तथागतस्तं भिक्षुमे-
तदवोचत् । तेन हि त्वं भिक्षो स्वयमेव बुद्धोपगुणालंकारव्यूह-
संपदं परिगृह्णीष्व । सीऽवोचत् । नाहं भगवन्तस्तहेयं । अपि तु
भगवानेय । भाषस्वान्नेपां' तथागतानां बुद्धोपगुणव्यूहालंकार-

१ तथ ।

२ भाषस्व । येषां A C

भाषस्व येषां P

भाषस्व ॥ येषां B

C

दशदिशं निर्वोणधातुसील्यं ।
 तथैव असत्तया विशोभयिष्ये ॥ ८ ॥
 दशदिशत समागतानि सत्त्वाः ।
 तत्र गता सुख मे दिशन्ति क्षिप्रं ।
 बुद्ध मम प्रमाणं अत्र शिष्टी ।
 अचित्तप्रयोर्यत्नं जनेमि च्छंदं ॥ ९ ॥
 दशदिशलोकविदसंगज्ञानी ।
 सद्य मम चित्तं प्रजानयन्ति तेऽपि ।
 अचिच्चिगतु अहं सदा वसेयं ।
 प्रणिधिबलं न पुनर्विवर्तयिष्ये ॥ १० ॥ ४ ॥

अत्र खल्वानन्दः क्व धर्माकरो भिक्षुस्तं भगवंतं लोकेश्वरराजं
 तत्रागतं संमुखमाभिर्गोषाभिरभिष्टुत्येतदवोचत् । अहमस्मि भग-
 वच्चतुस्तरां सम्यक्संयोधिभिर्भिसंयोजुःकामः । पुनः पुनरनुत्तरायां
 सम्यक्संयोधी चित्तमुत्पादयामि परिणामयामि । तस्य मे भग-
 वाञ्छास्ता तथा धर्मे देशयतु यथाहं क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्संयो-
 धिभिर्भिसंयुध्येयं । असमस्तमस्तथागतो लोके भवेयं । तांश्च भगवा-
 नाकारान्परिणीतयतु यैरहं बुद्धद्येचस्य गुणव्यूहसंपदं परिगृह्णी-
 यां ॥ एवमुक्तं आनन्द भगवान्लोकेश्वरराजस्तथागतस्तं भिक्षुमे-
 तदवोचत् । तेन हि त्वं भिक्षो स्वयमेव बुद्धद्येचगुणालंकारव्यूह-
 संपदं परिगृह्णीष्व । सोऽवोचत् । नाहं भगवंस्तत्तद्देयं । अपि तु
 भगवानेव । भाषस्त्वान्येषां^१ तथागतानां बुद्धद्येचगुणव्यूहालंकार-

^१ तत्र । ^२ भाषस्त्वान्येषां । ^३ भाषस्त्वान्येषां । ^४ भाषस्त्वान्येषां ।

॥ सुभाषितसुन्दरः ॥

सर्वे देवैः पूज्यन्ते सर्वैः स्तुत्यन्ते परमेश्वर इति । साक्षात्
देवैः पूज्यमानं भगवान् श्रीकृष्णं कुरुक्षेत्रे युद्धे दृष्ट्वा अर्जुनः
ब्रह्मविद्यायां श्रीकृष्णमात्मनि शिरसाङ्घटितवान् । तदा श्रीकृष्णो
ब्रह्मविद्यायां आत्मज्ञानं प्रवक्ष्यामि । तस्मात्प्राप्तं विदुषा ब्रह्म-
विद्यायां योगयोगः प्रथमः । अर्जुन उवाच ॥ धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे
 समवेता संभूताः मामकाश्च ॥ पांडवश्च दुःशिराश्च मया दृष्टाः ॥

[illegible]

1. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 2. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 3. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 4. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 5. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 6. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 7. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 8. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 9. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理
 10. 海 上 航 行 中 遇 有 不 幸 事 故 時 應 如 何 處 理

एयमुक्तं ध्यानं स लोकेश्वरराजस्तथागतस्तं भिक्षुमेतदवोचत् ।
तेन हि भिक्षो भाषस्वानुमोदते तथागतः । अयं कालो भिक्षो
प्रमोदय पर्यंतं हर्षं जनय सिंहनादं नद यं श्रुत्वा बोधिसत्त्वा
महासत्त्वा एतर्क्षनागतेऽध्वन्येवंरूपाणि युद्धक्षेत्रगुणसंपत्तिप्रणि-
धिस्थानानि परित्यहीयन्ति^१ ॥ अथानंद स धर्माकरो भिक्षुस्तस्यां
बेलायां भगवंतमेतदवोचत् । तेन हि शृणोतु मे भगवान्ये मम
प्रणिधानविशेषाः । यथा मेऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्ध-
स्याचिंत्यगुणालंकारषूहसमन्यागतं तद्बुद्धक्षेत्रं भविष्यति ॥७॥

॥९॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे निरयो वा तिर्यग्योनिर्वा
प्रेतविषयो चासुरो वा कायो^२ भवेन्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥१०॥ सचेन्ने भगवंस्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजाता भवे-
युक्ते पुनस्ततश्च्युत्वा निरयं वा तिर्यग्योनिं वा प्रेतविषयं चासुरं वा
कायं^३ प्रपतेयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥११॥ सचेन्ने भगवंस्तत्र बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजातास्ते च
सर्पे नैकवर्णाः सूर्यदिदं सूर्यवर्ण्यमा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥१२॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे देवानां च मनुष्याणां च

^१ P. and C. add परिपूरयिष्यन्ति. A and B परिगृहीः. C. परिगृह्योष्यन्ति. P. परिगृहीः,
and so generally. ^२ चासुरो चासुरकायो A. B. C. वा चासुरो चासुरकाय P. ^३ चासुरां
चासुरकाय A. B. वा चासुरं वा कायं P. C. See chap. 15. The reference to the Asuras

is left out in three of the Chinese translations in both places. Suras or Devas could
hardly be mentioned here with Asuras. See, however, the 4th Praśasthāna.

॥९॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धये चे ये सत्त्वाः प्रत्याजायेरंस्ते
सये न परचित्तज्ञानकोविदा भवेयुरंतशो बुद्धयेषकोटीनियुत-
गतसहस्रपयोपचानामपि सत्त्वानां चित्तचरितपरिज्ञानतया मा
तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥१०॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धये चे ये सत्त्वाः प्रत्याजायेरंस्तेषां
काचित्परिग्रहसंज्ञोत्पद्येतांतशः स्वशरीरेऽपि मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥११॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धये चे ये सत्त्वाः प्रत्याजायेरंस्ते
सये न नियताः स्युर्यदिदं सम्यक्ते' मायन्महापरिनिर्वाणे मा
तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥१२॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धये चेऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिम-
भिसंबुद्धस्य कथितसत्त्वः प्रायकाणां गणनामधिगच्छेदंतगस्त्रि-
साहस्रमहासाहस्रपयोपचा अपि सयंसत्त्वाः प्रत्येकबुद्धभूताः
कल्पकोटीनियुतगतसहस्रमभिगणयंतो मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥१३॥ सचेन्ने भगवंस्तस्मिन्बुद्धये चेऽनुत्तरां सम्यक्संबोधि-
मभिसंबुद्धस्य प्रमाणिकी मे प्रभा भवेदंतशो बुद्धयेषकोटीनियु-
तगतसहस्रप्रमाणेनापि' मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिम-
भिसंबुध्येयं ॥

॥१४॥ सचेन्ने भगवन्ननुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धस्य

¹ See Childers s. v. १४३

² प्रवायेनापि B. प्रानायापि A. B. प्रवायेनापि C.

नानात्वं प्रज्ञायेतान्यच्च नाम संवृत्तिव्यवहारमात्रा देवमनुष्या इति
संख्यागणनातो मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥५॥ सचेन्मे भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजातास्ते
च सर्वे न दिव्यगितापरमपारमिताप्राप्ता भवेयुरंतश्च एकचित्त-
क्षणलवेन बुद्धक्षेत्रकोटीनियुतशतसहस्रातिक्रमणतयापि मा
तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥६॥ सचेन्मे भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजाता
भवेयुस्ते च सर्वे जातिस्मरा न स्युरंतश्च कल्पकोटीनियुतशत-
सहस्रानुस्मरणतयापि मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥७॥ सचेन्मे भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजायेरंस्ते
सर्वे न दिव्यस्य चक्षुषो^१ लाभिनो भवेयुरंतश्च लोकधातुकोटी-
नियुतशतसहस्रदर्शनतयापि मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधि-
मभिसंबुध्येयं ॥

॥८॥ सचेन्मे भगवंस्तस्मिन्बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजायेरंस्ते
सर्वे न दिव्यस्य श्रोत्रस्य लाभिनो भवेयुरंतश्च बुद्धक्षेत्रकोटी-
नियुतशतसहस्रादपि युगपत्सर्वमश्रवणतया मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

^१ प्रज्ञापते P. प्रज्ञायेत् A. प्रज्ञापयत् B. प्रज्ञयेत् C.

^२ संबुद्धि A. सवृद्धि B.

संबुद्धि P. C.

^३ The Praśādhāna with regard to the divyam kakshuk is placed by A. B. in chap. 5, between त्रयागदस्य and चादे, beginning with the words स्मरणतयापि and going on to लाभिनो भवेयुः. In C. and P. the Praśādhāna stands here in its right place.

॥ १९८ ॥ सचेन्मे भगवन्वोधिप्राप्तस्याप्रमेयामरत्नेयेषु बुद्धद्योषेषु
ये मज्जा मम नामधेयं ध्रुता तत्र बुद्धद्योषे चित्तं^१ प्रेरयेयुरूपपञ्चमे
शुक्लमलानि च परिणामयेमुक्ते तत्र बुद्धद्योषे नोपपत्तेरन्तर्गतो
दन्निधिस्तोपादपरिवर्तः^२ स्यापयित्वानन्तर्यकारिणः^३ सदमंप्रति-
द्योपापरणकृतांश्च^४ सप्तान्मा तावदहमनुभूतां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥ १९९ ॥ सचेन्मे भगवन्वोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धद्योषे ये सत्त्वाः
प्रत्याजाता भवेयुक्ते सर्वे नैकजातिप्रतिवदाः स्युरनुभूतायां
सम्यक्संबोधिं स्यापयित्वा प्रणिपानविशेषांस्तेषामेव बोधि-
सत्त्वानां महासत्त्वानां महासंनहं संनदानां सर्वलोकार्थसं-
बुद्धानां सर्वलोकभियुक्तानां सर्वलोकपरिनिर्वाणाभियुक्तानां
सर्वलोकपातुषु बोधिसत्त्वचर्यां चरितुकामानां सर्वबुद्धानां संबर्तु-
कामानां गंगानदीयालुकासमान्सत्त्वाबनुभूतायां सम्यक्संबोधिं
प्रतिष्ठापकानां भूयशोत्तरिचर्याभिमुखानां समंतभद्रचर्यानिर्वा-
तानां मा तावदहमनुभूतां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥ २०० ॥ सचेन्मे भगवन्वोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धद्योषे ये बोधिसत्त्वाः
प्रत्याजाता भवेयुक्ते सर्वे एकपुरोभक्तेनान्यानि बुद्धद्योषाणि गत्वा
यहूनि बुद्धगतानि यहूनि बुद्धसहस्राणि यहूनि बुद्धशतसहस्राणि
यद्भीरुं दकोटीर्यावद्बहूनि बुद्धकोटीनिमुतशतसहस्राणि नोपति-

^१ From चित्तं to बुद्धद्योषे left out in P.

^२ See Childers's v. putthānāyaka-

maṇḍa. ^३ कृतांश्च P. C. कृतां च A. कृतांश्च B.

^४ A. and B. repeat § 19.

^५ सप्तान् A. संवर्तु B. C. अनुभूता P.

तस्मिन्बुद्धेवे सत्त्वानां प्रमाणीकृतमायुष्प्रमाणं भवेदन्यत्र प्रणि-
धानवशेन मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥ १५ ॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्यायुष्प्रमाणं^१ पर्यंतीकृतं भवे-
दंतशः कल्पकोटीनियुतशतसहस्रगणनयापि मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥ १६ ॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तस्मिन्बुद्धेवे सत्त्वाना-
मकुशलस्य नामधेयमपि भवेन्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबो-
धिमभिसंबुध्येयं ॥

॥ १७ ॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य नाममेयेषु बुद्धेवेष्टप्रमे-
यासंख्येया बुद्धा भगवंतो नामधेयं परिकीर्तयेयुर्न वर्ये भाषेरन्
प्रशंसामभ्युदीरयेरन् समुदीरयेयुर्मा^२ तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबो-
धिमभिसंबुध्येयं ॥

॥ १८ ॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य ये सत्त्वा अन्येषु लोकधा-
तुष्वनुत्तरायां सम्यक्संबोधीं चित्तमुत्पाद्य मम नामधेयं श्रुत्वा
प्रसन्नचित्ता मामनुस्मरेयुस्तेषां चेदहं मरणकालसमये प्रत्युप-
स्थिते^३ भिक्षुसंघपरिवृतः पुरस्कृतो न पुरतस्तिष्ठेयं यदिदं चित्ता-
विधेयतायै मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

^१ A. and B. insert after आयुष्प्रमाणं as § १८. तत्र सत्त्वानां प्रमाणीकृतमायुष्प्रमाणं भवेदन्यत्र
प्रणिधानवशेन मा तावद् भवेत् ॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्यायुष्प्रमाणं. ^२ न वर्ये भाषेरन् ।

न वर्ये भाषेरन् A. B. C. न वर्ये भाषेरन् P. न प्रशंसामभ्युदीरयेत् पुः । प्रशंसामभ्युदीरयेत्
समुदीरयेत् A. B. (see. प्रशंसं) C. (see. रवणमु) न प्रशंसामभ्युदीरयेत् ॥ समुदीरयेत् P

^३ P. C. नो B. # A

[illegible][illegible]

॥ २५ ॥ सर्वेभ्यो भगवन्मोक्षिमाप्स्यन् तत्र बुद्धये च यो धितस्तथा
 दाना जाता भवेदुत सर्वं तत्र पुरोभक्तैर्नाम्ना नि बुद्धये वापि गता
 यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि
 यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि यन्नि बुद्धयन्तानि

* **U.S. Patent 4,211,400** (1978)

^b Aug 12, 1968 at Washington, D.C.

4-23

water c

अथवा अथवा

^c A. and B. equal 1.0.

¹ *Uphallia* A. Smith 1851: 12. Type: *U. hawaiiensis* A. Smith.

उत्तरन्सर्वमुखोपधानैस्तदिदं बुद्धानुभावेन मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥२२॥ सचेन्ने भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे बोधिसत्त्वा
यथारूपैराकारैराकांक्षेयुः कुशलमूलान्यवरोपयितुं यदिदं सुव-
र्णेन वा रजतेन वा मणिमुक्ताविदूर्यशंखशिलाप्रवाडस्फटिकमु-
सारगत्वलोहितमुक्ताश्मगर्भादिभिर्वान्यतमान्यतमैः सर्वे रत्निर्वा
सर्वगंधपुष्पमाल्यविलेपनधूपचूर्णचीवरञ्चत्तध्वजपताकाप्रदी-
पैर्वा सर्वनृत्यगीतवाद्यैर्वा तेषां च तथारूपा आहाराः सह-
चित्तोत्पादान प्रादुर्भवेयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥२३॥ 'सचेन्ने भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः
प्रत्याजाता भवेयुस्ते सर्वे न सर्वज्ञतासहगतां धर्मकथां कथयेयुर्मा
तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥२४॥ सचेन्ने भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे ये बोधिसत्त्वा
एवं चित्तमुत्पादयेयुर्मदिहैव वयं लोकधातौ स्थित्वा प्रमेयासंख्येयेषु
बुद्धक्षेत्रेषु बुद्धान्भगवतः सत्कुर्याम गुरुकुर्याम मानयेम पूजयेम
यदिदं चीवरपिंडपात्रशयनासनगानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारैः पुष्प-
धूपदीपगंधमाल्यविलेपनचूर्णचीवरञ्चत्तध्वजपताकाभिर्नाता-
विधनृत्यगीतवाद्यै रत्नवर्षैरिति तेषां च बुद्धा भगवतः सहचि-

१ R. A. B leave out till नुत्तरां सम्यक्संबोधि etc.

ut in २ उत्पद्यु A. उत्पद्युः B. उत्पद्युः P

३ The २३rd

४ परिष्कारैः B.

भोपादाच्च प्रतिगृह्णीयुर्देदमनुकंपामुपादाय मा तावदहम-
नुभरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥२५॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे ये बोधि-
सत्याः प्रत्याज्ञाता भवेयुस्ते सर्वे न नारायणयजसंहतात्मभा-
यस्यामप्रतिलब्धा भवेयुर्मा तावदहमनुभरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥२६॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे यः कश्चि-
त्सत्त्वोऽलंकारस्य वर्णपर्यंतमुत्पृच्छीयादंतगो दिव्येनापि चक्षुषे-
यंवर्णमेयं विभूतीदं बुद्धक्षेत्रमिति^१ नानावर्णतां जानीयान्मा
तावदहमनुभरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥२७॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे यः सर्वप-
रीक्षकुशलमूलो बोधिसत्त्वो सोऽंतगो योजनगतोत्थितमुदारवर्णं
बोधिवृष्टं न संजानीयान्मा तावदहमनुभरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥२८॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे कस्यचित्सत्त्व-
स्योद्देशो वा स्वाध्यायो वा कर्तव्यः स्याच्च ते सर्वे प्रतिसंयित्प्राप्ता
भवेयुर्मा तावदहमनुभरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥२९॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य नैवं प्रभास्वरं तद्बुद्धक्षेत्रं
भवेद्यत्र समंतादप्रमेयासंख्येयाचित्यातुल्यापरिमाणानि बुद्धक्षे-

^१ एवं वटीः हविर्भूतिरिदं बुद्धक्षेत्रमिति A. एवं वटीः एवं विभूतिरिदं बुद्धक्षेत्रमिति B.
एवं वटीः एवं विभूतिरिदं बुद्धक्षेत्रमिति C. F.

चाणि संदृश्येरन्' तद्यथापि नाम परिमृष्टं शादन्मंडले मुन-
मंडलं मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३०॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे धरणीत-
लमुपादाय याचदंतरीक्षादेवमनुष्यविषयातिक्रान्तस्याभिज्ञातस्य
धूपस्य तथागतबोधिसत्त्वपूजाप्रत्यर्हस्य सर्वरत्नमयानि नानामु-
रभिर्गन्धदिकाशतसहस्राणि सदा निधूषितान्येव न स्युर्मा ता-
वदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३१॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धक्षेत्रे न सदाभिप्र-
वृष्टान्येव सुगन्धिना नारत्नपुष्पवर्षाणि सदा प्रवादिताश्च मनोज्ञ-
स्वरा वाद्यमेघा न स्युर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्येयं ॥

॥३२॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य ये सत्त्वा अप्रमेयासंख्येया-
चिन्त्यातुल्येषु लोकधातुप्राभया' स्फुटा भवेयुस्ते सर्वे न देवमनु-
ष्यसमतिक्रान्तेन सुखेन समन्वागता भवेयुर्मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३३॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य समन्तादप्रमेयाचिन्त्या-
तुल्यापरिमाणेषु बुद्धक्षेत्रेषु बोधिसत्त्वा महासत्त्वा मम नामधेयं
श्रुत्वा तच्छ्रवणसहगतेन कुशलेन जातिव्यतिवृत्ता संतो न धार-
णीप्रतिलब्धा भवेयुर्यावद्बोधिमंडपपर्यंतमिति मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

^१ संदृश्यते A. संदृश्यते B. संदृश्यन् C. संदृश्यन् P.
चाचिन्त्यातुल्यप्राभया स्फुटा भवेयुः.

^२ P reads अप्रमेयासंख्ये-

॥३४॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य समंतादप्रमेयासंख्येया-
चिंत्यातुल्यापरिमाणेषु युद्धेष्वेषु याः स्त्रियो मम नामधेयं ध्रुवा
प्रमादं^१ संजनयेयुर्वोधिचिह्नं नोत्पादयेयुः स्त्रीभावं च न विनु-
गुप्सेरन् जातिष्यतिवृत्ताः समानाः सचेद्द्वितीयं स्त्रीभावं प्रति-
लभेरन्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३५॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य समंताद्गन्तुं दिक्प्रमेया-
संख्येयाचिंत्यातुल्यापरिमाणेषु युद्धेष्वेषु ये बोधिसत्त्वा मम
नामधेयं ध्रुवा प्रलिपत्य पंचमंडलनमस्करोर्य वंदिष्यंते ते
बोधिसत्त्वचर्या चरंतो न सदेवकेन लोकेन सत्क्रियेरन्मा ताव-
दहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३६॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य कस्यचिद्बोधिसत्त्वस्य चौ-
परधावनंशोपणसीवनरंजनकर्म कर्तव्यं भवेद्य त्वेय नयाभिजा-
तधीपररत्निः प्रायुतमेयात्मानं संजानीयुः^२ सहचिन्तोत्पादाप्रपा-
गतानुज्ञातिर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३७॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र युद्धेष्वेषु महोपचाः
सत्त्वा निर्वपिषं सुखं प्रतिलभेरंस्तद्यथापि नाम निष्परिदाह-
स्वाहंतो भिक्षोःस्मृतीयध्यानसमापन्नस्य मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३८॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र युद्धेष्वेषु ये बोधिसत्त्वाः
प्रत्याजातास्ते यथारूपं युद्धेष्वेषु गुणालंकारपूहमाकांक्षेयुस्तथा-

^१ प्रमादं A. P. प्रमादं B. ^२ संजानीयुः A. B. C. संजानीयुः F. ^३ य चेद्य म मर्यादा A.
म मेद्य मर्यादा B. य मेद्य मर्यादा C. य मेद्य मर्यादा F. ^४ प्रमादं P.

रूपं नानारत्नवृक्षेभ्यो न संजनयेयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३९॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य मम नामधेयं श्रुत्वा न्य-
युद्धक्षेत्रोपपन्ना बोधिसत्त्वा इन्द्रियबलविकृत्यं गच्छेयुर्मा तावद-
हमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥४०॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्ययुद्धक्षेत्रस्थाने बोधि-
सत्त्वा मम नामधेयसहस्रवर्णान्न सुविभक्तवतीं नाम समाधिं
प्रतिलभेरन्यत्र समाधौ स्थित्वा बोधिसत्त्वा एकक्षण्यन्तिहारेणा-
प्रमेयासंख्येयाचिन्त्यातुल्यापरिमाणान्बुद्धान्भगवतः पश्यन्ति स
चिपां समाधिरंतरा विप्रणश्येन्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधि-
मभिसंबुध्येयं ॥

॥४१॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्येषु युद्धक्षेत्रेषु मम
नामधेयं श्रुत्वा तच्छ्रवणसहगतेन कुशलमूलेन सत्त्वा नाभि-
जातपुलोपपत्तिं प्रतिलभेरन्यायबोधिपर्यंतं मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥४२॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्येषु युद्धक्षेत्रेषु ये बोधि-
मप्या मम नामधेयं श्रुत्वा तच्छ्रवणकुशलमूलेन यावद्वोधिपर्यंतं
ते सर्वे बोधिसत्त्वचर्याप्रीतिप्रामोद्यकुशलमूलसमवधानगता न
भवेदुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

१ व ७१ A B C F   २ व ७२ ग ७३ A B C F   ३ तदन्येषु युद्धक्षेत्रेषु left out
in C F   ४ व ७३ ग ७४ ग ७५ B C F व ७४ ग ७५   ५ पुत्रलो B   ६ ग ७४ ग ७५
ग ७४ ग ७५   ग ७४ ग ७५ B   ग ७४ ग ७५ C

॥४३॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य सहनामधेयश्रवणात्तदन्येषु
लोकधातुषु बोधिसत्त्वा न समंतानुगतं नाम समाधिं प्रतिलभे-
रन्यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वा एकक्षणव्यतिहारिणाप्रमेयासंख्येया-
चिंत्यातुल्यापरिमाणान्बुद्धाभगवतः सत्कुर्वन्ति स चैषां समाधि-
रंतरा विप्रणश्येद्यावद्बोधिमंडपयंतं मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिमभिसंयुध्येयं ॥

॥४४॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धदोषे ये सत्त्वाः
प्रत्याजाता भवेयुस्ते यथाहृषां धर्मदेजनामाकांक्षयुः श्रोतुं तथाहृषां
सहचिह्नोत्पादान्न शृणुयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संयुध्येयं ॥

॥४५॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तत्र बुद्धदोषे^१ तदन्येषु
बुद्धदोषेषु ये च^२ बोधिसत्त्वा मम नामधेयं शृणुयुस्ते सहनामधे-
यश्रवणाच्चापिचर्तिका भवेयुरनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेमा तावद-
हमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंयुध्येयं ॥

॥४६॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य बुद्धनास्तुपुंदरीकेषु ते
बोधिसत्त्वा मम नामधेयं शृणुयुस्ते सहनामधेयश्रवणाप्रच-
महितीयतृतीयाः द्वांतीः प्रतिलभेरस्यापिचर्तिका भवेयुपुंदरधर्म-
संपेभ्यो मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंयुध्येयं ॥८॥

अथ खल्वानंद स धर्माकरो भिक्षुरिमानेयंरूपान्प्रति-

^१ This Praśādhāna (45) is left out in P.

^२ दोषेषु A B दोषे C

^३ च B

^४ बुद्धाक्षरं A B बुद्धाक्षरं P. बुद्धाक्षरं C

^५ ते A B C P ते

^६ इत्ये

A, B C P, also श्री and श्री.

रूपं नानारत्नवृक्षेभ्यो न संजनयेयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥३९॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य मम नामधेयं श्रुत्वान्य-
बुद्धक्षेत्रोपपन्ना बोधिसत्त्वा इन्द्रियबलवैकल्यं गच्छेयुर्मा तावद-
हमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥४०॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्यबुद्धक्षेत्रस्थाने बोधि-
सत्त्वा मम नामधेयंसहश्रवणान्न सुविभक्तवतीं नाम समाधिं
प्रतिलभेरन्यत्र समाधौ स्थित्वा बोधिसत्त्वा एकक्षणयन्तिहारेणा-
प्रमेयासंख्येयाचिन्त्यातुल्यापरिमाणान्बुद्धाभगवतः पश्यन्ति स
चिपां समाधिरन्तरा विप्रणश्येन्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधि-
मभिसंबुध्येयं ॥

॥४१॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु^१ मम
नामधेयं श्रुत्वा तच्छ्रवणसहगतेन^२ कुशलमूलेन सत्त्वा नाभि-
जातकुलोपपत्तिं प्रतिलभेरन्यावबोधिपर्यंतं मा तावदहमनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

॥४२॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तदन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु^३ ये बोधि-
सत्त्वा मम नामधेयं श्रुत्वा तच्छ्रवणकुशलमूलेन यावबोधिपर्यंतं
ते सर्वे बोधिसत्त्वचर्याप्रीतिप्रामोद्यकुशलमूलसमवधानगता न
भवेयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येयं ॥

^१ सं ३४ A B C P.

^२ तच्छ्रवणं A B C P.

^३ तदन्येषु बुद्धक्षेत्रेषु left out

in C P.

^४ तच्छ्रवणसहगतेन B. C. P.

^५ येषु न A

^६ कुशलो B

^७ तच्छ्रवणेन A.

तच्छ्रवणं P. तच्छ्रवणेन B तच्छ्रवणं C.

॥४३॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य सहनामधेयश्रवणात्तदन्येषु लोकापातुषु बोधिसत्त्वा न समंतानुगतं नाम समाधिं प्रतिलभे-
रन्यथ स्थित्वा बोधिसत्त्वा एकक्षणव्यतिहारेणाप्रमेयासंख्येया-
चिंत्यातुल्यापरिमाणान्बुद्धान्भगवतः सत्कुर्वेति स चैषां समाधि-
रंतरा विप्रणश्येद्यायबोधिर्मंडपयंतं मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्सं-
बोधिर्मभिसंयुध्येयं ॥

॥४४॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तथ बुद्धदोषे ये सत्त्वाः
प्रत्याजाता भवेयुस्ते यथारूपा धर्मदेगनामाकांदेयुः श्रोतुं तथारूपां
सहचिन्नोत्पादान्न जृणुयुर्मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिर्मभि-
संयुध्येयं ॥

॥४५॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य तथ बुद्धदोषे' तदन्येषु
बुद्धदोषेषु ये च' बोधिसत्त्वा मम नामधेयं जृणुयुस्ते सहनामधे-
यश्रवणाव्यवर्तिका भवेयुरनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेर्मा तावद-
हमनुत्तरां सम्यक्संबोधिर्मभिसंयुध्येयं ॥

॥४६॥ सचेन्मे भगवन्बोधिप्राप्तस्य बुद्धशास्त्रबुद्धदोषेषु ते
बोधिसत्त्वा मम नामधेयं जृणुयुस्ते सहनामधेयश्रवणात्मघ-
मद्वितीयतृतीयाः द्वांतीः प्रतिलभेरजाव्यवर्तिका भवेयुर्वुद्धधर्म-
संपेभ्यो मा तावदहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिर्मभिसंयुध्येयं ॥८॥

अथ खल्वानंद स धर्माकरो भिशुरिमानेवंरूपान्प्रणि-

¹ This Praśiddhānta (47) is left out in F.

² येषु A ॥ येने C

³ च R

⁴ बुद्धश्रवणं A B. बुद्धश्रवणं P बुद्धश्रवणं C

⁵ हे A B C P वे?

⁶ एते

A ॥ C. P., also वा and वा.

धानविनेषान्निदिश्य तस्यां चेत्तायो नृदानुभागेनेमा गाया
क्षभापत ॥

सचि मि' - - विनिष्ट निवरूपा ।

यरप्रणिधान सिया गु बोधिप्राप्ते' ।

माह सिय गवेन्द्र' सच्चसारो ।

दशवलधारि' क्षतुत्पदक्षिणीयः ॥१॥

सचि मि सिय न द्येच एवर्ष्य ।

यहु क्षध नानप्रभृतेदिष्यविभं' ।

सुखित नरक येय' दुःखप्राप्ते ।

माह सिया रत्नान - - राजा' ॥२॥

सचि मि उमगतस्य बोधिमन्द ।

दशदिशि प्रवृजि नामधेयु क्षिप्रं' ।

पृथु बहय क्षनंतयुद्धक्षेमा ।

माह सिया बलप्राप्ते लोकनाथः ॥३॥

सचि शु अहु रमेय कामभोगां ।

स्मृतिमत्तिया गतिया' विहीनु संतः ।

¹ सचि नि B. After this two syllables are wanting in all the MSS., but one MS. of the Bibliothèque Nationale at Paris reads इनि, which may be meant for इयान or पान, only that the first syllable ought to be short ² प्राप्ते A B P., which may also be

प्राप्ते written too closely ³ माह सियगवेन्द्र A C. ⁴ चन्द्र B माह सियगवेन्द्र P.

⁵ दशवलधरि P. ⁶ बहुधनाना C. ⁷ H is left out in A B ⁸ विभं B C P

⁹ रक्षे य? ¹⁰ मोहे सिय रत्नान राजा A. ¹¹ रत्नोन्मरराजा P बोह सिय रत्नान राजा B

¹² रत्नोन् राजा C. रत्नान, for रत्नान. ¹³ न seems to be wanted. ¹⁴ गतिया

left out in A B; see Lal. Vist. p. 84, l. 55.

क्षतुलङ्घिय समेयमान¹ चोधि ।
 माह सिया चलप्राप्तु² शास्त लोके³ ॥४॥
 पिपुलमभ क्षतुल्यनंत⁴ नाथ ।
 दिशि विदिशि⁵ स्फुरि सचंमुद्रदोषा⁶ ।
 राग प्रशमि सचंदोपमोहां ।
 नरकगतिस्मि⁷ प्रशमि धूमकेतुं ॥५॥
 जनिय मुरुचिरं विशालनेष⁸ ।
 विपुंनिय सचंनराण खंधकारं ।
 क्षपनिय सु न क्षद्यणानशेषां⁹ ।
 उपनयि स्वर्गगताननंततेजां¹⁰ ॥६॥
 न तपति नभ¹¹ चंद्रसूर्यशाभा ।
 मणिगण क्षमिमभा न देवतानां ।
 क्षभिभयति नरेन्द्र क्षाभ सर्वा ।
 मुरिमचरि परिणुद्य क्षाचरिना ॥७॥
 मुरुपयह निधान दुःखितानां ।
 दिशि विदिशासु न¹² क्षस्ति एयरूपः¹³ ।

¹ गाना A. B. C. P.; cf. Pāṇi sameto.

² वास विवा चलं प्राप्नु A B C P.

³ शास्त लोके A. B. शास्त लोके P लोके C. शास्त being left out.

⁴ स्वानंत

A B C. P.

⁵ विदिशि C. P. दिशि A B

⁶ दोषा C. दोषा B. P. दोषा A.

⁷ B inserts R.

⁸ धूम C. P. धूम A B

⁹ विपुंन C.

¹⁰ विपुं A. B. C. P.

¹¹ न is left out in A B

¹² क्षपनय मुरुयणानाशेषां A क्षपय B मुरुयणय मुरु

क्षपयणशेषां P. क्षपयिष मुरु क्षपयणशेषां C. It may be apocrypha.

¹³ गताननंततेजां

A. B. गताननंततेजां C. P.

¹⁴ नभय C

¹⁵ चंद्र direct in C

¹⁶ धूम B.

¹⁷ क्षपयः A क्षपयः B क्षपयः C. P.

एवंरूपदानंद प्रणिधानसंपदा स धर्माकरो भिक्षुर्व्योधिसह्यो
 महासह्यः समन्यागतीऽभूत् । एवंरूपया चानंद प्रणिधानसंप-
 दात्पफा चोधिसह्यः समन्यागताः । सत्पफानां चिंरूपाणां
 प्रणिधीनां लोके प्रादुर्भावो भवति । परीक्षानां न पुनः सर्वशो
 नास्ति ॥ स गत्तु पुनरानंद धर्माकरो भिक्षुस्तस्य भगवतो लोके-
 श्वरराजस्य तपागतस्य पुरतः सदेवकस्य लोकस्य समारकस्य
 समलकस्य सद्यमण्यपासणिकायाः प्रजायाः सदेवमानुषामुरायाः
 पुरत इमानेवंरूपाप्रणिधानविशेषाच्चिदिश्य यथाभूतप्रतिज्ञा-
 प्रतिपत्तिप्रतिष्ठितोऽभूत् । स इमानेवंरूपां बुद्धेश्वरपरिशुचिं
 बुद्धेश्वरमाहात्म्यं बुद्धेश्वरोदारतां समुदानयन्योधिसह्यचर्या चर-
 चप्रमेदासंख्येयाचिंत्यानुत्पामापापरिमाणानभिलाषानि वर्ष-
 फोटीनिमुतगतसहस्राणि न जातु कामप्यापादविहिंसावितर्कान्
 वितर्कितवाच जातु कामप्यापादविहिंसासंज्ञामुत्पादितवाच जातु
 रूपगन्धरसस्पर्शसंज्ञामुत्पादितवान् । ॥ दहरमनोहर एव
 सुरतीऽभूत्सुखसंयासोऽधिवासनजातीयः सुभगः सुपीयोऽस्येच्छः
 संतुष्टः प्रविचिक्तोऽदुष्टोऽमूढोऽशंकोऽजितोऽशतोऽमायावी
 सुखिलौमः प्रियालाभो नित्याभियुक्तः शुक्रधर्मपर्वणौ सुनि-
 द्रिमधुरः सर्वसह्यानामर्थाय महाप्रणिधानं समुदानितपान्

१ इतिपिना A इतिपिना B. इतिपिना C. इतिपिना P. २ लोकस्य 101 001
 30 P. ३ आनन्दिकायाः A. B. C. आनन्दिकायाः P. ४ प्रविशतिप्रप A. B.
 प्रविशतिप्रप C. प्रविशतिप्रप P. ५ सुखो B. C. P. सुखो A. ६ शंको A. B.
 शंको C. शंको P. (कतीये P.) ७ निद्रामधुर A B C.

गुरुकृता मानिताः पूजिताथीवरपिंडपाचशयनासनग्लानप्रत्यय-
भिषज्यपरिष्कारैः^१ सर्वसुखोपपानस्पर्शविहारिः प्रतिपादिताः^२ ।
यावन्तः सत्त्वाः श्रेष्ठिगृहपत्यमान्यंष्टात्रिमवाप्तमहाशालकुलेषु
प्रतिष्ठापितास्तेषां न सुकरो याक्कर्मनिर्देशेन धर्यतोऽधिगंतुं ।
एवं जांबूदीपेश्वराश्च प्रतिष्ठापिताश्चक्रवर्तित्वे लोकपालत्वे शक्यत्वे
सुयामत्वे सुतुषितत्वे सुनिर्मितत्वे वशवर्तित्वे देवराजत्वे महाप्रत्यत्वे
च प्रस्थापिताः । तावदप्रमेयासंख्येया युद्धा भगवन्तः सत्कृता
गुरुकृता मानिताः पूजिता धर्मचक्रप्रवर्तनार्थं चापीष्टा येषां न
सुकरो याक्कर्मनिर्देशेन धर्यतोऽधिगंतुं ॥ स एयरूपं कुशलं समु-
दानयद्यदस्य योधिसत्त्वचर्या चरतोऽप्रमेयासंख्येयाचिंत्यातुल्या-
मायापरिमाणानभिलाष्यानि कल्पकोटीनिमुत्तगतसहस्राणि
सुरभिर्दिष्यातिक्वांतचंदनगंधो मुखात्प्रयाति स्म । सर्वलोमकूपेभ्य
उत्पलगंधो याति स्म । सर्वलोकाभिरूपस्थाभूत्मासादिको दर्श-
नीयः परमशुभवर्णपुष्करतया समन्यागतः । लक्षण्यंजनसमलं-
कृतेनात्मभावेन तस्य सर्वरत्नालंकाराः सर्वयस्वीपराभिनिहां-
राः^३ सर्वपुष्पधूपगंधमात्यविलेपनञ्जषधप्रपताकाभिनिहांराः
सर्वपाद्यसंगीत्यभिनिहांराश्च सर्वलोमकूपेभ्यः पाणितलाभ्यां च
निधरन्ति स्म । सर्वाचपानखाद्यभोज्यलेख्यरसाभिनिहांराः सर्वा-
पभोगपरिभोगाभिनिहांराश्च पाणितलाभ्यां प्रस्वदन्तः प्रादुर्भवन्ति

^१ परिष्कारैः A. B. परिष्कारैः C. F.

^२ Some words seem left out here in all the MSS.

^३ नाम left out in B.

^४ चरन्तुवर्तते A. C. चरन्तुवर्तते B. चरन्तुवर्तते F.

^५ चरन्तुवर्तते C.

^६ से A. B. C. F.

स्म । इति हि सर्वपरिष्कारवणिताप्राप्नः स आनन्द धर्माकरो
भिद्युरभूत्पूर्वं बोधिसत्त्वचर्यो चरन् ॥१०॥

एवमुक्त आयुष्मानानन्दो भगवंतमेतदबोचत् । किं पुनर्भगवन्स
धर्माकरो भिद्युर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्यातीतः परिनिर्वृत उताहोऽनभिसंबुद्धोऽथ प्रत्युत्पन्नो
ऽभिसंबुद्ध एतर्हि तिष्ठति ध्रियते यापयति धर्मं च देशयति ।
भगवानाह । न खलु पुनरानन्द स तथागतोऽतीतो नानागतः^१ ।
अपि त्वेव^२ स^३ तथागतोऽहंस्तम्यक्संबोधिमभिसंबुद्ध एतर्हि ति-
ष्ठति ध्रियते यापयति धर्मं च देशयति पश्चिमायां दिशीतो कोटी-
नियुतगतसहस्रतमे च बुद्धोचं सुखावत्यां लोकधातायमिताभो
नाम तथागतोऽहंस्तम्यक्संबुद्धोऽपरिमाणैर्बोधिसत्त्वैः परिवृतः
पुरस्कृतोऽर्नेतः आवकैरनंतया बुद्धोचसंपदा समन्यागतः ॥११॥

शमिता चाम्य प्रभा यस्य^४ न सुकरं प्रमाणंपर्येतमपिगंतु-
मिमंति बुद्धोचगतानीयंति बुद्धोचमहस्राणीयंति बुद्धोचगत-
महस्राणीयंति बुद्धोचकोटीनीयंति^५ बुद्धोचकोटीगतानीयंति
बुद्धोचकोटीमहस्राणीयंति^६ बुद्धोचकोटीगतसहस्राणीयंति बुद्ध-
ोचकोटीनियुतगतमहस्राणि स्फुरित्वा तिष्ठतीति । अपि तु 'अलु
पुनरानन्द संश्लिप्तं न पूर्वस्यां दिशि गंगानदीवाल्मुकीपमानि'^७

^१ अतीतः (अतीतः)

^२ अतीतः (अतीतः)

^३ अतीतः

^४ अतीतः (अतीतः)

^५ अतीतः (अतीतः)

^६ अतीतः

^७ अतीतः

^८ अतीतः (अतीतः)

^९ अतीतः (अतीतः)

^{१०} अतीतः

^{११} अतीतः (अतीतः)

युद्धदोषकोटीनियुतगतसहस्राणि तथा तस्य भगवतोऽमिताभस्य प्रभया सदा स्फुटानि । एवं दक्षिणपश्चिमोत्तरास्वय ऊर्ध्व दिग्विदिक्षु चैकैकस्यां दिशि समन्ताङ्गानदीपालुकोपमानि । 'यावदुद्धदोषकोटीनियुतगतसहस्राणि तस्य भगवतोऽमिताभस्य प्रभया सदा परिस्फुटानि 'स्वापयित्वा युधान्भगवतः 'पूर्वप्रणिधानाधिष्ठानेन ये प्यामप्रभयैकषिर्बिचतुःषचदशविंशतिपिङ्गश-स्वारिण्यं पाशद्योजनप्रभया योजनगतप्रभया योजनसहस्रप्रभया' योजनगतसहस्रप्रभया यावदनेकयोजनकोटीनियुतगतसहस्रप्रभया वा लोके" स्फुरित्वा तिष्ठन्ति । जाह्नवानंदोपमोपन्यासो येन शक्यं तस्यामिताभस्य तत्पागतस्य प्रभायाः प्रमाणमुद्गृहीतुं । तदनेनानंद पर्यायेण स तत्पागतोऽमिताभ इत्युच्यतेऽमितप्रभोऽमितप्रभासोऽसमाप्रभोऽसंगतप्रभः प्रभागिषोत्तृष्टप्रभः सदिष्यमणिप्रभोऽप्रतिहतरश्मिरागप्रभो राजनीयप्रभः प्रेमणीयप्रभः प्रमोदनीयप्रभः संगमनीयप्रभ उषोषणीयप्रभो निचंधनीयप्रभोऽतिपीयप्रभोऽतुल्यप्रभोऽभिभूयनेरेंद्रामूर्त्तैरेंद्रप्रभः आतसंच-रेंद्रसूर्यजिह्वाकरणप्रभोऽभिभूयलोकपालशक्रप्रहशूदावासमहे-

[illegible]

धरसर्वदेवजिह्वाकरणप्रभ इत्युच्यते ॥ सा चार्यप्रभा विमला
विपुला कायसुखसंजननी चित्तीद्विल्यंकरणी देवासुरनांगयदागं-
धर्वगह्वरमहोरगकिंनरमनुष्यामनुष्याणां^१ प्रीतिप्रामोद्यसुखकरणी
कुशलाशयानां सत्त्वानां^२ कल्पकुशलमिमिणेवर्द्धिप्रामोद्यकरणी
येऽन्येष्वप्यनन्तापर्यतेषु बुद्धद्येवेषु। अनेन चानन्द पर्यायेण तथागतः
परिपूर्णं कल्पं भाषेत्तस्यामिताभस्य तथागतस्य नाम कर्मापादाय
प्रभामारभ्य न च शक्नोति गुणपर्येतमधिगंतुं तस्याः प्रभायाः
तथागतस्य वैशारद्यानुपच्छेदो^३ भवेत्। तत्कस्य हेतोः। उभयमप्ये-
तदानंदाप्रमेयमसंख्येयमचिंत्यापर्यंतं^४ यदिदं तस्य भगवतोऽमि-
ताभस्य तथागतस्य प्रभागुणविभूतिः तथागतस्य चानुत्तरं
प्रज्ञाप्रतिभानं ॥ १२ ॥

तस्य खलु पुनरानंदामिताभस्य तथागतस्याप्रमेयः^५ आ-
वकसंघो^६ यस्य न सुकरं प्रमाणमुद्गृहीतुमियत्यः^७ आवककोट्य
इयंति आवककोटीशतानीयंति आवककोटीसहस्राणीयंति आ-
वककोटीशतसहस्राणीयंति कंकराणीयंति विंशराणीयंति नयु-

^१ देव left out in B.^२ लो P.^३ न left out in A.^४ अनुष्यवनुष्यानां A.^५ न P.^६ मत्तानां C.; left out in A. B. मत्तां P.^७ कल्पकुशलमिमिणेवर्द्धि

वर्द्धि A. कल्पकुशलमिमिणेवर्द्धि P. कल्पकुशलमिमिणेवर्द्धि B. कल्पकुशलमिमिणेवर्द्धि C.
Not clear; could it be *manava*? ^८ वैशारद्यो नोपच्छेदो A. B. C. वैशारद्योपच्छेदो P.

^९ "चिंत्यापर्यंतं" A. B. C. P. चिंत्यमपर्यंतं? ^{१०} मेवा A C P. मेवाः B ^{११} संघा B

^{१२} इयंति A. इयंति C. P. इयंति: आवककोटी: left out in B ^{१३} इयंति आवककोटी-

शतसहस्राणि left out in P. ^{१४} विंशराणि A. B. विंशराणि C. विंशराणि P. See

Lal. Vās. p. 104.

तानीयंत्ययुतानीयंत्यद्योभ्याणीयंतो विवाहा इयंति स्रोतांसीयं-
त्योजांसीयंत्यप्रमेयाणोयंत्यसंख्येयानीयंत्यगण्यानीयंत्यतुल्यानी-
यंत्यचिंत्यानीति। तद्यथानंद'भिद्युमोक्तस्यायन ऋद्धियशिताप्राप्तः
स आकांक्षान्विसाहस्रमहासाहस्रलोकधातौ यावन्ति ताराहपाणि
तानि सर्पाण्येकराशिदिने नागरेण गणयेत्' एवंरूपाणां चर्द्धिमतां
कोटीनियुतशतसहस्रं भवेत् ते च'पर्यकोटीनियुतशतसहस्रमनन्य-
कर्मणांमिताभस्य' तथागतस्य प्रथमप्रावक्तसंनिपातं गणयेयुः
एभिर्गणयद्भिः शततमोऽपि भागो न गणितो भवेत्सहस्रतमोऽपि
शतसहस्रतमोऽपि यायत्कलामप्युपमामप्युपनिशामपि' न गणि-
तो भवेत् ॥ तद्यथानंद महासमुद्राद्यतुराशीतियोजनसहस्राया-
येधेन तिर्यगप्रमेयात्कश्चिदेव पुरुषः शतधा भिन्नया बालाय-
कोट्यैकमुदकपिंदुमभ्युत्तिषेत् तत्किं मन्यस ज्ञानंद फतमोऽथ
बहुतरः यो वा शतधा भिन्नया बालायकोट्याभ्युत्तिषत्' एक
उदकपिंदुर्यो वा 'महासमुद्रेऽप्स्वंधोऽवशिष्ट इति। ज्ञानंद आह।
योजनसहस्रमपि तावद्गवन्महासमुद्रस्य परीक्षं भवेत्किमंग पुनः
शतधा भिन्नया बालायकोट्योत्तिषत् एक उदकपिंदुः। भगवानाह।

^१ इयंति, वाहा A, B P.; left out in C. ^२ इयंतिप्रमेयाणि left out in B. ^३ मोहत्यावती
भिद्युः P. ^४ नागरेण गणयेत् A. नागरेण गणयेत् B. नागरे च गणयेत् C. नागरे न गणयेत् P.
^५ श्रेय A B C P. ^६ कर्मणांमिताभस्य A B C. कर्मणांमिताभस्य P. ^७ इय-
निशामपि A B C P. Cf. the Vasmukhi MS, p. 35, l. 10; p. 42, l. 7 (cf. mada, jar).
^८ येषु तिर्यगप्रमेयात् A, B, C. येषु तिर्यग् प्रमेयात् P. ^९ भुत्तिषत् A, B, C. भुत्ति
षत् P. ^{१०} महासमुद्रः पयस्वधोऽवशिष्ट A. महासमुद्रः पयस्वधोऽवशिष्ट B. महासमुद्रः
पयस्वधोऽवशिष्ट C. महासमुद्रः पयस्वधोऽवशिष्ट P.

तद्यथा स एकविंदुरियंततः स प्रथमसन्निपातोऽभूत् । तैर्मात्रेभ्यः
यनसदृशैर्भिद्युभिर्गणयद्भिस्तेन वर्षकोटीनियुतशतसहस्रेण गणितं
भवेत् यथा महाममुदेऽप्युक्तं धोऽवशिष्ट एवमगणितं द्रष्टव्यं ।
कः पुनर्यादौ द्वितीयतृतीयादीनां श्रावकसंनिपातानां । एवम-
नन्तापर्यंतस्तस्य भगवतः श्रावकसंधो योऽप्रमेयासंख्येय इत्येव
संख्यां गच्छति ॥ १३ ॥

अपरिमितं चानंद तस्य भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्या-
युःप्रमाणं यस्य न मुकरं प्रमाणमधिगंतुमियंति वा कल्पशता-
नीयंति वा कल्पसहस्राणीयंति वा कल्पशतसहस्राणीयत्यो वा
कल्पकोट्य इयंति वा कल्पकोटीगतानीयंति वा कल्पकोटीसह-
स्राणीयंति वा कल्पकोटीगतसहस्राणीयति वा कल्पकोटीनिमु-
तगतसहस्राणीति । शय तस्यानन्दापरिमितमेव तस्य भगवत
शायुःप्रमाणपर्यंतं । तेन स तथागतोऽमितायुरित्युच्यते । यथा
चार्गदृष्ट लोकाधर्मा कल्पगणनाप्रशक्तिसंकेतस्तथा साप्रत दग-
वासास्य भगवतोऽमितायुपक्षयागतस्योत्पद्यस्यानुभवां सम्य-
यसंनोधिमानिगंवुदस्य ॥ १४ ॥

एतत् शतं पुनरानंद भगवतोऽमिताभस्य
लोकाधर्माद्यं च स्वीता च योगा च मुनिता

१ नाम

१ च

बहुदेवमनुष्याकीर्णा च । तत्र खत्वा नंद लोकधातौ न निरयाः
संति न तिर्यग्योनिर्न प्रेतविषयो नासुराः काया नाद्यणोप-
पत्तयाः । न च तानि रत्नानि लोके प्रचरन्ति यानि सुखावत्यां
लोकधातौ विद्यन्ते ॥ १५ ॥

सा खत्वा नंद सुखावती लोकधातुः सुरभिनानागंधसमीरिता
नानापुष्पफलसमृद्धा रत्नवृक्षसमलंकृता तद्यागताभिनिर्मित-
मनोज्ञस्वरनानाद्विजसंघनिषेविता । ते चानंद रत्नवृक्षा नाना-
वर्णा अनेकवर्णा अनेकगतसहस्रवर्णाः । संति तत्र रत्नवृक्षाः
सुवर्णवर्णाः सुवर्णमयाः । संति रूप्यवर्णा रूप्यमयाः^१ । संति
चिदूर्यवर्णा चिदूर्यमयाः । संति स्फटिकवर्णाः स्फटिकमयाः । संति
मुसारगत्ववर्णा मुसारगत्वमयाः । संति लोहितमुक्तावर्णा लो-
हितमुक्तामयाः । संत्यश्मगर्भवर्णा अश्मगर्भमयाः ॥ संति केचिद्भूयो
रत्नयोः सुवर्णस्य रूप्यस्य च ।^२ संति त्रयाणां रत्नानां सुवर्णस्य
रूप्यस्य चिदूर्यस्य च । संति चतुर्णां रत्नानां सुवर्णस्य रूप्यस्य
चिदूर्यस्य स्फटिकस्य च । संति पञ्चानां रत्नानां^३ सुवर्णस्य रूप्यस्य
चिदूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगत्वस्य च । संति षणां रत्नानां
सुवर्णस्य रूप्यस्य चिदूर्यस्य स्फटिकस्य मुसारगत्वस्य लोहित-
मुक्तायाश्च । संति सप्तानां रत्नानां सुवर्णस्य रूप्यस्य चिदूर्यस्य
स्फटिकस्य मुसारगत्वस्य लोहितमुक्ताया अश्मगर्भस्य च

^१ The MSS constantly vary between सुवर्ण and चिदूर्य, रूप्य and चिदूर्य, but on the whole सुवर्ण and रूप्य preponderate. ^२ From संति त्रयाणां to रूप्यस्य & out in

A. B. C. ^३ रत्नानां left out in A. B. C.

सप्तमस्य' ॥ तत्रानन्द सुवर्णमयानां वृक्षाणां^१ सुवर्णमयानि
मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि फलानि रूप्यमयाणि । रूप्यम-
याणां वृक्षाणां रूप्यमयाण्येव मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि
फलानि वैडूर्यमयाणि । वैडूर्यमयाणां वृक्षाणां वैडूर्यमयाणि
मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि फलानि स्फटिकमयानि ।
स्फटिकमयानां वृक्षाणां स्फटिकमयान्येव मूलस्कंधविटपशाखा-
पञ्चपुष्पाणि फलानि च मुसारगत्वमयानि । मुसारगत्वमयानां
वृक्षाणां मुसारगत्वमयान्येव मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि
फलानि च लोहितमुक्तामयानि । लोहितमुक्तामयानां^२ वृक्षाणां
लोहितमुक्तामयान्येव मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि फलानि
'चाग्मगर्भमयाणि । अग्मगर्भमयाणां वृक्षाणामग्मगर्भमयाण्येव
मूलस्कंधविटपशाखापञ्चपुष्पाणि फलानि च सुवर्णमयानि ॥
'केपांश्चिदानन्द वृक्षाणां' सुवर्णमयानि मूलानि रूप्यमयाः स्तंभाः
चन्द्रमया विटपाः स्फटिकमयाः गागा मुसारगत्वमयानि
पञ्चाणि लोहितमुक्तामयानि पुष्पाण्यग्मगर्भमयाणि फलानि ।
'केपांश्चिदानन्द वृक्षाणां' रूप्यमयाणि मूलानि वैडूर्यमयाः स्तंभाः
स्फटिकमया विटपा मुसारगत्वमयाः गागा लोहितमुक्तामयानि
पञ्चारग्मगर्भमयाणि पुष्पाणि सुवर्णमयानि फलानि । केपां-

^१ *Journal of the Asiatic Society of India* ^२ *Ibid.* as १. १. P. For the sake of uniformity
A. S. has here used *tree* and the others *tree* and *tree* throughout, but they have been printed
as *tree* and *tree* in the MS. ^३ *Ibid.* as १. १. १. ^४ *Ibid.*
as १. १. १. ^५ *Ibid.* as १. १. १. P. ^६ *Ibid.* as १. १. १. P. ^७ *Ibid.* as १. १. १. P.

दानंदं वृक्षाणां वैदूर्यमयाणि मूलानि स्फटिकमयाः स्कंधा-
 नारगत्वमया विटपा लोहितमुक्तामयाः शाखा अशमगर्भम-
 याणि पञ्चाणि सुवर्णमयानि पुष्पाणि रूप्यमयाणि फलानि ।
 केपांचिदानंदं वृक्षाणां स्फटिकमयानि मूलानि मुसारगत्वमयाः
 स्कंधा लोहितमुक्तामया विटपा अशमगर्भमयाः शाखाः सुवर्ण-
 मयानि पञ्चाणि रूप्यमयाणि पुष्पाणि वैदूर्यमयाणि फलानि ।
 केपांचिदानंदं वृक्षाणां मुसारगत्वमयानि मूलानि लोहित-
 मुक्तामयाः स्कंधा अशमगर्भमया विटपाः सुवर्णमयाः शाखा
 रूप्यमयाणि पञ्चाणि वैदूर्यमयाणि पुष्पाणि स्फटिकमयानि
 फलानि । केपांचिदानंदं वृक्षाणां लोहितमुक्तामयानि मूला-
 नारगर्भमयाः स्कंधाः सुवर्णमया विटपा रूप्यमयाः शाखा
 वैदूर्यमयाणि पञ्चाणि स्फटिकमयानि पुष्पाणि मुसारगत्वम-
 यानि फलानि । केपांचिदानंदं वृक्षाणामशमगर्भमयाणि मूलानि
 सुवर्णमयाः स्कंधा रूप्यमया विटपा वैदूर्यमयाः शाखाः स्फटिकम-
 यानि पञ्चाणि मुसारगत्वमयानि पुष्पाणि लोहितमुक्तामयानि
 फलानि ॥ केपांचिदानंदं वृक्षाणां सप्तरत्नमयानि मूलानि
 सप्तरत्नमयाः स्कंधाः सप्तरत्नमया विटपाः सप्तरत्नमयाः शाखाः
 सप्तरत्नमयानि पञ्चाणि सप्तरत्नमयानि पुष्पाणि सप्तरत्नमयानि
 फलानि ॥ सर्वेषां चानंदं तेषां वृक्षाणां मूलस्कंधविटपशाखा-
 लपुष्पफलानि सुखसंस्पर्शानि सुगंधीनि । चात्रेण प्रेरितेन^३ च

^१ मूलानि deest in A B
 मूलानि deest in F.

^२ From स्कंधा to अशमगर्भमया deest in B

^३ सप्तरत्न-

^४ चात्रेण प्रेरितेन A C F. चात्रेण प्रेरितेन B. प्रेरितेन!

चिदानन्दं वृक्षाणां वेदूर्यमयाणि मूलानि स्फटिकमयाः स्कंधा
 सुसारगत्वमया विटपा लोहितमुक्तामयाः शारदा क्षरमगर्भम-
 याणि पञ्चाणि सुवर्णमयानि पुष्पाणि रूप्यमयाणि फलानि ।
 केषांचिदानन्दं वृक्षाणां स्फटिकमयानि मूलानि सुसारगत्वमयाः
 स्कंधा लोहितमुक्तामया विटपा क्षरमगर्भमयाः शारदाः सुवर्ण-
 मयानि पञ्चाणि रूप्यमयाणि पुष्पाणि वेदूर्यमयाणि फलानि ।
 केषांचिदानन्दं वृक्षाणां सुसारगत्वमयानि मूलानि लोहित-
 मुक्तामयाः स्कंधा क्षरमगर्भमया विटपाः सुवर्णमयाः शारदा
 रूप्यमयाणि पञ्चाणि वेदूर्यमयाणि पुष्पाणि स्फटिकमयानि
 फलानि । केषांचिदानन्दं वृक्षाणां लोहितमुक्तामयानि मूला-
 न्यशमगर्भमयाः स्कंधाः सुवर्णमया विटपा रूप्यमयाः शारदा
 वेदूर्यमयाणि पञ्चाणि स्फटिकमयानि पुष्पाणि सुसारगत्वम-
 यानि फलानि । केषांचिदानन्दं वृक्षाणामशमगर्भमयाणि मूलानि
 सुवर्णमयाः स्कंधा रूप्यमया विटपा वेदूर्यमयाः शारदाः स्फटिकम-
 यानि पञ्चाणि सुसारगत्वमयानि पुष्पाणि लोहितमुक्तामयानि
 फलानि ॥ केषांचिदानन्दं वृक्षाणां सप्ररत्नमयानि मूलानि
 सप्ररत्नमयाः स्कंधाः सप्ररत्नमया विटपाः सप्ररत्नमयाः शारदाः
 सप्ररत्नमयानि पञ्चाणि सप्ररत्नमयानि पुष्पाणि सप्ररत्नमयानि
 फलानि ॥ सर्वेषां चानन्दं तेषां वृक्षाणां मूलस्कंधविटपशारदा-
 पञ्चपुष्पफलानि मुखसंस्पर्शानि सुगंधीनि । पातेन प्रेरितेन च

१ मूलानि deest in A ॥
 मयानि मूलानि deest in P.

२ From स्कंधा to क्षरमगर्भमया deest in P. ३ शारदा-
 ४ केषांचिदानन्दं A C P. केषांचिदानन्दं ५ केषांचिदानन्दं

आयुष्मानानंदो भगवंतमेतदवोचत् । मे च पुनस्ते भगवंश्चातुर्म-
हाराजकायिका देवाः सुमेरुपार्श्वनिवासिनस्त्रायस्त्रिंशः^१ वा^२
सुमेरुमूर्ध्नि निवासिनस्ते कुच प्रतिष्ठिताः । भगवानाह । तर्हि
मन्यस ज्ञानंद ये न इह सुमेरोः पर्वतराजस्योपरि मामा देवा-
स्तुपिता वा^३ निर्माणरतयो वा^४ परनिर्मितवज्रवर्तिनो वा^५
मल्लकायिका वा^६ यक्षपुरोहिता वा^७ महायक्षणी वा^८ यावदक-
निष्ठा वा^९ कुच ते प्रतिष्ठिता इति । ज्ञानंद^{१०} आह । अचिंत्यो
भगवन्कर्मणां^{११} विपाकः कर्माभिसंस्कारः । भगवानाह । लब्धस्व-
यानंदेहाचिंत्यः कर्मणां^{१२} विपाकः कर्माभिसंस्कारो न बुद्धानां
भगवतामचिंत्यं बुद्धापिष्ठानं कृतपुण्यानां च सत्त्वानामपरोपि-
तकुण्डलमूलानां तत्राचिंत्या पुण्या विभूतिः । ज्ञानंद^{१३} आह । न
मेऽत्र भगवन्काचित्कांक्षा वा विमतिर्या विचिकित्सा वा । अपि
तु खल्वहमनागतानां सत्त्वानां कांक्षायिमतिविचिकित्सानिष्ठा-
ताय तत्रागतमेतमर्थं परिपृच्छामि । भगवानाह । साधु साध्वानंदं यं
ते करणीयं ॥१७॥

तस्यां खल्वानंदं सुखायत्यां लोकपाती नानाप्रकारा नद्यः
प्रचरन्ति । संति तत्र महानद्यो योजनविस्ताराः । संति चारुहिं-
जतिचिंशश्चत्वारिंशत्पञ्चाशद्योजनविस्तारा यावद्वादनद्योजनाये-
धाः^{१४} सर्वाश्च ता नद्यः सुखायहिन्यो नानामुर्ध्वनिगधवारिवाहिन्यो

^१ चारुचिंशः A. B. C. चारुचिंशः P. ^२ देवाः B. ^३ देवा A. B. C. ^४ देवा B. C.
^५ देवा B. ^६ देवाः A. B. C. ^७ यावद्वादनं B. ^८ यावद्वादनं A. B. C. ^९ यावद्वादनं B. C.
^{१०} ज्ञानंद B. P. ^{११} कर्मणां B. C. ^{१२} कर्मणां A. C. ^{१३} ज्ञानंद B. ^{१४} यावद्वादनं B. ^{१५} यावद्वादनं B. ^{१६} यावद्वादनं B. ^{१७} यावद्वादनं B. ^{१८} यावद्वादनं B. ^{१९} यावद्वादनं B. ^{२०} यावद्वादनं B. ^{२१} यावद्वादनं B. ^{२२} यावद्वादनं B. ^{२३} यावद्वादनं B. ^{२४} यावद्वादनं B. ^{२५} यावद्वादनं B. ^{२६} यावद्वादनं B. ^{२७} यावद्वादनं B. ^{२८} यावद्वादनं B. ^{२९} यावद्वादनं B. ^{३०} यावद्वादनं B. ^{३१} यावद्वादनं B. ^{३२} यावद्वादनं B. ^{३३} यावद्वादनं B. ^{३४} यावद्वादनं B. ^{३५} यावद्वादनं B. ^{३६} यावद्वादनं B. ^{३७} यावद्वादनं B. ^{३८} यावद्वादनं B. ^{३९} यावद्वादनं B. ^{४०} यावद्वादनं B. ^{४१} यावद्वादनं B. ^{४२} यावद्वादनं B. ^{४३} यावद्वादनं B. ^{४४} यावद्वादनं B. ^{४५} यावद्वादनं B. ^{४६} यावद्वादनं B. ^{४७} यावद्वादनं B. ^{४८} यावद्वादनं B. ^{४९} यावद्वादनं B. ^{५०} यावद्वादनं B. ^{५१} यावद्वादनं B. ^{५२} यावद्वादनं B. ^{५३} यावद्वादनं B. ^{५४} यावद्वादनं B. ^{५५} यावद्वादनं B. ^{५६} यावद्वादनं B. ^{५७} यावद्वादनं B. ^{५८} यावद्वादनं B. ^{५९} यावद्वादनं B. ^{६०} यावद्वादनं B. ^{६१} यावद्वादनं B. ^{६२} यावद्वादनं B. ^{६३} यावद्वादनं B. ^{६४} यावद्वादनं B. ^{६५} यावद्वादनं B. ^{६६} यावद्वादनं B. ^{६७} यावद्वादनं B. ^{६८} यावद्वादनं B. ^{६९} यावद्वादनं B. ^{७०} यावद्वादनं B. ^{७१} यावद्वादनं B. ^{७२} यावद्वादनं B. ^{७३} यावद्वादनं B. ^{७४} यावद्वादनं B. ^{७५} यावद्वादनं B. ^{७६} यावद्वादनं B. ^{७७} यावद्वादनं B. ^{७८} यावद्वादनं B. ^{७९} यावद्वादनं B. ^{८०} यावद्वादनं B. ^{८१} यावद्वादनं B. ^{८२} यावद्वादनं B. ^{८३} यावद्वादनं B. ^{८४} यावद्वादनं B. ^{८५} यावद्वादनं B. ^{८६} यावद्वादनं B. ^{८७} यावद्वादनं B. ^{८८} यावद्वादनं B. ^{८९} यावद्वादनं B. ^{९०} यावद्वादनं B. ^{९१} यावद्वादनं B. ^{९२} यावद्वादनं B. ^{९३} यावद्वादनं B. ^{९४} यावद्वादनं B. ^{९५} यावद्वादनं B. ^{९६} यावद्वादनं B. ^{९७} यावद्वादनं B. ^{९८} यावद्वादनं B. ^{९९} यावद्वादनं B. ^{१००} यावद्वादनं B.

आयुष्मानानंदो भगवंतमेतदवोचत् । ये च पुनस्ते भगवंन्धातुमे-
हाराजकामिका देवाः सुमेरुपार्श्वनिवासिनम्रायम्बिन्ता^१ या^२
सुमेरुमूर्ध्नि^३ निवासिनस्ते कुच^४ प्रतिष्ठिताः । भगवानाह । तन्किं
मन्यस आनंद ये त इह सुमेरोः पर्यतराजम्योपरि^५ दामा देवा-
स्तुषिता या^६ निमोग्गरतयो या^७ परनिर्मितवज्रवर्तिनो या^८
मद्वकामिका या^९ घटपुरोहिता या^{१०} महामदगो या^{११} दायदक-
निष्ठा या^{१२} कुच ते प्रतिष्ठिता इति । आनंद^{१३} शाह । दार्चिन्दो
भगवन्कर्मणां^{१४} विषाकः कर्माभिमन्तारः । भगवानाह । त्वय्यम्य-
यान्देहाचित्यः^{१५} कर्मणां^{१६} विषाकः कर्माभिमन्तारो न बुद्धानां
भगवत्तामचित्यं बुद्धाधिष्ठानं^{१७} कृतपुण्यानां च मन्त्रानामवरोपि-
तकुण्डलमूलानां तथाचित्या पुण्या विभृतिः । आनंद^{१८} शाह । न
मेऽत्र भगवन्काचित्वांशा या विमर्तिया विचिकित्ता या । छपि
तु राह्यहमनागतानां मन्त्रानां कांशाविमर्तिविचिकित्तागिष्ठा-
ताय तथागतमेतमर्थं परिपृच्छामि । भगवानाह । साधु साध्यानंदं
ते करणीयं ॥१७॥

तस्यां शब्दानंदं सुखावत्यां त्रीकपाती मानामवरा नष्ट-
प्रचरन्ति । सति तत्र महामयो योजनविस्ताराः । सति दार्चि-
शक्तिविंशत्यारिण्यं योजनविस्तारा दार्चुदण्डोद्वेगा-
धाः^{१९} स्याथ ता नष्टः सुखावतिन्दो मानामुभयपक्षद्विधार्तिनो

^१ दार्चिन्ता A ॥ १^२ दार्चिन्ता B^३ देवाः ३^४ देवाः A ॥ ४^५ देवाः ५

^६ देवाः ॥^७ देवाः A ॥ ६^८ दार्चिन्ता B ॥ ८^९ कर्मणां A ॥ ९^{१०} कुच ॥

^{११} कर्मणां ॥ ११^{१२} दार्चिन्ता B ॥ १२^{१३} दार्चिन्ता A ॥ १३^{१४} कर्मणां ॥ १४^{१५} कर्मणां ॥ १५

कोशला ।

नानारत्नलुडितपुष्पसंघातवाहिन्यो नानामधुरस्तरनिर्घोषाः ।
 तासां चानन्द कोटीगतसहस्रांगसंप्रयुक्तस्य दिव्यसंगीतिसंमूर्च्छि-
 तस्य^१ तूर्यस्य कुण्डलिः संप्रवादितस्य तावन्मनोजघोषो निश्चरति^२
 यथारूपस्तासां महानदीनां निर्घोषो निश्चरति गंभीरोऽज्ञेयो
 ऽविज्ञेयोऽनेलः^३ कर्णसुखो हृदयंगमः प्रेमणीयो यत्तुमनोज्ञो
 ऽसेचनकोऽप्रतिफूलः श्रवणायानित्यं^४ शान्तमनात्मेति सुखश्रव-
 णीयो यस्तेषां सत्त्वानां श्रोत्रेन्द्रियाभासमागच्छति ॥ तासां खलु
 पुनरानन्द महानदीनामुभयतस्तीराणि नानागंधरत्नवृद्धाः 'संत-
 तानि येभ्यो नानाशाखापञ्चपुष्पमंजरींश्चलंचते'^५ । तत्र ये
 सत्त्वास्तेषु नदीतीरेष्वाकांक्षन्ति दिव्याभिरामरमणीयां रतिक्रीडां
 चानुभवितुं तेषां तत्र नदीप्रवतीर्णानामाकांक्षतां गुल्फमात्रं वारि
 संतिष्ठते । आकांक्षतां जानुमात्रं कटिमात्रं कक्षमात्रमाकांक्षतां
 कर्णमात्रं वारि संतिष्ठते दिव्याश्च रतयः प्रादुर्भवन्ति । तत्र ये
 सत्त्वा आकांक्षन्ति शीतं वारि भवत्विति तेषां शीतं वारि भवति ।
 य आकांक्षत्युष्णं भवत्विति तेषामुष्णं भवति । य आकांक्षन्ति
 शीतोष्णं भवत्विति तेषां शीतोष्णमेव तद्वारि भवत्यनुसुखं । ताश्च
 महानद्यो दिव्यतमालपत्रांगरुकालानुसारितगंगारोगसारचंदन-
 वरगंधवासिचारिपरिपूर्णाः प्रवहन्ति दिव्योत्पलपद्मकुमुदपुंडरीक-

^१ समुच्चितस्य A. C. P. समुच्चितस्य B

^२ Cf. the small Sukhāvatīvyūha, 7th

paragraph, where we read: ब्रह्मर्षिर्नाम शारिपुषः कोटिशतसहस्रांगिकस्य दिव्यस्य तूर्यस्य
 तूर्यस्य संप्रवादितस्य यत्तुमनोज्ञः शब्दो निश्चरति । ^३ अनेलः A. B. अनेलः C. अनल P.
 is it for अनेलः ?

^४ अनित्य B. अनित्य P.

^५ सत्र B.

^६ अमृतं चने A. C.

इष्टवने B. चलाचने P.

^७ यथा left out in A B

^८ fit deest in B.

पारमिताशब्दं भूमिशब्दं^१ बलशब्दं वैशारद्यशब्दमावेणिकबुद्ध-
धर्मशब्दं प्रतिसंविच्छब्दं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितानभिसंस्का-
राजातानुत्पादाभावनिरोधशब्दं शान्तप्रशान्तीपशान्तं^२ महामैत्री-
महाकरुणामहामुदितामहोपेक्षाशब्दमनुत्पत्तिकधर्मज्ञान्यभिपेक्ष-
भूमिप्रतिलभशब्दं^३ । श्रुत्वोदारप्रीतिप्रामीद्यं प्रतिलभते विवेक-
सहगतं विरागसहगतं शान्तसहगतं निरोधसहगतं धर्मसहगतं बो-
धिपरिनिष्पत्तिकुशलमूलसहगतं च ॥ सर्वशब्धानन्द सुखावत्यां
लोकधातावकुशलशब्दो नास्ति सर्वशो नीवरणशब्दो नास्ति
सर्वशोऽप्यायदुर्गतिविनिपातशब्दो नास्ति सर्वशो दुःखशब्दो
नास्ति । अदुःखासुखवेदनाशब्दोऽपि तावदानन्द तच्च नास्ति कुतः
पुनर्दुःखशब्दो^४ भविष्यति । तदनेनानन्द पर्यायेण सा लोकधातुः
सुखावतीत्युच्यते संक्षिप्तेन न पुनर्विस्तरेण । कल्पोऽप्यानन्द परि-
क्षयं गच्छेत्सुखावत्या लोकधातोः सुखकारणेषु परिकीर्त्यमानेषु न
त्वेव शक्यं तेषां सुखकारणानां पर्येतमधिगतुं ॥ १८ ॥

तस्यां खलु पुनरानन्द सुखावत्यां लोकधातौ ये सस्याः
प्रत्याजाताः प्रत्याजनिष्यन्ते^५ सर्वे त एवरूपेण वर्णेन बलेन^६
स्याम्मारोहपरिणाहेनाधिपत्येन पुण्यसंचयेनातिष्णभिर्वस्त्राभर-
णोद्यानविमानकूटागारपरिभोगैर्विरूपशब्दगंधरसस्पर्शपरिभो-

^१ भूमिशब्दं left out in A B C

^२ प्रशान्तप्रशान्तो A C P. प्रशान्ताप्रशान्तो B.

^३ मुदिता left out in B.

^४ शब्दं श्रुत्वोदरि इत्यं P

^५ नीवरण, see Childers, Pāli

D. 1. p. 273b

^६ पुनर्दुःखं दुःखशब्दो A. पुनर्दुःखं शब्दो B. पुनर्दुःखं दुःखशब्दो C.

पुनर्दुःखशब्दो P.

^७ A adds वेसा, B. C. P. तेषां

^८ वर्णेण B. Deest in P

^९ पर्यायेण भवेत्तत्रा A. B. C. येन चत्विष्टाभिः चत्वारि P. यद्वैभवेत्

गरेचरूपेण सर्वेऽपि भोगपरिभोगः समन्वागताः तद्यथापि^१
नाम देवाः परनिर्मितयशवर्तिनः ॥ न खलु पुनरानन्द सुखायत्यां
लोकपाती सत्त्वा दौदारिकमूपफाणीकाराहारमाहरन्ति अपि तु
खलु पुनर्यथा रूपमेवाहारमाकांक्षन्ति तथारूपमाहृतमेव संजा-
नन्ति^२ प्रीणितकायाश्च भवन्ति प्रीणितमानाः^३ । न तेषां भूयः कामे
प्रक्षेपः फरणीयः ॥ ते प्रीणितकायास्तथारूपाणि गंधजातान्या-
कांक्षन्ति वेदुश्चेत्ये^४ गंधजातेर्दिव्येस्तदुदक्षेपं सर्वमेव निर्धूपितं
भवति । तत्र यस्तं गंधमाघ्रातुकामो भवति तस्य सर्वशो
गंधर्वराज्ञो^५ वासना न समुदाचरति । एवं ये^६ यथारूपाणि गंध-
... .. तेषां
... .. याकां-
क्षन्ति नानापर्यायान्यनेकशतसहस्रवर्णानि तेषां तादृशेव चीवर-
रत्निः सर्वे तदुदक्षेपं परिस्फुटं भवति । प्रावृत्तमेव चात्मानं
संजानन्ति । ते यथारूपाण्याभरणान्याकांक्षन्ति तद्यथा शीर्षाभर-
णानि वा कर्णाभरणानि वा भीमाभरणानि वा हस्तपादाभर-
णानि^७ वा यदिदं मुकुटानि कुंडलानि कटककेयूराणि पातहारा
रुचकहारा कर्णिका मुद्रिकाः स्वर्णसूचाणि मेखलाः^८ स्वर्णसूचा-

^१ भोगपरि deest in C.   ^२ अपि P.   ^३ दौदारिकमुपफाणी A. C. दौदारिकमुपफाणी B.
दौदारिकमुपफाणी P.   ^४ काराहारा A. B. C. काराहारा P. See Lal Vist., p. 331, ll. 5-7.
^५ संभारवर्ते A B C.   ^६ वागः A. B. C. P. वगः P.   ^७ वेदुश्चेत्ये P. वेदुश्चेत्ये
A B C.   ^८ गंधर्वराज्ञा A. B. P. गंधर्वराज्ञा C.   ^९ ये न A. B.   ^{१०} वा
यदिदं A. C. वा यदिदं B. वा वा यदिदं P.   ^{११} स्वर्णसूचाणि वातानि A. B. C.
स्वर्णसूचानि वातानि P.

णि जालानि मुक्ताजालानि सर्वैरत्नजालानि स्वर्णरत्नकिंकि-
णीजालानि तथारूपैराभरणैरनेकरत्नगतसहस्रप्रत्युप्तेः स्फुटं
तद्बुद्धयेचं पश्यन्ति यदिदमाभरणवृक्षावसक्तिस्तिष्ठाभरणैरलंकृत-
मात्मानं संजानन्ति ॥ ते यादृशं^१ विमानमाकांक्षन्ति यद्वर्णलिंग-
संस्थानं यावदारोहपरिणाहं नानारत्नमयनिर्यूहगतसहस्रसमलं-
कृतं नानादिध्यपुष्पसंस्तीर्णं चिचोपधानविन्यस्तपर्यंकं तादृशमेव
विमानं तेषां पुरतः प्रादुर्भवति । तेषु मनोनिर्वृतेषु विमानेषु
सप्तसप्ताप्सरसहस्रपरिवृताः^२ पुरस्कृता विहरन्ति क्रीडन्ति रमन्ते
परिचारयन्ति ॥ १९ ॥

न च तत्र लोकधातौ देवानां वा मनुष्याणां वा नानात्व-
मस्त्यन्यत्र संवृत्तिव्यवहरिण देवमनुष्याविति संख्यां गच्छन्ति ॥ तद्य-
थानन्दराज्ञश्चक्रवर्तिनः पुरतो मनुष्यहीनो मनुष्यप्रेतको^३ न भासते
न तपते न विरोचते 'न च भवति विशारदो न प्रभास्वरः एवमेव
देवानां परनिर्मितवशवर्तिनां पुरतः शक्रो देवानामिन्द्रो न भासते
न तपते न विरोचते यदिदमुद्यानविमानवस्त्राभरणैरधिपत्येनद्वा
वा 'प्रातिहार्येण^४ वैश्वर्येण वानन्द स खलु धर्माभिसमयेन
धर्मपरिभोगेण वा । तत्रानन्द यथा देवाः परनिर्मितवशवर्तिन
एवं सुखावत्यां लोकधातौ मनुष्या द्रष्टव्याः ॥ २० ॥

^१ यादृश A. P. यावद्वा B यादृशं C.

^२ दुःख A. दुःख B. C दुःख P.

^३ निर्गुणः A. B. C. निर्गुणः P.

^४ प्रेतको A. B. C. Bodhiruci gives the transla-

tion 半松迎 Pān-tho-ik, i.e. पंडक, which would be better.

^५ From न च

भरति to भासते left out in P

^६ प्रातिहार्येण A. P. प्रातिहार्येण B प्रातिहार्येण C

तस्यां खलु पुनरानन्द मुगावत्यां लीकधाती पूर्वोद्भूतकाल-
समये प्रत्युपस्थिते^१ समंताद्यतुर्दिगमाकुलाः ममाकुला वायवो
चांति । तेषां 'रत्नचूडाणां चिषाद्वर्गनीयान्नायगणाननेक-
चूतांचानासुरभिदिव्यगंधपरिचामितान्द्योभयंति मंथोभयंतीरयंति
समीरयंति यतो बहूनि पुष्पगतानि तस्यां रत्नमय्यां महापृथिव्यां
प्रपतंति मनोद्वर्गधानि दर्शनीयानि । तेषु पुष्पेस्तद्दुद्योषं
समंतात्प्रपीरुषं संस्कृतरूपं भवति । तद्यथापि नाम पुरुषः
कुण्डलः पृथिव्यां पुष्पसंस्तरं संमृणुयाद्भाभ्यां पाणिभ्यां मम
रचयेत्सुचिचं दर्शनीयं एवमेव तद्दुद्योषं तैः पुष्पेर्नागागंधर्गः
समंतात्प्रपीरुषं स्फुटं भवति । तानि च पुष्पजातानि गृह्णन्ति
फाचिल्लिंक्षितुगसंस्पर्शान्यापम्यमात्रेण यानि निश्चिन्ने पादे
चतुरंगुलमपनमंति उच्छिन्ने पादे चतुरंगुलमेवोपमंति ॥ निगते
पुनः पूर्वोद्भूतकालसमये तानि पुष्पाणि निरयन्त्यमंतपीदते ।
अथ तद्दुद्योषं विचिक्तं रम्यं शुभं भवत्यपरिमितैः पूर्यपुष्पैः ।
ततः पुनरपि समंताद्यतुर्दिगं वायवो चांति ये पूर्यवदभिनवानि
पुष्पाण्यभिप्रकिरंति । यथा पूर्वोद्भूत^२ एवं मध्याह्नकरत्नसमये
संध्यायां रात्र्याः^३ प्रथमे यामे मध्यमे यामे अष्टमे यामे । तेषु

^१ पूर्वोद्भूत A. B. C. P.

^२ समुपस्थिते A. P. समुपस्थिते । समुपस्थिते ।

^३ रात्र्यां चिषा A. C. रात्र्यां चिषा B. रात्र्यां चिषा । रात्र्यां A. C. P.

कुण्डलः । पूर, which has been collated everywhere 'to garden' as in 'T. P. P.'
may have been originally तैः च रात्र्यां and अनेकवर्गः । अनेकवर्गः A. B. C.

मोक्षय P. पूर्वोद्भूत A. B. C. P. पूर्वोद्भूत A. B. C. P. रात्र्यां A. C.

रात्र्यां B. रात्र्यां ।

कीर्त्यमानेषु न च तेषां सुखकारणानां शफ्यं पर्येतमधि
गंतुं ॥ २४ ॥
अथ खलु भगवांस्तस्यां तेषां

कीर्त्यमानेषु न च तेषां सुखकारणानां शफ्यं पर्येतमधि
गंतुं ॥ २४ ॥
अथ खलु भगवांस्तस्मात् तेषां सुखकारणानां शफ्यं पर्येतमधि

सर्वेऽपि सत्त्वाः सुखिता भवेयुः ।
विशुद्धज्ञानाः परमार्थवेदि

विशुद्धज्ञानाः परमार्थकोविदाः ।

ते कल्पकोटीमथ वापि चोत्तरि ।
सुखावतीयर्थं प्रकाशये

सुखावतीयेणं प्रकाशयेयुः ॥१॥
दाये कल्पकोटी यत्ने

दाये कल्पकोटी यजे सुराश्च ।
मुखायतोये न न ।

सुखायतोये न च वर्णसारः।
दयं न गच्छेत्पुनः।

धर्मं न गच्छेत्प्रतिभा च तेषां ।
प्रकाशयन्तान् न ।

प्रकाशयन्तान तु' वर्यं नानां ॥२॥

ये लोकापातू 'परमाणुसादृशां' ।
चिद्येय भिद्येय

चिद्येय भिद्येय रजश्च' कुर्यात्।

¹ वा गाथा A B वा गाथा C वा गाथा D.
 व्यवस्थकोटीसमे मुराज D. व्यवस्थकोटीसमे मुराज C. ² व्यवस्थकोटीसमे मुराज A
 we want to restore the metre, we might read एवं जनेकपकोटी मुराज D. If
 could be irregular, or, allowing still greater metrical
 व्यवस्थकोटी मुराज A वा, i.e. 'A' वा
 kahar...

we want to restore the metre, we might read शब्द जनेकपकोटी नुराच C. If
could be irregular, or, allowing still greater metrical licence, we might conjecture शब्दे
नुराच A. If
नुराच B. If
नुराच C. If
नुराच D. If
नुराच E. If
नुराच F. If
नुराच G. If
नुराच H. If
नुराच I. If
नुराच J. If
नुराच K. If
नुराच L. If
नुराच M. If
नुराच N. If
नुराच O. If
नुराच P. If
नुराच Q. If
नुराच R. If
नुराच S. If
नुराच T. If
नुराच U. If
नुराच V. If
नुराच W. If
नुराच X. If
नुराच Y. If
नुराच Z. If

(Faint, mostly illegible text from the reverse side of the page)

१ मुक्तः A C. P. कृतः B I.
 २ वर्ये नाम्ना, either वर्ये नाम्ना or perhaps वर्ये-
 ३ For आहुता, see "Children's Fx. D-1
 ४ दत्तः A H. P.

For *Amphiprion* left out in P. ^d See Lal 1961
 For *Amphiprion*, either *Amphiprion* or perhaps *Amphiprion*
 For *Amphiprion*, see (Lal 1961) P. 171, L 173
 For *Amphiprion* A. R. P.

॥ सुखावतीव्यूहः ॥

अतो बहू उत्तरि लोकधातु ।
 पूरेत दानं रतनाहि' दद्यात् ॥३॥
 नीता कलापि' उपमापि तस्य ।
 पुण्यस्य' भोंती' पृथुलोलकधातवः' ।
 ये' लोकधातूय सुखावतीये ।
 श्रुत्वैव नामं भवतीह पुण्यं ॥४॥
 ततो बहू पुण्य' भवेत्त तेषां' ।
 ये श्रद्धते' जिनवचनं^{१०} समज्ञाः ।
 अद्या हि मूलं जगतस्य प्राप्तये^{११} ।
 तस्मादि^{१२} श्रुत्वा विचिन्ति^{१३} विनोदयेदिति ॥५॥

एवमप्रमेयगुणवर्णीनंद सुखावती लोकधातुः^{१४} ॥२५॥

तस्य खलु पुनरानंद भगवतो^{१५} ऽमिताभस्य तथागतस्य^{१६} दशसु
 दिक्ष्वैकैकस्यां दिशि गंगानदीवालुकासमेपु बुद्धक्षेत्रेषु गंगानदी-
 वालुकासमा बुद्धा भगवन्तो नामधेयं परिकीर्तयन्ते वर्यै भाषन्ते

^१ पुरन्दानं रत्नो A. पुरं दानं रत्नो B. पूरेन्दानं न रत्नो C. पूरेन्दानं रत्नो P.
^२ कलापि A. B. P. कल्यापि C; meant for कलापी. ^३ पुण्यस्य B; deest in P.
^४ भोन्ती A. C. भोजि B. P. ^५ धातुवः B. धातवेः C ^६ ये A. B. C. P.; one expects य or यत्. ^७ पुण्यं C. ^८ भवेत् तेषां A. भवेत् तेषां B. P. भवेत् । तेषां C. भवेत् ? ^९ अद्यते A. अद्यते B. C. P. ^{१०} जिनवचनं A. B. जिनवन C. जिनवल P.
^{११} इ deest in P. ^{१२} प्राप्तये A. C. प्राप्तये B. प्राप्तये P. ^{१३} तस्मादि A. तस्मादि B. C. तस्मादि P. ^{१४} विचिन्ति A. C. वि B. विचि P. ^{१५} भगवतो A. B. C. भगवतो left out in A. B. ^{१६} तथा-
 १७ in A. B. C.

यनः प्रकाशयन्ति गुणमुदीरयन्ति । तत्कस्य हेतोः । ये केचित्सत्त्वा-
स्तस्य भगवतोऽमिताभस्य नामधेयं शृण्वन्ति श्रुत्वा चांतग एक-
चित्तोत्पादमप्यध्यागयेन प्रसादसहगतेन चित्तमुत्पादयन्ति 'ते सर्वे
ऽपेक्षितकतायां संत्यनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः ॥ २६ ॥

ये चानन्द केचित्सत्त्वास्तं तपागतं पुनः^१ सत्कारमनसिकरिष्यन्ति
यद्दपरिमितं^२ कुशलमूलमपरोपयिष्यन्ति योषये चित्तं परिणाम्य
तत्र च लोकपातायुपपत्तये प्रणिधास्यन्ति तेषां सोऽमिताभस्तथा-
गतोऽहंस्म्यक्संबुद्धो भरणकालसमये प्रत्युपस्थिते^३ 'ऽनेकभिद्यु-
गणपरिपुतः पुरस्कृतः'^४ स्यास्यति । ततस्ते तं भगवंतं दृष्ट्वा प्रसन्न-
चित्ताप्नुताः संतस्तत्रैव सुखायत्यां लोकपातायुपपत्त्यन्ते । यथा-
नंदाकांक्षेत^५ कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा किमित्यहं दृष्ट एव धर्मे
तममिताभं तपागतं^६ पश्येयमिति तेनानुत्तरायां सम्यक्संबोधी
चित्तमुत्पाद्याध्यागमातिशयतया संतत्या तस्मिन्बुद्धये चित्तं
संप्रेष्योपपत्तये कुशलमूलानि च^७ परिणामयितव्यानि ॥ २७ ॥

ये पुनस्तं तपागतं न भूयो मनसिकरिष्यन्ति न च यद्दपरि-
मितं कुशलमूलमभीक्ष्णमपरोपयिष्यन्ति^८ तेषां तादृगेनैव^९ सो
ऽमिताभस्तथागतोऽहंस्म्यक्संबुद्धो यथसंस्थानारोहपरिणाहेन

^१ From ते so तस्मिन् left out in C. कर्षे ते P. ^२ P. adds पुर before नकारे. Could it be पुनः पुनः नकारे? ^३ यद्दपरिमितं A. यद्दपरिमितं B. यद्दपरिमितं C. यद्दपरिमितं P.

^४ हो B. ^५ One expects पुनः, see p. 14, l. 15; p. 49, l. 3.

^६ यतः P. यतः A. B. C. ^७ यथागतः A. B. C. P. ^८ यथागतः P. यथागतः A. यथागतः B.

^९ वा A. B. C. ^{१०} भिद्युग A. B. भिद्युग C. P. ^{११} P. adds

॥ यत्र च बुद्धये चित्तं संप्रेषयि (i.e. संप्रेष्य) ^{१२} तादृगेनैव A. तादृगेनैव B. C. P.

बहुगंधपूटी^१ गृहीत्वा ।
 नानावर्णै^२ सुरभी^३ मनोरमां ।
 शोकिरन्ति नरनायकोत्तमं ।
 क्षमितायु नरदेवपूजितं ॥४॥
 पूजित^४ वा ते बहुबोधिसत्त्वा ।
 वंदित पादाममितप्रभस्य ।
 प्रदक्षिणोक्त्य वदन्ति चैयं ।
 अहोऽद्भुतं शोभति बुद्धक्षेपं ॥५॥
 ते पुष्पपूटीहि पुनोकिरन्ति ।
 उदयचिन्ता क्षतुलाय प्रीतये ।
 कामं प्रभारपन्ति पुरस्तनायके^५ ।
 क्षमापि क्षेपं^६ सिय एवरूपं^७ ॥६॥
 ये पुष्पपूटा इति क्षिप्र तथ ।
 क्षेपंतया संस्थिहि योजनागतं ।
 स्वलंकृतं शोभति चिपयतो^८ ॥७॥
 द्वादति बुद्धस्य समंतकायं ॥९॥
 ते बोधिसत्त्वा तथ सत्करित्वा ।
 कथं करोन्ती इति नृप तथ ।

^१ इति P^२ इति P^३ गंधर्वी १.^४ इति A. B. P.^५ द्वो P^६ इति A. B. C. P.^७ From चयं ६० अर्थं left out in P.^८ च A. B. C. P.^९ विप्रेयवर्णं A.; down in P. विप्रेयवर्णं B. विप्रेयवर्णं C.^{१०} च A. B. C. P

^{११} इति विप्रेयवर्णं A. इति विप्रेयवर्णं B. इति विप्रेयवर्णं P. इति विप्रेयवर्णं C. The latter
 has also quite clear, or ६३, ६४ विप्रेयवर्णं, or इति विप्रेयवर्णं.

सुलभ्य लाभाः खलु तेहि सत्त्वैः ।
 येही धृतं नाम नरोत्तमस्य ॥६॥
 अस्मेहि' धी' लाभ सुलभपूर्वा ।
 यदा गतास्य' इम बुद्धक्षेपं ।
 पश्याप स्वप्नोपम मैष कीदृशं ।
 यत्कल्पितं कल्पसहस्रशास्तुः' ॥७॥
 पश्याप बुद्धा वर' पुण्यराशिः ।
 परिवृतो' शोभति योधिसत्त्वैः ।
 अमिताभस्य आभा' अमिता च तेजा ।
 अमितं च ध्यायूरमितश्च संपः ॥१०॥
 स्मितं' करोती अमितायुनाथः ।
 पट्टिर्गोकोटीनयुतान अर्चिपां" ।
 ये निश्चरित्वा मुखमंडलातः ।
 स्फुरन्ति क्षेपाणि सहस्रकोटीः" ॥११॥
 ता. सर्वसूरीः" पुनरेत्य तत्र ।
 मूर्धं च अस्तं गमि नायकस्य ।

वि १' २ गता ला । ३ य व A. C. ये व B ४ शाशु A
 ५ वल A B ६ परिवृता P.; scan परीपुषो. ७ Scan
 ८ ध्यायूर. Long and short u are difficult to distinguish; the
 ९ अमिर्द A. B. अमिर्द C. अमिर्द P. १० इव B.
 ११ दीः P. मः B. दी C.; deet in A. १२ सूरीः A. C. P.
 १३ वृत्ते A B १४ हं C. ह P.
 ॥ २

॥ सुखावतीव्यूहः ॥

देवा मनुष्या जनयन्ति प्रीतिं ।
 अचिन्तंदा अस्यमिदां^१ विदित्वा ॥ १२ ॥
 उत्तिष्ठते बुद्धसुतो महायशः ।
 - नाथ सो हि अवलोकितेश्वरः ।
 को हेतुरथ भगवं कः प्रत्ययो ।
 येन स्मितं कुर्वसि लोकनाथ ॥ १३ ॥
 तं प्याकरोही यच्च सोऽर्थकीविदो ।
 हितानुकंपी बहुसत्त्वमोचकः ।
 श्रुत्वेति^२ वाचं परमां मनोरमां ।
 उदयचित्ता भविष्यन्ति सत्त्वाः ॥ १४ ॥
 ये बोधिसत्त्वा बहुलोकधातुतः^३ ।
 सुखावतीं प्रस्थित बुद्धपश्यतां ।
 ते श्रुत्वा प्रीतिं विमुलां जनेत्वा ।
 क्षिप्रमिमं श्लेष विलोकयेयुः ॥ १५ ॥
 आगत्य च^४ श्लेषमिदं उदारं ।
 च्छद्दीवलं प्राप्नुणि^५ क्षिप्रमेव ।
 दिव्यं च चक्षुस्तम श्रोत्रं दिव्यं ।
 जातिस्मराः पारमिकोविदाश्च^६ ॥ १६ ॥

^१ अचिन्तं A. B. C. अज P.   ^२ ल P.   ^३ छ P.   ^४ श्रुत्वा A. P.
 श्रुत्वेति B. श्रुत्वा C.   ^५ प्राप्नुयः A. B. C. प्राप्नुयः P.   ^६ Both च before ये and
 दं must be scanned long.   ^७ यति P.   ^८ परमार्थविदाश्च A. परमात्मविदाश्च B.
 परमार्थविदाश्च C. परमार्थकोविदाश्च P.

॥ सुखावतीव्यूहः ॥

अमितायु बुद्धस्तद व्याकरोति ।
मम क्षयं प्रणिधि बभूव' पूर्व ।
कथं पि सत्या शुणियानि नाम ।
प्रजेयु द्यौषं मम नित्यमेव ॥ १७ ॥
स मे क्षयं प्रणिधि 'प्रपूर्णं गोभना ।
सत्याश्च एभि बहुलोकपातुतः ।
आगत्य क्षिप्रं मम क्षांतिकस्मिं ।
क्षयवर्तिका' भोतिह एकजातिया ॥ १८ ॥
तस्माद्य इच्छतिह योपिसस्यः ।
ममापि द्यौषं सिय एवरूपं ।
क्षहं पि सत्यान्बहु मोक्षयेयं ।
नामेन' घोपेण च' दर्शनेन ॥ १९ ॥
स' शीघ्रंशीघ्रं त्वरमाणरूपः ।
सुखावतीं गच्छतु लोकपातु ।
गत्वा च पूर्वममितप्रभस्य ।
पूजेतु युदान सहस्रफीटीः ॥ २० ॥
युदान फीटी बहु पूजयित्वा ।
घृहीयत्वेन बहु द्यौष गत्वा ।

१ य शुधि A C F यभुव B.

२ क्षयं A B C.

३ क्षयवर्तिका A B C F

४ क्षयं B

५ क्षय A B C.

६ क्षय A B C.

कृत्वा न पूजां सुगतान' संतिके ।

भक्त्या गमिष्यन्ति सुखावती त इति ॥ २१ ॥ ३१ ॥

तस्य खलु पुनरानंदमितायुषस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सं-
बुद्धस्य बोधिवृद्धः । स दश योजनशतान्युच्चैस्त्वेनाष्टौ योजनश-
तान्यभिप्रलंबितशाखापञ्चपलाशः पञ्चयोजनशतमूलारोहपरि-
णाहः सदापन्नः सदापुष्पः सदाफलो नानावर्णोऽनेकशतसहस्र-
वर्णो नानापत्रो नानापुष्पो नानाफलो नानाविचित्रभूषण-
समलंकृतश्चंद्रभासमणिरत्नपरिस्फुटः शक्राभिलषमणिरत्नवि-
चित्रितस्थितामणिरत्नाकीर्णः सागरवरमणिरत्नसुविचित्रितो
दिव्यसमतिक्रांतः स्वर्णसूत्राभिप्रलंबितो रूचकहाररत्नहारवत्-
हारकटकहारलोहितमुक्ताहारनीलमुक्ताहारसिंहलतामेखलाक-
लापरत्नसूत्रसर्वरत्नवस्तुशताभिविचित्रितः स्वर्णजालमुक्ताजा-
लसर्वरत्नजालकिंकिणीजालततो मकरस्वस्तिकनंद्यावर्तचंद्र-
समलंकृतः किंकिणीमणिजालसौवर्णसर्वरत्नालंकारविभूषितो
यथागयसत्त्वविश्रुतिसमलंकृतश्च ॥ तस्य खलु पुनरानंद बोधि-
वृद्धस्य वातसमीरितस्य यः शब्दो घोषो निश्चरति सोऽपरिमा-
णोऽलोकधातून्विज्ञापयति । तच्चानंदं येषां सत्त्वानां स बोधिवृद्धः
श्रोत्रावभासमागच्छति तेषां श्रोत्ररोगो न प्रतिकाक्षितयो

^१ इति A. B P

^२ दश A. B. दशे C. दशे P.

^३ नानापत्रो deest in C.

^४ चक्राभिलष C. चक्राभिलषा deest in P.

^५ नीलमुक्ताहार P.

^६ चन्द्र deest

in B. ^७ जाल इति A. C

जालः B. जाल च इति B.

जाल च इति P

^८ यथा deest in C.

^९ नंद्यावर्तचंद्र P

यावद्वोधिपर्यंतं । येषामप्रमेयासंख्येयाचिंत्यातुल्यामाप्तापरिमा-
णानभिलाष्यानां सत्त्वानां स वोधिवृद्धश्चक्षुष आभासमागच्छति
तेषां चक्षूरोगो न प्रतिकांक्षितव्यः । ये खलु
पुनरानंद सत्त्वास्ततो वोधिवृद्धाग्रं जिघ्रंति तेषां यावद्वोधिपर्यंतं
न जातु घ्राणरोगः प्रतिकांक्षितव्यः । ये सत्त्वास्ततो वोधिवृद्धात्फ-
लान्यास्वादयंति तेषां यावद्वोधिपर्यंतं न जातु जिह्वारोगः प्रति-
कांक्षितव्यः । ये सत्त्वास्तस्य वोधिवृद्धस्याभया स्फुटा भवंति तेषां
यावद्वोधिपर्यंतं न जातु कायरोगः प्रतिकांक्षितव्यः । ये च^१ खलु
पुनरानंद सत्त्वास्तं वोधिवृद्धं धर्मतो निध्यायंति तेषां तत
उपादाय यावद्वोधिपर्यंतं न जातु चक्षुर्विक्षेपः प्रतिकांक्षितव्यः ।
सर्वे च ते सत्त्वाः सहदर्शनात्तस्य वोधिवृद्धस्याविवर्तिकाः संतिष्ठते
यदुतानुत्तरायाः सम्यक्संवीधेः । तिस्रश्च द्वांतीः प्रतिलभंते यदिदं
षोडानुगामनुल्लोमिकीमनुत्पत्तिकधर्मक्षांतिं च तस्यैवामितायु-
पस्तपागतस्य पूर्वप्रणिधानाधिष्ठानेन पूर्वजिनकृताधिकारतया
पूर्वप्रणिधानपरिचर्यया च सुसमाप्यया सुभाषितयानूनायिक-
लतया ॥ ३२ ॥

तथैव खलु पुनरानंद ये वोधिसत्त्वाः प्रत्याजाताः प्रत्याजायंते
प्रत्याजनिर्णते वा सर्वे त एकजातिप्रतिबद्धास्तत एवानुत्तरां
सम्यक्संवीधिमभिसंभोत्स्यंति स्थापयित्वा प्रणिधानवशं^२ ये ते

^१ वोधिवृद्धाणां P. ^२ च B. ^३ षोडानुगामनुल्लो A. B. C. षोडानुगामनुल्लो P.

^४ यद् A B C चक्षुष P विज्ञेयान्? see p. 15, L. 9.

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

[illegible]

2019年12月，公司收到中国证监会出具的《行政处罚决定书》，对公司及实际控制人进行了行政处罚。公司已按照相关规定履行了信息披露义务，并对相关责任人进行了处理。

附：2010年 12月 1日 至 2011年 1月 1日 期间，
 在 2010年 12月 1日 至 2011年 1月 1日 期间，
 在 2010年 12月 1日 至 2011年 1月 1日 期间，
 在 2010年 12月 1日 至 2011年 1月 1日 期间，

वर्तमानेषु यदा बुद्धानां भगवतां लोके प्रादुर्भावो भवति ।
तद्यथापि नाम ममेतर्हि ॥३६॥

तस्मिन्बल्लु पुनरानन्द बुद्धेषु ये बोधिसत्त्वाः^१ प्रत्याजाताः
सर्वे त एफपुरोभक्तेनान्याल्लोकपानून्गतानेकानि बुद्धकोटीनिमु-
तशतसहस्राण्युपतिष्ठन्ति यावदाकांक्षन्ति बुद्धानुभावेन । ते यथा-
यथा चित्तमुत्पादयन्ति एवमेयरूपैः^२ पुष्पपूषदीपगंधमात्ययि-
लेपनचूर्णचीपरच्छचभ्यजपताकायेजयन्तीतूर्यसंगीतिवाद्यैः पूजां
कुर्याम इति तेषां सहचिह्नोत्पादाक्षपारूपाणि च सर्वपूजाविधा-
नानि पाणी प्रादुर्भवन्ति । ते तेः पुष्पेयावद्वाद्यैस्तेषु बुद्धेषु भगवत्सु
पूजां कुर्यन्ती बह्वपरिमाणामंख्येयं^३ कुशलमुपचिन्वन्ति । 'सचेत्पु-
नराकांक्षत्येयरूपाः पुष्पपूटाः पाणी प्रादुर्भवन्ति' तेषां सह-
चिह्नोत्पादान्नानायणं छनेकवर्णा नानागंधा दिव्याः पुष्पपूटाः
पाणी प्रादुर्भवन्ति । ते तैस्त्वरूपैः पुष्पपूटैस्तान्बुद्धान्भगवतो
ऽवकिरन्त्यभ्यवकिरन्त्यभिप्रकिरन्ति । तेषां च यः संप्रपरीतः पुष्प-
पूट उत्सृष्टः स दशयोजनविस्तरं पुष्पच्छत्रं प्रादुर्भवत्सुपमैतरीक्षे
द्वितीये चानूत्सृष्टे न प्रथमो धरण्यां प्रपतति । संति तत्र पुष्पपूटा
य उत्सृष्टाः संतो विंशतियोजनविस्ताराणि पुष्पच्छत्राण्युपमैत-
रीक्षे प्रादुर्भवन्ति । संति चिंशष्टनारिंशत्यंघारद्योजनविस्ताराणि

^१ तस्याः ५. B. ८. बोधिसत्त्वाः १

^२ एवमेयरूपैः A. एवमेयरूपैः B. C. P.

^३ यः A. ८. P. दशतः B.

^४ दशतः B. ८. P. दशतः B. ८. P.

^५ दशतः B. ८. P.

भगवति ८. भगवति ८.

^६ कश्चिदिति ८.

^७ दशतः B. ८. P. दशतः B. ८. P.

दशतः B. ८. P.

सन्ति यावद्योजनशतसहस्रविस्ताराणि पुष्पञ्चत्रायुपर्यन्तरीक्षे
प्रादुर्भवन्ति । तत्र य उदारं प्रीतिप्रामोद्यं संजनयन्ति उदारं च
चित्तोद्वित्यं प्रतिलभन्ते ते बहूपरिमितमसंख्येयं कुशलमूलम-
वरोप्य बहूनि च बुद्धकोटीनियुतशतसहस्राण्युपस्थामिकपूर्वाह्नेन
पुनरपि सुखावत्यां लोकधातौ प्रतिष्ठन्ते तस्यैवामितायुपक्षपाग-
तस्य पूर्वप्रणिधानाधिष्ठानपरिग्रहेण पूर्वदत्तधर्मश्रवणेन पूर्वजि-
नावरोपितकुशलमूलतया पूर्वप्रणिधानसमृद्धिपरिपूर्यात्मभूतया
सुविभक्तभावितया' ॥३९॥

तस्मिन्खलु पुनरानन्द बुद्धक्षेत्रे ये सत्त्वाः प्रत्याजाताः सर्वे ते
सर्वज्ञतासहगतामेव धर्मकथां कथयन्ति । न च तत्र बुद्धक्षेत्रे
सत्त्वानां काचित्परिग्रहसंज्ञास्ति ते सर्वे च तद्बुद्धक्षेत्रमनुचक्रमाणा
अनुविचरन्ती न रतिं नारतिमुत्पादयन्ति प्रकामं तत्स्थानं पेक्षा न च
प्रकामन्ति सापेक्षाः' । सर्वसंख्येयामेव चित्तं नास्ति ॥ तत्र खलु
पुनरानन्दमुगायत्यां लोकधातौ ये सत्त्वाः प्रत्याजाता नास्ति तेषा-
मन्यतमकर्मज्ञा नास्ति स्वकर्मज्ञा नास्त्येवमसंज्ञा नास्ति विग्रहो
नास्ति विद्यादो नास्ति विरोधः । समचित्ता' मेघचित्ता मृदुचित्ताः
धिग्धचित्ताः कर्मण्यचित्ताः प्रसन्नचित्ताः' स्थिरचित्ता विनीय-

¹ From विज्ञान to ज्ञान left out in B. ² धिक्धपरि A धिक्धानाधिक्धपरि C. धिक्धाना
धिक्धपरि D.

³ सुविभक्तया भविष्या A. सुविभक्तया भाविष्या B. सुविभक्तया भविष्या P.

⁴ मे ज्ञेयं च ब्रह्मदृष्टं ॥ मे ज्ञेयं च ते वाक् बुद्ध B. मे ज्ञेयं च ब्रह्म C. मे ज्ञेयं ब्रह्म P.

⁵ दृष्टा A. D. ॥ ⁶ मो B. ⁷ न च प्रकाशति न सापेक्षाः A. B. रति C. ॥
danti in P.

⁸ कर्मणि कर्मणि A. कर्मणि B. P. कर्मणि लि. C. ⁹ In Chinese.

¹⁰ 'promoted of the luxury of a position'

¹¹ अवचित्ताः danti in A. ॥

रणचिन्ता क्षुब्धचित्ता क्षुब्धचित्ताः प्रज्ञापारमिताचर्या-
 चरणचिन्ताक्षिप्ताधारयुद्धिप्रविष्टाः सागरसमाः प्रज्ञया' मेरुसमा
 बुद्धानेकगुणसंनिचया बोध्यंगसंगीत्या विष्क्रीडिता बुद्धसंगीत्य-
 भियुक्ता मांसचक्षुः प्रविचिन्वन्ति दिव्यं चक्षुरभिनिर्हन्ति प्रज्ञा-
 चक्षुर्गतिंगता धर्मचक्षुःपारगता' बुद्धचक्षुर्निष्पादयन्ती दर्शयन्ती
 द्योतयन्ती विस्तरेण प्रकाशयन्तीऽसंगज्ञानमभिनिर्हन्ति । चैधातु-
 कसमतायामभियुक्ता दांतचिन्ताः शान्तचिन्ताः सर्वधर्मधातूपल-
 भिसमन्यागताः समुदयनिरुक्तिकुशला धर्मनिरुक्तिसमन्यागता
 हाराहारकुशला नयानयकुशलाः स्थानकुशला लोकिकीषु
 कथास्वनपेक्षा विहरन्ति लोकोत्तराभिः कथाभिः सारं प्रत्ययन्ति ।
 सर्वधर्मपर्यष्टिकुशलाः सर्वधर्मप्रकृतिव्युपशमज्ञानविहारिणोऽनु-
 पलंभगोचरा निष्किंचना निरुपादाना निश्चिन्ता निरुपधयो
 ऽनुपादाय सुविमुक्ता क्षनंगणा' क्षपर्यस्यायिनोऽभिज्ञास्वमूल-
 स्थायिनोऽसंगाचारिका क्षनयलीना गंभीरेषु धर्मेष्वभियुक्ता न
 संसीदन्ति दुरनुबोधबुद्धज्ञानप्रवेशोद्भूता एकायनमार्गानुप्राप्ता
 निर्विचिक्लिस्तास्तीर्णकयंकया क्षपरप्रत्ययज्ञाना क्षनधिमानिनः ।
 सुमेरुसमा' ज्ञानाम्युद्भूताः । सागरसमा बुद्धक्षोभ्याः' । चंद्रमूर्यप्र-
 भातिक्लिप्ताः प्रज्ञाभया पांडरसुगुरुगुह्यशुभचिन्तया च । उत्तम-

¹ प्रज्ञया B   ² धर्मगता A B C. धर्मगताः P.   ³ चै A. B C P.   ⁴ बु
 deest in A B   ⁵ क्षनंगणा P   ⁶ क्षो A. B. C. क्ष P.   ⁷ For comparisons
 of the same kind, see Lal. Vist. p. 550.   ⁸ बुद्धाक्षोभ्याः A   बुद्धाक्षोभ्या B. बुद्धा-
 क्षोभ्याः C   बुद्धाक्षोभ्याः P.

हेमवर्णसदृशा श्वभासनिर्भासतया च । वसुंधरासदृशाः सर्वसत्त्व-
 शुभाशुभदमणतया । अस्सदृशाः सर्वक्रेगमूलनिधायनप्रवाहण-
 तया च । क्षमिराजसदृशाः सर्वधर्ममन्यनाक्रेगनिर्देहनतया ।
 वायुसदृशाः सर्वलोकसंज्ञेतया । आकाशसदृशाः सर्वधर्मनिर्ण-
 धिक्तया सर्वगो निष्किंचनतया च । पद्मसदृशाः सर्वलोकानु-
 पलिप्ततया । कालानुसारिमहामेघसदृशा धर्माभिगर्जनतया ।
 महावृष्टिसदृशा धर्ममलिललाभिप्रवर्षणतया । क्षुब्धसदृशा महा-
 गताभिभवततया । महानागसदृशाः परमसुदंतचिसतया । भद्रा-
 श्वानानेयसदृशाः सुविनीततया । सिंहमृगराजसदृशा विक्रमपे-
 नारदामंभस्तया । मयोपदुमराजसदृशाः सर्वसत्त्वपरिपालतया ।
 सर्वराजसदृशाः सर्वपरप्रसादकंपनतया । गगणसदृशा अपरि-
 मारमशीघ्रभावततया । महाप्रलयसमाः सर्वकुलमूलधर्माधि-
 पदवृत्तिगततया । पश्चिमदृशा अमंनिचयस्यानतया । गरुडवि-
 ज्ञाज्ञासदृशाः सर्वपरप्रसादिविधंभनतया । उद्वरपुष्पसदृशा
 शुद्धेभ्यः सर्वद्विष्टां नागवज्रममाहिता शक्तिप्रतिष्ठाद्विषयतया ।
 शक्तिप्रदकुम्भिकाः शान्तिमार्गव्यवहृता शनीपुंकाः परमंपत्न्य-
 प्रदंश्रुता रिशतता धर्मदयास्वतृप्रा धर्मपर्वस्था ॥ चतुर्दशदृशा

१. अस्सदृशाः २. ३. ४.

५. विद्वत् ६. ७. ८.

९. अस्सदृशाः १०. ११. १२.

१३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०.

३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८.

४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४.

६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०.

८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७.

९८. ९९. १००.

शीलेन रत्नाकराः^१ श्रुतेन मञ्जुस्वरा महाधर्मदुन्दुभिनिघोषेण
महाधर्मभेरी^२ परामन्तो महाधर्मशंसमापूरयन्तो महाधर्मज-
मुच्छ्रापयन्तो धर्मोत्कां प्रज्जालयन्तः प्रज्जाविलोकिनीऽसंमूढा
निर्दोषाः शान्तखिलाः शुद्धा निरामगंधा खलुब्धाः संविभागरता
मुक्त्यागाः प्रसृतपाणयो दानसंविभागरता धर्ममिषाभ्यां दाने
ऽमात्सरिणोऽसंमृष्टा उच्चस्त्रमानसा^३ विरक्ता धीरा धीरिणा धृति-
मन्तो ह्रीमन्तः सुच्यूदसत्त्वा निर्गोदाः^४ प्राप्ताभिज्ञाः सुरताः सुग-
संवासा अर्चकरा लोकप्रद्योता नापदागन्तुं^५ धीरा रागं तमः^६
प्रनेकस्वष्टाः शोकापगता निमन्त्रा निमेषप्रहीणा विक्रीडिताभिज्ञा
हेतुबलिकाः प्रणिधानबलिका अजिज्ञा अकुटिला एते लघु-
फोटीनियुतशतसहस्रापरोपितकुञ्जलमूला उत्पादितमानगन्त्या
अपगतरागशेषमोहाः शुद्धाः शुद्धाधिमुक्ता जिनबलप्रगन्ता लो-
फपंडिता उत्तमज्ञानसमुदागता^७ जिनमुतापिप्तोद्धित्समन्यागताः
शूरा दृढा^८ अममा अखिला अतुला अरजस्वाः^९ सहिता उदारा
अपभा ह्रीमन्तो धृतिमन्तः स्मृतिमन्तो मतिमन्तो^{१०} गतिमन्तः
प्रज्ञाशस्त्रमहरणा मुख्ययन्तो पुतिमन्तो व्यपगतगित्ता मलप्र-
हीणाः स्मृतिमुक्ताः शान्तज्ञानालम्भाः । ईदृशा एवानंद तस्मिन्बुद्ध-

^१ शीलेन: added in R after रत्नाकरा

^२ भेरी F

^३ उच्चस्त्रमानसा H कमुक्

अमापयन्ताः ? ^४ निर्गोदा A निर्गोदा B अगोदा C निर्गोदा F ^५ नापदागन्तुं A B

नंतु C F ^६ धीराधर्मशंसः A B धीराधर्मशंस C धीराधर्मशंस ? ^७ ईदृशे A B C

मलप्र F The whole of this sentence is omitted in B ^८ दृढा C F दृढा ? ^९ सहिता

जिन 10 गति 11 not in F ^{१०} पुतिं do not in F ^{११} अरजस्वा A B C अरज

मलप्र F ^{१२} तस्मिन्बुद्धो do not in C

येभासेन स्फुटमभूत् ॥ तेन खलु पुनः^१ समयेन सर्वेषु कीटीशत-
सहस्रबुद्धद्योबाणां ये केचित्कालपर्यन्ता वा^२ रत्नपर्यन्ता वा मेरु-
महामेरुमुचिलिन्दमहामुचिलिन्दचक्रवाटमहाचक्रवाटा वा^३ चि-
तयो^४ वा स्तम्भा वा वृक्षगहनोद्यानविमानानि दिव्यमनुष्पकाणि
तानि सर्वाणि तस्य^५ तथागतस्य तथा प्रभवाभिनिर्भिन्नान्यभू-
यन्तमभिभूतानि ॥ तद्यथापि नाम पुरुषो ध्याममाषकेऽभ्युत्थो
द्वितीयं पुरुषं प्रत्ययेद्योदादन्येऽभ्युत्थत एवमेवास्मिन्बुद्धद्योषे भिद्यु-
भिद्युण्युपासकोपासिकांदेवनागयक्षराक्षसगंधर्वासुरगरुडकिंनर-
महोरगमनुष्यामनुष्याश्च तस्यां येल्लायामद्राद्युस्तममिताभं तथा-
गतमर्हंतं सम्यक्संबुद्धं सुमेरुमिव पर्यतराजं सर्वद्योषाभ्युत्थं मया
दिगौऽभिभूय भासमानं तपंतं विरोचमानं विभाजमानं तं च
महांतं योषिसत्त्वगणं तं च भिद्युसंघं यदिदं बुद्धानुभावेन तस्याः
प्रभायाः परिगुह्यतात् ॥ तद्यथेयं महापृथिव्येकोदकजाता भवेन्न च
न वृक्षा न पर्यन्ता^६ न क्षीपा न तृणगुल्मीर्पथियनस्पतयो न
नदीस्वभ्रमपाताः प्रज्ञापयेरन् अन्येषांकाणंवीभृता महापृथिव्येका
स्यात् एवमेव तस्मिन्बुद्धद्योषे नास्त्यन्यत्किंचिद्विषयं वा निमित्तं
वान्येष्वपि ध्यामप्रभाः प्रावकास्ते च योजनकीटीशतसहस्रप्रभा

^१ From यभासेन to रत्नपर्यन्ता and महामेरु let out in P.   ^२ पुनः A || चित्तं C.
^३ वा deest in C.   ^४ वा deest in P.   ^५ चित्तयो A C P. चित्तयो B.   ^६ इत्य
deest in B.   ^७ वा deest in A B C.   ^८ विद्यु deest in C.   ^९ चित्तं P.
^{१०} रत्नपर्यन्ता deest in C P.   ^{११} [From वी रत्नपर्यन्ता to भुजगगुल्मीर् let out in B.]   ^{१२} वा
deest in A B.   ^{१३} सुमेरु in all MSS.   ^{१४} सर्वं P. सर्व A || C. सर्व in B P.
^{१५} वायो deest in P.   ^{१६} कीटी P.

बोधिसत्त्वाः । स च भगवानमिताभस्तथागतोऽहं सम्यक्संबुद्धस्तं
 च आचरुणं तं च^१ बोधिसत्त्वगणमभिभूय सर्वा दिशः प्रभा-
 सयन्संदृश्यते । तेन खल्वपि^२ समयेन तस्यां सुखावत्यां लोकधाती
 बोधिसत्त्वाः आचरुदेवमनुष्याश्च सर्वे त इमां सहालोकधातुं
 शाक्यमुनिं च तथागतमहंतं सम्यक्संबुद्धमहंता भिक्षुसंघेन परि-
 वृतं पश्यन्ति स्म धर्मे देशयन्तं^३ ॥३९॥

तच्च खलु भगवानजितं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमामं वयते स्म ।
 पश्यसि त्वमजितामुष्मिन्बुद्धद्यौषे गुणालंकारव्यूहसंपदं । उपरि-
 ष्टाच्चांतरीक्ष^४ आरामरमणीयान्बुद्धानरमणीयानि नदीपुष्करि-
 णीरमणीयानि नानारत्नपद्मोत्पलकुमुदपुंडरीकाकीर्णानि । अथ-
 स्ताश्च धरणीतलमुपादाय भावदकनिष्ठभवनाद्भगणतलं^५ पुष्पा-
 भिकीर्णं पुष्पावलिसमुपगोभितं^६ नानारत्नसंवपंक्तिपरिस्फुटं
 तथागताभिनिर्मितं नानाद्विजसंघनिषेवितं । अजितो बोधिसत्त्व^७
 आह । पश्यामि भगवन् । भगवानाह । पश्यसि पुनस्त्वमजित^८ ।
 एतानमरान्द्विजसंघान्सर्वबुद्धद्यौषं बुद्धस्वरेणाभिविज्ञापयन्तं येन ते
 "बोधिसत्त्वा नित्यमविरहिता बुद्धानुस्मृत्या ।" अजित आह ।

^१ च B. ^२ मत्व A. C. सत्व B. खल्वपि P. ^३ देशयन्ति P. ^४ द्यौ A. B. C.;
 deest in P. ^५ शीरमणीया deest in P. ^६ इत् A. B. C. ^७ पुष्पवद्वोष्ठपुष्पोभिर्
 A. B. C. पुष्पावलिमुपगोभितं P. ^८ निहित A. B. C. निर्मृतं P. ^९ अजितो
 बोधिसत्त्व deest in P. ^{१०} पश्यसि पुनस्त्वमजित deest in A. B. C. ^{११} एतानमरा-
 न्द्विजसंघा सर्वबुद्धद्यौषा बुद्धस्वरेणाभिविज्ञापयन्तं A. एतानमरान्द्विजसंघान् सर्वबुद्धद्यौषान्
 बुद्धस्वरेणा^{१२} ॥ एतानमरान्द्विजसंघा सर्वबुद्धद्यौषे बुद्धस्वरेणा^{१३} C. इहा अजितवरमद्विजसंघा
 सर्वबुद्धद्यौषा बुद्धस्वरेणाभिविज्ञापयन्तं P. It should be either सर्वं or विज्ञापयन्तं येन ते. ^{१४} बो
 deest in A. ^{१५} नि महाराज instead of अजित आह P.

प्रत्युपमयमक्तपट्टमात्यदामकलापं नानारंगविभववितानं दूष-
पट्टसंच्छन्नं^१ नानापुष्पकुसुमाभिकीर्णमुदारपूपनिर्धूषितं प्रासा-
दहर्म्यनिर्युहंगयाद्यवेदिकातोरणविचित्रं सप्ररत्नकिंकिणीजाल-
संच्छन्नं चतुरस्रं चतुःस्रूणं^२ चतुर्धारे चतुःसोपानं । तत्र तस्य स
राज्ञः पुत्रः केनचिदेव कृत्येन प्रक्षिप्य जांचूनदसुवर्णमयैर्निगडिर्वद्यो
भयति । तस्य च तत्र 'पर्यंकः प्रज्ञप्रः स्यादनेकगोनिफास्तीर्ण-
स्तूलिकापर्यंकास्तीर्णः फालिंगप्रावरणप्रत्यास्तरणंसोमरपदच्छद
उभयांतलोहितोपधानस्थिषो दर्शनीयः । ॥ तत्र तदाभिपक्षो
याभिसंपन्नो या भवेत् । बहु चास्यानेकविधं शुचि विनीतं
पानभीजनं तपोपनाम्येत । तत्किं मन्यसेऽजितोदारस्तस्य राज-
पुत्रस्य स परिभोगो भवेत् । अजित' आह । उदारो भगवन् ।
भगवानाह । तत्किं मन्यसेऽजितापि त्वास्यादयेत्तत्र निशामयेत्^३
तेन या तुष्टिं विद्यात् । आह । नो हीदं भगवन् अपि तु^४ खलु
पुनर्यद्यपनीत्य^५ । राज्ञा तत्र बंधनागारे पक्षिप्रो भवेत्स ततो
मोक्षमेयार्काद्यात् । अभिजातान्कुमारानमात्यान्स्थागारांश्चैष्टिनी

^१ चतुरस्रपट्ट A B चतुरस्रपट्ट C Cf Lal Vast. p. 196, l. 10, चतुरस्रपट्टमात्यदामक-
लापे, also Burnouf, Lotus, p. 369. ^२ पुष्पपट्टसंच्छन्नं A C. पुष्पपट्टसंच्छन्नं B.
अपपट्टसंच्छन्नं F ^३ निवृह F ^४ After मञ्जु, P. 101a प्रतिनिधितं ॥
हेमज ^५ अतुष्टं A. अतुष्टं B अतुष्टं C. अतुष्टं F. ^६ From पर्यंक to
स तत्र left out in B ^७ हेतु F ^८ अक्षिप्य deest in F. ^९ निगडिर्वद्यो A, C, F.
निगडिर्वद्यो ॥ ^{१०} पु पु deest in C F. ^{११} पुनर्यद्यपनीत्य A पुनर्यद्यपनीत्य B.
पुनर्यद्यपनीत्य C पुनर्यद्यपनीत्य F ^{१२} रोमकासाध्यागा A रोमकासाध्यागा ॥ रोम-
कासाध्यागा C. रोमकासाध्यागा F.

निष्क्रामतां' निष्क्रमः प्रज्ञायत' ऊर्द्धमधस्तिमंग्वा । पश्याजित
एतत्ति नाम पंचभिर्वपंगतयंदूनि युद्धकोटीनिभुतगतसहस्रोप-
स्थानानि म्बुचंग्धरिमाणासंरत्नेयाममेयाणि च कुशलमूलान्य-
परोपदितप्यानि'। तत्तयै' विचिकित्सादोषेण विनाशयंति । पश्या-
जित कियन्महतेऽनघाय' योधिसत्त्वानां विचिकित्सा' संपर्तत
इति । तस्मात्तद्योजित योधिसत्त्वनिर्विचिकित्सिर्योधये चित्तमुत्पाद्य
ष्टिम् सर्वमह्यहितमुपाधानाय सामर्थ्यप्रतिलभाय सुखायत्यां
लोकधातावुपपन्नये कुशलमूलानि परिणामयितव्यानि यथ
भगवानभिमाभस्तथागतोऽहंस्वम्यक्संयुदः ॥४१॥

एवमुक्तेऽजितो योधिसत्त्वो भगवंतमेतदयोचत् । किं पुनर्भ-
गवन्योधिसत्त्वा इतो युद्धदोषात्परिणिष्पन्ना अन्येयां वा" युद्धानां
भगवतामंतिकात्सुगावत्यां लोकधातावुत्पत्स्यंते । भगवानाह ।
इतो अजित युद्धदोषाद्वासप्रतिकोटीर्निभुतानि योधिसत्त्वानां
परिनिष्पन्नानि यानि सुखायत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते परि-
निष्पन्नानामविवर्तिकाणां बहुयुद्धकोटीनिभुतगतसहस्राण्यपरो-
पितः कुशलमूलैः कः पुनर्वादस्ततः परीक्षतरैः कुशलमूलैः ।

¹ निष्क्रामतां *deest in B*   ² प्रज्ञायते : A. B. प्रज्ञायते : C. प्रज्ञायते : P.   ³ छाद्युप
A B C. छाद्युप P   ⁴ वा *deest in A. C. P*   ⁵ तस्याः in all MSS.   ⁶ मरे
in all MSS.   ⁷ कियन्महते मयोय A. कियन्महते मयोय B. कियन्महते मयोय C. p.
कियन्महते मयोय I   ⁸ तत्तयै C.   ⁹ तामय्यै A. C. B. तामय्यै D.   ¹⁰ वा
deest in B.   ¹¹ नि P. व A. B. C. The MSS constantly vary between नयुत
and निभुत, after कोटी or कोटि. I have preferred निभुत and कोटी throughout this
text.

१ दुष्प्रसहस्य^१ तथागतस्यांतिकादष्टादशकोटीनियुतगतानि बोधि-
सत्त्वानां सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । पूर्वांतरे दिग्भागे
२ रत्नाकरो नाम तथागतो विहरति । तस्यांतिकान्नवतिबोधि-
सत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । ३ ज्योतिष्प्रभस्य
तथागतस्यांतिकाद्वाविंशतिबोधिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोकधा-
तावुपपत्स्यंते । ४ क्षमितप्रभस्य तथागतस्यांतिकात्पंचविंशति-
बोधिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । ५ लोकप्रदी-
पस्य तथागतस्यांतिकात्पष्टिबोधिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोक-
धातावुपपत्स्यंते । ६ नागाभिभुवस्तथागतस्यांतिकाच्चतुःषष्टिबो-
धिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । ७ विरजःप्रभस्य
तथागतस्यांतिकात्पंचविंशतिबोधिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोक-
धातावुपपत्स्यंते । ८ सिंहस्य^२ तथागतस्यांतिकात्पौडशबोधिसत्त्व-
कोट्यः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । ९ सिंहस्य तथागत-
स्यांतिकादष्टादशबोधिसत्त्वसहस्राणि^३ सुखावत्यां लोकधातावुप-
पत्स्यंते । १० श्रीकूटस्य तथागतस्यांतिकादेकाशीतिबोधिसत्त्वको-
टीनियुतानि सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । ११ नरेन्द्रराजस्य
तथागतस्यांतिकाद्दशबोधिसत्त्वकोटीनियुतानि सुखावत्यां लोक-
धातावुपपत्स्यंते । १२ बलाभिज्ञस्य तथागतस्यांतिकाद्वादशबोधि-
सत्त्वसहस्राणि सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । १३ पुष्पध्वजस्य

^१ दुष्प्रसहस्य A. ० न्य B. C. दुष्प्रसहस्य P.   ^२ सिंहस्य deest in P   ^३ बोधि-
सत्त्वकोट्यः सहस्राणि B. probably बोधिसत्त्वकोट्यः or बोधिसत्त्वकोटीनियुतसहस्राणि ।

^४ Probably कोटी is left out; from सहस्राणि to चौवैप्राया बोधिसत्त्व left out in P

तथागतस्यांतिकात्पंचविंशतिवीर्यप्राप्ता योधिसत्त्वकोट्य एकप्र-
स्थानप्रस्थिता एकेनाष्टाहेन नयति कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि
पञ्चान्मुखीकृत्य^१ सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंते । १४ जलना-

सप्रतियोधिसत्त्वकोट्यः सुखावत्यां लोकधातावुपपत्स्यंतेऽमिता-
भस्य तथागतस्य दर्शनाय पदनाय पर्युपासनाय परिपृच्छनाय
परिप्रणीकरणाय । एतेनाजित पर्यायेण परिपूर्णकल्पकोटीनियुतं^२
नामधेयानि परिकीर्तयेयं तेषां तथागतानां येभ्यस्ते योधिसत्त्वा^३
उपसंक्रामंति सुखावत्यां लोकधाता तममिताभं तथागतं द्रष्टुं
यदिनुं पर्युपासितुं न शक्यं पर्येतोऽधिगंतुं ॥४२॥

पश्चाजित कियत्सुलब्धलाभास्ते सत्त्वा येऽमिताभस्य तथा-
गतस्याहंतः सम्यक्संबुद्धस्य नामधेयं श्रोष्यंति नापि ते सत्त्वा
हीनाधिभुक्तिका भविष्यंति येऽतश्च एकचित्रप्रसादमपि तस्मिंस्त-
थागतेऽभिलप्स्यंत अस्मिंश्च धर्मपर्याये । तस्मात्तदोजित क्षारी-
चयामि यः प्रतिवेदयामि सदेवकस्य लोकस्य पुरतोऽस्य धर्म-
पर्यायस्य ध्यायणाय । त्रिसाहस्रमहासाहस्रमपि लोकधातुमपि-

^१ एकेनाष्टाहे नयति A. एकेनाष्टाहे नयति B. एकेनाष्टाहे नयति C. एकेनाष्टाहे
नयति D. ^२ पञ्चान्मुखीकृत्य येन A. B. पञ्चान्मुखीकृत्य येन C. पञ्चा मुखीकृत्य येन D.

^३ यत्सुलभा A. B. C. यत्सुलभा D. ^४ परि deest in A. B. ^५ यत्सुलभा in all MSS.

^६ यत्सुलभा योधिप्रजाता A. यत्सुलभा B. यत्सुलभा योधिप्रजाता C. यत्सुलभा योधिप्रजाता D. ^७ या
deest in A. B. C. ^८ F. adds परि after यत्सुलभा.

पूर्वमवगाह्यातिक्रमैकचित्तोत्पादमपि प्रतिसारो न कर्तव्यः ।
 तत्कस्य हेतोः । बोधिसत्त्वकोट्यो ह्यजिताश्रवणदेपामेवंरूपाणां
 धर्मपर्यायाणां विवर्ततेऽनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः । तस्मादस्य
 धर्मपर्यायस्याध्याशयेन श्रवणोद्ग्रहणधारणार्थं पर्यावाप्तये विस्त-
 रेण संप्रकाशायः भावनार्थं च सुमहद्दीर्घमारव्ययं^१ । अंतग-
 एकराचिं दिनमप्येक्योदोहमाचमयंतगः पुस्तकावरोपितं कृत्वा
 सुलिखितो धारयितव्यः । शास्त्रसंज्ञा च तत्रोपाध्याये 'कर्तव्ये-
 च्छति'^२ क्षिप्रमपरिमितान्सत्त्वानविवर्तिकंवेऽनुत्तरायाः सम्यक्सं-
 बोधेः प्रतिष्ठापयितुं तच्च^३ तस्य भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य
 बुद्धक्षेपं 'द्रष्टुमात्मनश्च विशिष्टं बुद्धक्षेत्रगुणालंकारव्यूहसंपदं
 परियहीतुमिति ॥ अपि तु स्वस्वजितात्यर्थं सुलब्धलाभास्ते सत्त्वा
 अवरोपितकुशलमूलाः पूर्वजिनकृताधिकारा बुद्धाधिष्ठिताश्च
 भविष्यन्ति येषामनागतेऽध्वनि यावत्सद्धर्मविप्रलोपे^४ वर्तमान-
 इम एयरूपा^५ उदारा^६ धर्मपर्यायाः सर्वबुद्धसंबर्णिताः सर्व-
 बुद्धप्रशस्ताः सर्वबुद्धानुज्ञाता महतः^७ सर्वज्ञज्ञानस्य क्षिप्रमाहा-

^१ कचित्तो A. C. क्वचित्तो B. क्रमैकचित्तो P. ^२ संप्रकाशये in all MSS., probably
 संप्रकाशनाय, as in P. ^३ सुमहद्दीर्घमारव्ययं A. सुमहद्दीर्घमारव्ययं । ॥ °रमयं । C.
 सुमहद्दीर्घमारव्ययं P. ^४ वा कृत्वा A. C. वां कृत्वा B. वा चपि कृत्वा P. ^५ कर्तव्या
 deest in P. ^६ दृष्टं A. B. C. दृष्टं P., may be meant for a locative referring
 to उपाध्याये, or for द दृष्टं. ^७ वा deest in C. ^८ ते च A. B. तेन च C.
 तं च P. ^९ द्रष्टुं P. ^{१०} विप्रलाये A. विप्रत्यये B. विप्रलाय C. विप्रलाय P. But
 cf. Vagradhikā, p. 30, l. 14. भविष्यन्नागतेऽध्वनि °सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने. ^{११} इम-
 मेयरूपा A. B. C. °पाः P. ^{१२} वा deest in C. ^{१३} तामहंतः A. C. तः न सहंतः ॥
 वा P., leaving महंतः.

रक्षाः श्रोत्रावभासमागमिष्यन्ति ये श्रुत्वा चोदारप्रीतिप्रामोद्यं
प्रतिलप्स्यन्ते उद्गृहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति
परेभ्यो चिस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति भावनाभिरताश्च भविष्यन्त्यन्तर्गो
लिखित्वा पूजयिष्यन्ति बहु' च ते पुण्यं प्रमदयिष्यन्ति यस्य न
सुकरा संख्या षण्णु ॥ इति ह्यजित यज्ञयागतेन कर्तव्यं कृतं मया ।
सुप्ताभिरिदानीं' निर्विचिकित्सायोगः करणीयः । मा संगदता-
संगमनावरणं पुद्गलानं' मा भूत्सर्वाकारावरोपितरानमये यंध-
नागारे प्रवेशः । दुर्लभो ह्यजित बुद्धोत्पादो दुर्लभा धर्मदेवता
दुर्लभा दण्डसंपत् । शाख्याता चाजित मया सर्वकुलमूलपार-
मिताप्राप्तिः । मयमिदानीमभियुज्यत प्रतिपद्य' । अस्य गतु
पुनरजित धर्मपर्यायस्य महतीं परीदनां करोमि । एविप्रगन्तव्य
पुद्गलपर्मणाभनंतर्धानाय' पराक्रमिष्ये मा तदागताहो ह्योन-
यिष्ये ॥४३॥

एव गतु पुनर्भगवांस्तस्मां पेल्लादागिमा गादा ह्यभादत' ।

न मे ह्यकृतपुण्यानां श्रवा' भिष्यन्ति' ईदृशाः ।

ये तु ते शूर सिद्धार्थाः श्रोष्यन्ति च हमां गिरं ॥४४॥

- १ श्रोत्रा A B C श्रोत्रा F २ अ A B C अ F ३ विष्णु A
४ कृतनि B ५ शतृ C ६ षण्णु F ७ सुप्ताभिरिदानीं A ८ सुप्ताभिरिदानीं B ९ इदानीं C
१० सुप्ताभिरिदानीं F ११ अ A B C अ F १२ पुद्गलपर्मणा A B C पुद्गलपर्मणा F
१३ करणीय A B C करणीय F १४ परी B १५ सर्वकुलमूलपारमिता A B १६
महती B १७ धर्मपर्यायस्य F १८ पुद्गलपर्मणा A B C १९ अ' ह्यकृतपुण्यानां A B
२० मा गादा अभादत C F २१ अश्व A B C अश्व F २२ अश्व A B C
भविष्यन्ति F

पूर्णेनवगाह्यातिक्रमिकचित्तोत्पादमपि प्रतिसारी न कर्तव्यः ।
 तत्कस्य हेतोः । योधिसत्त्वकोट्यो ह्यजिताश्रवणदेयामेवंरूपाणां
 धर्मपर्यायाणां विवर्ततेऽनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः । तस्मादस्य
 धर्मपर्यायस्याध्याशयेन श्रवणोद्ग्रहणधारणार्थं पर्यावाप्तये विस्त-
 रेण संप्रकाशायः भावनार्थं च सुमहद्दीर्यमारव्यय्यं^१ । अंतग-
 एकराशिं दिनमप्येकगोदोहमाचमयंतगः पुस्तकावरोपितं कृत्वा
 सुलिखितो धारयितव्यः । शास्त्रसंज्ञा च तत्रोपाध्याये 'कर्तव्ये-
 च्छति' क्षिप्रमपरिमितान्सत्त्वानविवर्तिकंत्वेऽनुत्तरायाः सम्यक्सं-
 बोधेः प्रतिष्ठापयितुं तच्च^२ तस्य भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य
 बुद्धक्षेत्रं 'द्रष्टुमात्मनश्च विशिष्टं बुद्धद्येवगुणालंकारव्यूहसंपदं
 परियहीतुमिति ॥ अपि तु खल्वजितान्यर्थं सुलब्धलाभास्ते सत्त्वा
 अवरोपितकुशलमूलाः पूर्वजिनकृताधिकारा बुद्धाधिष्ठिताश्च
 भविष्यंति येषामनागतेऽध्वनि यावत्सद्धर्मविप्रलोपे^३ वर्तमान
 इम एयरूपा^४ उदारा^५ धर्मपर्यायाः सर्वबुद्धसंवर्णिताः सर्व-
 बुद्धप्रशस्ताः सर्वबुद्धानुज्ञाता महतः^६ सर्वज्ञज्ञानस्य क्षिप्रमाहा-

^१ कचित्तो A. C. क्लमचित्तो B. क्लमेकचित्तो P. ^२ संप्रकाशये in all MSS, probably
 संप्रकाशनाय, as in P. ^३ सुमहद्दीर्यमारव्यय्यं A. सुमहद्दीर्यमारव्यय्यं B. *रम्यं C.
 सुमहद्दीर्यमारव्यय्य P. ^४ नो कृत्वा A. C. नो कृत्वा B. न चपि कृत्वा P. ^५ कर्तव्या
 deest in P. ^६ इच्छति A. B. C. इच्छति P., may be meant for a locative referring
 to उपध्याये, or for य इच्छति. ^७ क deest in C. ^८ ते च A. B. तेन च C.
 तं च P. ^९ द्रष्टुं P. ^{१०} विप्रलापे A. विप्रत्यये B. विप्रलाप C. विप्रलाप P. But
 cf. Vagrabhedhik, p. 30, l. 14: भविष्यंत्तनागतेऽध्वनि *सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने. ^{११} इम-
 नेवरूपा A. B. C. *पाः P. ^{१२} रा deest in C. ^{१३} तामहं A. C. ताः B. सहेतः B.
 ता P., leaving महतः.

दृष्टो यैश्च हि संबुद्धो लोकनाथ प्रभंकरः ।
 सगौरवैः श्रुतो धर्मः प्रीतिं प्राप्स्यन्ति ते परां ॥२॥
 न शक्त हीनेहि कुसीददृष्टिभिः ।
 बुद्धान^१ धर्मेषु प्रसाद विंदितुं^२ ।
 ये बुद्धद्येवेषु^३ अकार्षि पूजां ।
 बैलोकनाथान^४ चर्यासु शिष्टिषु ॥३॥
 यथांधकारे पुरुषो त्वचक्षुः ।
 मार्गं न^५ जाने कुतु संप्रकाशयेत् ।
 सर्वे तथा आवक बुद्धज्ञाने ।
 अजानकाः किं पुनरद्य सत्त्वाः ॥४॥
 बुद्धो^६ हि बुद्धस्य गुणां प्रजानते ।
 न देवनागासुरमक्षप्रावकाः ।
 अनेकबुद्धान पि नो गती^७ यथो ।
 बुद्धस्य ज्ञाने हि प्रकाशयमाने ॥५॥
 यदि सर्वसत्त्वाः समता^८ भवेयुः ।
 विशुद्धज्ञाने^९ परमार्थकोविदाः ।
 ते कल्पकीटीरथ वापि उत्तरे ।
 नैकस्य बुद्धस्य गुणान्कथेयुः ॥६॥

^१ शीद A. B. C विदं P.

^२ बुद्धे A. C. बुद्ध B बुद्धा P

^३ विविदि P

^४ बुद्धेषु A. C. बुद्धेषु B. बुद्धेषु P.

^५ बैलो A. चेवा B ते लो C. न लो P.

^६ नाथान् B. P. नाथान् C

^७ नु P.

^८ बु संभ P

^९ From बुद्धो to सर्वसत्त्वाः

Let out in P.

^{१०} ना गती B.

^{११} सर्वता P

^{१२} न P ना, see chap 25

प्राकंपत् । विविधानि च प्रातिहार्याणि संदृश्यन्ते स्म । पृथिव्यां
संस्कृतमभूत् दिव्यमानुष्यानि च तूर्याणि संग्रवादितान्यभू-
यन् । अनुमोदनाशब्देन च यावदकनिष्ठभवनं विज्ञप्तम-
भूत् ॥४६॥

इदमचोचद्भगवानात्तमना अजितो बोधिसत्त्वो महासत्त्व
आयुष्मांश्चानंदः सा च सर्वावती पर्यत्सदेवमानुपासुरगरुडगंधर्वश्च
लोको भगवतो भाषितमभ्यनंदन्निति ॥४७॥

¹ भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य सुखावतीगुणवर्णपरि-

¹ From here the text is given from A.; the various readings will be seen below :

- A. भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य सुखावतीगुणवर्णपरिचीर्त्तनं बोधिसत्त्वनामवैवस्वभूमिप्रवेशः ॥
B. श्रीभगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य सुखावतीगुणवर्णपरिचीर्त्तनं बोधिसत्त्वनामवैवस्वभूमिप्रवेशः ॥
C. भगवतोऽमिताभस्य तथागतस्य गुण परिचीर्त्तनं बोधिसत्त्वनामवैवस्वभूमिप्रवेशः ॥
D. भगवतो मिताभस्य तथागतस्य गुण परिचीर्त्तनं बोधिसत्त्वनामवैवस्वभूमिप्रवेशः ॥
A. अमिताभस्य परिचरैः सुखावतीषूहः ॥
B. अमिताभस्य परिचरैः सुखावतीषूहः ॥
C. अमिताभस्य परिचरैः सुखावतीषूहः संपूर्णैः ॥ ॥ इति श्रीमदमिताभस्य तथागतस्य सुखा-
D. अमिताभस्य षूहपरिचरैः सुखावतीषूहः संपूर्णैः ॥ ॥ इति श्री अमिताभस्य सुखा-
A. महापानमूर्धं समार्त्तं ॥ ये धर्मा हेतुप्रभावा हेतुं तेषां तथागतः ।
B. महापानमूर्धं समार्त्तं ॥ ये धर्मा हेतुप्रभावा हेतुं तेषां तथागतः ।
C. वतीषूहः महापानमूर्धं समार्त्तं ॥ ॥ शुभम् ॥
D. वतीषूहः नाम महापानमूर्धं समार्त्तं ॥
A. अथदत्तेषां च यो निरोध इव चादि महाअवयवः ॥ ॥ संवत् २३३ आर्तिंकशुदि ॥
B. अथदत्तेषां च यो निरोध इव चादि महाअवयवः ॥ ॥ ६० ॥
C.
D. संवत् २११ मित्रि चैव शुद्ध १ ३

APPENDIX I.

SANGHAVARMAN'S CHINESE VERSION OF THE FOUR GĀTHĪAS
IN THE SUKĀVATĪVYŪHA (CHAPTERS 4, 8, 31, 40), WITH A
LITERAL TRANSLATION

1. SANSKRIT TEXT, Chapter 4, pages 7-9

1. O thou of eminent and bright countenance, whose power is endless, such a brightness as this is incomparable (in the world)! The brightness of the sun, moon, jewels, and pearls is all to be covered (as it were) just as a heap of black powder^a.

2. The form of the Tathāgata is without an equal in the world, and the great voice of the fully-enlightened one reverberates in the ten quarters. His virtue, knowledge, strength, meditation, wisdom, power, and good qualities are matchless, most excellent and rare.

戒	如	日	光
聞	來	月	顏
精	來	摩	巍巍
進	容	尼	威
三	圓	珠	神
昧	超	光	無
智	世	嚴	極
慧	無	耀	如
威	倫	皆	足
德	正	悉	微
無	覺	隱	明
偶	大	蔽	無
殊	音	猶	與
勝	聲	若	等
希	流	聚	者
有	十	盡	
	方		

^a 'Black powder' looks as if the Chinese translator had read *mrśa*, or *maśa* for *bhosi*; see *Vaṅśaśāstrakāṇḍī*, p. 44, l. 14

कीर्तनं^१ चोधिसत्त्वानामवैवर्त्यभूमिप्रवेशः। अमिताभस्य परिवर्तः
सुखावतीव्यूहमहायानसूचं समाप्तं ॥

ये धर्मा हेतुप्रभावा हेतुं तेषां तथागतः।

व्यवदत्तेषां च यो निरोध एवं चादि महाप्रमणः ॥

A. संपुटमभुत् ॥ श्रीमुक्तपणारिवहानगरे मेचोपुल्लिहाविहारे श्रीशङ्करदासव्यापादेव्य

B.

C.

D.

समेष्टिपूरनहाविहारया श्री

वसुधाधर रा-

A. अद्वयदम्प च श्रीचर्च मंडेः ॥ ॥ संसारप्रोद्यहेतो व्यपापपुत्रये स्नेहेन लिखितं शुभं ॥

B.

C.

D. अर्चं मुक्तं श्री वन्दुमो

शुभं ॥

^१ म A

^२ म A.

ALUMINUM BRASS
LIBRARY
"C" Division Ward.
E K C.

6. There may be a hundred thousands of millions of Buddhas—immeasurably great sages, whose number is as that of the sand of the Gāṅgā. To worship all these Buddhas does not equal the seeking for the way firmly and rightly without returning.

7. There are the worlds of the Buddhas like the sand of the Gāṅgā. These (Buddha-)countries are innumerable and countless. My light will shine over all these countries, thus my strength and power will be immeasurable.

8. May my country be the best (of all), when I become a Buddha, and the people therein excellent, and the Bodhi-maṇḍala surpassing others. May my country be just as (the state of) Nirvāṇa, and without equal. I will pity and deliver all (beings).

9. May those who come to be born there from the ten quarters be pure and joyful, happy and at ease, when they arrive in my country. May

假使有佛百千億萬無量大聖數如恒沙供養一切所等諸佛不如求道
堅正不却譬如恒沙諸佛世界復不可計無數剎土光明悉照徧此諸國
如是精進威神難量令我作佛國土第一其衆奇妙道場超絕國如泥洹
而無等雙我富哀愍度脫一切十方來生心悅清淨已到我國快樂安穩

3. Deeply and clearly, well and intensely, he thinks of the law of the Buddhas, (incomprehensible) like the sea, and understands its depth and greatest profoundness, and reaches its bottom. : Bhagavat (i. e. honoured by the world) is ever free from ignorance, covetousness, and anger. O Hero, like a lion, whose spiritual virtue is immeasurable!

4. His merit is great and wide, his wisdom is deep and wonderful, and his light and powerful form cause the universe to be shaken*. May I become a Buddha just as the holy king of the law, and deliver all beings from birth and death!

5. In generosity, equanimity, virtue, endurance, strength, also in meditation and wisdom, I shall become the best. Practising perfectly these vows I shall become a Buddha, the great helper of all those who have fear and anxiety.

如是三昧	願我作佛	人雄師子	深諦善念
智慧爲上	齊聖法王	神德無量	諸佛法海
吾誓得佛	超度生死	功勳廣大	窮深盡奧
普行此願	靡不解脫	智慧深妙	究其涯底
一切恐懼	布施訓意	光明威相	無明欲怒
爲什大安	成忍精進	震動大千	世尊示現

* This world's great to speak of and to praise.

3. If my name should not be heard all over the ten quarters, when I attain to the path of Buddha, may I not accomplish the perfect knowledge.

聞¹ 神² 離³ 我⁴
彼⁵ 力⁶ 欲⁷ 至⁸
智⁹ 演¹⁰ 深¹¹ 成¹²
慧¹³ 大¹⁴ 正¹⁵ 佛¹⁶
眼¹⁷ 光¹⁸ 念¹⁹ 道²⁰

4. May I become the teacher of gods and men, having sought for the highest path, by generosity, deep and right meditation, pure wisdom and practising the pure practice (Brahma-*śāra*)*.

滅¹ 普² 淨³ 名⁴
此⁵ 照⁶ 慧⁷ 聲⁸
昏⁹ 無¹⁰ 修¹¹ 超¹²
有¹³ 際¹⁴ 梵¹⁵ 十¹⁶
聞¹⁷ 土¹⁸ 行¹⁹ 方²⁰

5. The great light produced by the spiritual power (of the Tathāgata) shines over unlimited countries, and destroys the darkness of three (kinds of) defilements, and saves all beings from misfortune.

開¹ 消² 志³ 究⁴
塞⁵ 除⁶ 求⁷ 竟⁸
諸⁹ 三¹⁰ 有¹¹ 所¹²
惡¹³ 垢¹⁴ 上¹⁵ 聞¹⁶
道¹⁷ 其¹⁸ 道¹⁹ 問²⁰

6. Opening his eye of wisdom, he (the Tathāgata) destroys that darkness of ignorance like a blind man. Shutting up all the evil paths, he opens the gate of the good state.

通¹ 真² 爲³ 衆⁴
達⁵ 濟⁶ 諸⁷ 不⁸
善⁹ 衆¹⁰ 人¹¹ 成¹²
趣¹³ 厄¹⁴ 人¹⁵ 正¹⁶
門¹⁷ 以¹⁸ 師¹⁹ 覺²⁰

* Bodhiruci translates this verse as follows: "If I should still seek for the object of desire, after I left home in order to advance toward the highest path, and should not practice meditation and wisdom, may I not become the character (of men whose passions are to be tamed) and the teacher of gods and men?"

Buddha witness that this is my true realisation! I make prayer for that desire, full of strength and vigour.

10. May those Bhagavats of the ten quarters, whose wisdom is unimpeded, know always my thought and practice! Even if I abide in the midst of poisons and pains, I shall always practise strength (vīrya) and endurance (kṣānti), and be free from regret.

幸佛信明 是我眞證 發願於彼
力精所欲 十方世尊 智慧無礙¹⁰
常令此尊 知我心行 假令身止
諸苦毒中 我行精進 忍終不悔

2. SANSKRIT TEXT, Chapter 9, pages 22-24

1. If these prayers, surpassing the world, which I have made and by which I should certainly attain to the highest path, should not be fulfilled, may I not accomplish the perfect knowledge.

2. If I should not become a great saviour, so as to save all the poor, for many a little kalpa, may I not accomplish the perfect knowledge.

我建超世願 必至無上道
所願不滿足 誓不成正覺
我於無量劫 不爲大施土
普濟諸貧苦 誓不成正覺

3. If my name should not be heard all over the ten quarters, when I attain to the path of Buddha, may I not accomplish the perfect knowledge.

聞⁴ 神⁴ 離⁴ 我⁴
彼 力 欲 至
智 演 深 成
慧 大 正 佛
眼 光 念 道

4. May I become the teacher of gods and men, having sought for the highest path, by generosity, deep and right meditation, pure wisdom and practising the pure practice (Brahmāṇya)⁴.

滅 普 淨 名
此 照 慧 聲
昏 無 修 超
闇 際 梵 十
問 土 行 方

5. The great light produced by the spiritual power (of the Tathāgata) shines over unlimited countries, and destroys the darkness of three (kinds of) defilements, and saves all beings from misfortune.

開 消 志 究
塞 除 求 竟
諸 三 無 所
惡 垢 上 聞
道 冥 道 聞

6. Opening his eye of wisdom, he (the Tathāgata) destroys that darkness of ignorance like a blind man. Shutting up all the evil paths, he opens the gate of the good state

通 廣 爲 覺
達 濟 諸 不
菩 衆 天 成
越 厄 人 正
門 難 師 覺

⁴ Bodhiruci translates this verse as follows: "If I should still seek for the object of desire, after I left home in order to advance towards the highest path, and should not practise meditation and wisdom, may I not become the character (of men whose passions are to be tamed) and the teacher of gods and men."

7. Having accomplished his actions, his powerful light is brilliant over the ten quarters; so that the sun and moon do not shine, and the light of the sky becomes invisible.

8. Opening the treasury of the law for the sake of a multitude, he widely distributes the jewels of merit; and in the midst of a large assembly, he constantly preaches the law as a lion roars.

9. Having worshipped all Buddhas, he has made the stocks of merit perfect. His prayers and wisdom having been perfect, he has become the hero of the three worlds.

10. Like Buddha, who is possessed of unimpeded wisdom, and understands and shines over everything, may I also be possessed of the power of action and wisdom, and equal this highest worthy.

11. If this prayer should ever be fulfilled, the great-thousand (world) would be moved, and the heavenly beings in the sky would shower down the wonderful and precious flowers.

等此最勝尊	願悲悉成滿	廣施功德寶	功祚成滿足
斯願若尅果	得爲三界雄	常於大衆中	威曜朗十方
大千應感動	如佛無礙智	說法師子吼	日月最重暉
虛空諸天人	通達靡不照	供養一切佛	天光隱不現
當雨珍妙華	願我功懃力	具足衆德本	爲衆開法藏

12 Buddha spoke to Ananda: When the Bhikṣu Dharmakara spoke these verses, the whole earth was shaken in six different ways, and the heaven showered the wonderful flowers over it, and there was music spontaneously in the sky, in which this praise was produced. Thou wilt certainly accomplish the highest perfect knowledge*.

佛告阿闍世比丘說此頌
已應時普地六種震動天雨
妙華以散其上自然音樂空
中讚言決定必成無上正覺

3. SANSKRIT TEXT, Chapter 31, pages 49-54.

1 There are Buddha-countries in the eastern quarter, the number of which equals the sand of the river Ganges. The company of Bodhisattvas of those countries goes to see Buddha Amitāyus.

東方諸佛國
彼土菩薩衆
南西北四維
彼土菩薩衆

2 Thus also in the south, west, north, zenith, and nadir, and in the four corners (there are the same). The company of Bodhisattvas of those countries goes to see Buddha Amitāyus.

其數如恒
往觀無量覺
上下亦復然
往觀無量覺

* In the fourth and fifth of the five Chinese translations which exist, this part is translated as a verse, as it is in Sanskrit; and second translations, these 12 verses are altogether left out.

8. Then the Lord Amitāyū changes his countenance and smiles, and shines over the countries of the ten quarters, producing innumerable (rays of) light from his mouth. (See verse 11.)

今說仁諦聽 白佛何緣笑 三帝從頂入 應時無量尊

9. Turning back his light, he causes it to turn round his body three times and to enter into (his person) from the top of his head. All the assembly of gods and men are dancing with joy. (See verse 12.)

十方來正士 唯慈願說意 一切天人眾 踊容發欣笑

10. The noble-minded Avalokiteśvara, making his cloak proper, touching the ground with his head, asks him, saying: 'Why dost thou smile? Pray, tell me thy thoughts.'

吾悉知彼願 梵聲猶雷震 踊躍皆歡喜 口出無量光

11. The Brahma-voice (of Buddha) is like thunder, and produces a wonderful ringing sound, with eight different kinds of sound (saying): 'I shall give prophecy to the Bodhisattvas, and tell thee now;—do thou listen carefully!'

志求歸淨土 八音妙響 大士觀世音 徧照十方國

12. 'I know thoroughly well the wishes of those noble-minded ones who come from the ten quarters, that they seek for a pure and adorned country, and that, having received prophecy, they will become Buddha'

受決當成佛 當授菩薩記 願願皆得 遍光四天下

13. 'Understanding all the dharmas as dreams, illusions, and ringing-sounds, they will make their excellent prayers fulfilled, and certainly accomplish such a country as this.

14. 'Knowing the dharmas as lightnings and shadows, they will accomplish the path of a Bodhisattva, and make the stocks of merit perfect, and having received prophecy, they will become Buddha.

15. 'Understanding the nature of all the dharmas as empty and without self, they simply seek for a pure Buddha-country, and will certainly accomplish such a country as this.'

16. The other Buddhas speak to their Bodhisattvas and cause them to go and see Buddha (Amitāyu) of Sukhāvati (saying): 'Hearing his law you should willingly receive and practise it, and quickly obtain the pure place (like Sukhāvati).

17. 'When you arrive at that pure and adorned country, you will at once obtain supernatural power, and certainly receive prophecy from the Lord Amitāyu, and attain to the state of "being equal to Buddha".'

疾得清淨處	專求淨佛土	究竟菩薩道	覺了一切法
至 ¹⁷ 彼嚴淨國	必成如是刹	具諸功德本	猶如夢幻響
便速得神通	諸佛告菩薩 ¹⁴	受決當作佛	滿足諸妙願
必於無量尊	令觀安養佛	通達諸法性 ¹³	必成如是刹
受記成等覺	聞法樂受行	一切空無我	知法如電影

* 等覺 *tan kō, lit. equally enlightened*. This term is generally explained with *Ekagibuddha*, or he who is bound by one birth only; see verse 28 in Sanskrit.

18. 'If beings, having heard his name, wish to be born in his country, they will arrive there, through the power of the former prayers of that Buddha (Amitāyū), and spontaneously attain to the state of "never returning again" (Avaiṣṭya)'

飛 普 自 其
化 念 致 佛
徧 度 不 本
諸 一 退 願
刹 切 林 力

19. The Bodhisattvas raise their prayers, and pray that their own country should have no difference (from Sukhāvati). They think intensely of saving all beings and making their name to be heard in the ten quarters.

恭 名 菩 聞
敬 願 薩 名
歡 達 典 微
喜 十 至 往
去 方 願 生

20. Having worshipped a million of Tathāgatas, and gone to their countries through their supernatural power, and joyfully worshipped them there, they (the Bodhisattvas) return to the country of Sukhāvati

還 來 願 皆
到 事 已 悉
安 信 國 到
養 如 其 故
國 來 國 得

4. SANSKRIT TEXT, Chapter 44, pages 73-75

1. If men have no stock of merit, they are not able to hear this Sūtra. Those who are pure and keep the moral precepts, are able to hear the right law.

乃 諸 不 若
獲 淨 得 人
隨 自 民 所
正 戒 此 言
法 者 經 本

2. Those who have formerly seen Bhagavat, are able to believe in this matter. They will hear and practise (this law) respectfully and without pride, and skip for great joy.

3. Those who are either proud, vicious, or neglectful, find it difficult to believe in this law. Those who have seen Buddhas in former life, willingly hear such a teaching as this.

4. Neither Śrāvakas nor Bodhisattvas are able to understand the holy thought (of Buddha), because it is just as if a man, blind from his birth, wishes to go to lead others.

5. The sea of wisdom of the Tathāgata is deep and wide, unlimited and bottomless, so that neither Śrāvakas nor Pratyekabuddhas can measure it, but Buddha only understands it clearly.

6, 7. Let even all men, who may have perfectly attained to the Bodhi, and understood the sublime truth, being possessed of pure wisdom, think of the wisdom of Buddha for a million

唯佛獨明了	譬如從生盲	難以信此法	曾更見世尊
假使一切人	欲行開導人	宿世見諸佛	則能信此事
具足皆得道	如來智慧海	樂聽如是教	謙敬聞奉行
淨慧知本空	深廣無涯底	聲聞或菩薩	踊躍大歡喜
億劫思佛智	二乘非所測	莫能究聖心	憍慢弊解怠

of kalpas, and use their utmost power in their speech and explanation, yet they will not know the unlimitedness of Buddha's wisdom till the end of their life. Thus it is perfectly pure.

8. This life is very difficult to be obtained, and the appearance of Buddha in the world is also difficult to be met with, and men who have faith and wisdom are difficult (to be found); so that if they hear (this law), they must diligently seek for it.

9. If they, having heard the law, do not forget it, and having perceived (its deep meaning) respect it, and having obtained (its essence) rejoice greatly, they are my good and intimate friends. Therefore they ought to raise their own thoughts (for obtaining the *Maghā*).

10. Even if the world is full of fire, yet they ought certainly to pass through it, and seek to hear the law. They will then certainly attain to the path of Buddha, and wuhly live (those who are in) the stream of birth and death.

設	問	壽	窮
滿	法	命	力
世	能	甚	極
界	不	難	講
火	忘	得	說
必	見	佛	盡
遇	敬	世	壽
要	得	亦	猶
聞	大	難	不
法	慶	值	知
會	則	人	佛
當	我	有	慧
成	善	信	力
佛	親	慧	邊
道	友	難	際
隨	足	若	如
諸	於	隨	是
生	當	轉	無
死	發	如	常
流	道	成	淨

APPENDIX II.

THE SMALLER SUKHÂVATĪ-VYŪHA¹.

॥ नमः सर्वज्ञाय ॥

एवं मया श्रुतं । एकस्मिन्समये भगवाञ्छ्रावस्त्यां विहरति
स जेतवनेऽनाथपिण्डदस्यारामे महता भिक्षुसंघेन सार्धमर्धचयो-
दशभिर्भिक्षुशतैरभिज्ञानाभिज्ञातिः स्यविरमंहाश्रावकैः सर्वैरर्हद्भिः ।
तद्यथा स्यविरेण च शारिपुत्रेण महामौद्गल्यायनेन च महाका-
श्यपेन च महाकप्फिणेन च महाकात्यायनेन च महाकौष्ठिलेन
च रेवतेन च शुद्धिपञ्चकेन च नन्देन चानन्देन च राहुलेन च
गवांपतिना च भरद्वाजेन च कालोदयिना च वङ्कुलेन चानि-
रुद्धेन च । एतैश्चान्यैश्च संवहुलैर्महाश्रावकैः संवहुलैश्च बोधि-
सत्त्वैर्महासत्त्वैः । तद्यथा मञ्जुश्रिया च कुमारभूतेनाजितेन च
बोधिसत्त्वेन गंधहस्तिना च बोधिसत्त्वेन नित्योद्युक्तेन च बोधि-
सत्त्वेनानिष्टिप्रधुरेण च बोधिसत्त्वेन । एतैश्चान्यैश्च संवहुलैर्बोधि-
सत्त्वैर्महासत्त्वैः । शक्रेण च देवानामिन्द्रेण ब्रह्मणा च सहांपतिना ।
एतैश्चान्यैश्च संवहुलैर्देवपुवनयुतशतसहस्रैः ॥ १ ॥

¹ See Journal of the Royal Asiatic Society, 1880, pp. 181-186. Selected Essays, vol. II p. 349.

मयाः । न पुनरेव दृश्यं । तद्व्यवहारेण । नाम्नि नानिपुत्र
तत्र बुद्धयेव निराकारं नाम्नि तिर्यग्योनिनां समलोका
नाम्नि । ते पुनः परितर्मजामेनामितापुत्रा तत्प्राप्तयेन निर्मिता
धर्मगतं निराकारंति । एवंरूपः नानिपुत्र बुद्धयेवामुत्र
समादृत्य तद्वद्वेषं ॥६॥

[illegible]

तस्मिन् समये आदिपुत्रं चैव चारुणं च तस्यागतौऽभिजातौः
भीष्यते । तस्य मन्त्रु युगः आदिपुत्रं तस्यागतस्य जितौ च मन्त्रुयुग
आमपरिमितमायुःप्रमाणं । तस्य चारुणं च तस्यागतौऽभिजा
युगंभीष्यते । तस्य च आदिपुत्रं तस्यागतस्य द्वादश वर्षाणि च मन्त्रुयुग
मन्त्रुयुगंभीष्यते । तस्य च आदिपुत्रं तस्यागतस्य द्वादश वर्षाणि च मन्त्रुयुग

[illegible]

रत्नस्य । तामु च पुष्करिणीषु संति पद्मानि जातानि नीलानि
नीलवर्णानि नीलनिर्भासानि नीलनिर्दनानि । पीतानि
पीतवर्णानि पीतनिर्भासानि पीतनिर्दनानि । लोहितानि
लोहितवर्णानि लोहितनिर्भासानि लोहितनिर्दनानि । अव-
दातान्यवदातवर्णान्यवदातनिर्भासान्यवदातनिर्दनानि । चित्रा-
णि चित्रवर्णानि चित्रनिर्भासानि चित्रनिर्दनानि शकटचक्र-
प्रमाणपरिणाहानि । एवंरूपैः शारिपुत्र बुद्धयेचगुणव्यूहैः सम-
लंकृतं तद्बुद्धयेचं ॥४॥

पुनरपरं शारिपुत्र तत्र बुद्धयेचे नित्यप्रवादितानि दिव्यानि
तूर्याणि सुवर्णवर्णा च महापृथिवी रमणीया । तत्र च बुद्धयेचे
त्रिष्कृत्वो राक्षो त्रिष्कृत्वो दिवसस्य पुष्पवर्षं प्रवर्षति दिव्यानां
मांदारवपुष्पाणां । तत्र ये सत्त्वा उपपन्नास्त एकेन पुरोभक्तेन
कोटिशतसहस्रं बुद्धानां वंदन्त्यन्याँल्लोकधातून्गत्वा । एकैकं च
तथागतं कोटिशतसहस्राभिः पुष्पवृष्टिभिरभ्यवकीर्य- पुनरपि
तामेव लोकधातुमागच्छन्ति दिवाविहाराय । एवंरूपैः शारिपुत्र
बुद्धयेचगुणव्यूहैः समलंकृतं तद्बुद्धयेचं ॥५॥

पुनरपरं शारिपुत्र तत्र बुद्धयेचे संति हंसाः क्रींचा मयूराश्च ।
ते त्रिष्कृत्वो राक्षो त्रिष्कृत्वो दिवसस्य संनिप्रत्य संगीतिं कुर्वन्ति
स्म स्वकस्वकानि च रुतानि प्रव्याहरन्ति । तेषां प्रव्याहरतामि-
न्द्रियबलबोध्दंगशब्दो निश्चरति । तत्र तेषां मनुष्याणां तं शब्दं
श्रुत्वा बुद्धमनसिकार उत्पद्यते धर्ममनसिकार उत्पद्यते संघमन-
सिकार उत्पद्यते ॥ तत्किं मन्यसे शारिपुत्र तिर्यग्योनिगतास्ते

सत्त्वाः । न पुनरेवं द्रष्टव्यं । तत्कस्माद्वेतोः । नामापि शारिपुत्र
तत्र बुद्ध्येषे निरयाणां नास्ति तिर्यग्योनीनां यमलोकस्य
नास्ति । ते पुनः पद्मिसंघास्तेनामितायुषा तथागतेन निर्मिता
धर्मशब्दं निश्चारयन्ति । एवंरूपैः शारिपुत्र बुद्ध्येषगुणव्यूहैः
समलंकृतं तद्बुद्ध्येषं ॥६॥

पुनरपरं शारिपुत्र तत्र बुद्ध्येषे तासां च तालपंक्तीनां तेषां च
किंकिणीजालानां यातेरितानां चल्गुर्मनोज्ञः शब्दो निश्चरति ।
तद्यथापि नाम शारिपुत्र कोटिशतसहस्रांगिकस्य दिव्यस्य तूर्यस्य
चार्यः संप्रयादितस्य चल्गुर्मनोज्ञः शब्दो निश्चरति एवमेव
शारिपुत्र तासां च तालपंक्तीनां तेषां च किंकिणीजालानां
यातेरितानां चल्गुर्मनोज्ञः शब्दो निश्चरति । तत्र तेषां मनुष्याणां
तं शब्दं श्रुत्वा बुद्धानुस्मृतिः काये संतिष्ठति धर्मानुस्मृतिः काये
संतिष्ठति संधानुस्मृतिः काये संतिष्ठति । एवंरूपैः शारिपुत्र
बुद्ध्येषगुणव्यूहैः समलंकृतं तद्बुद्ध्येषं ॥७॥

तत्किं मन्यसे शारिपुत्र केन कारणेन स तथागतोऽमिताभो
नामोच्यते । तस्य खलु पुनः शारिपुत्र तथागतस्य तेषां च मनुष्या-
णामपरिमितमायुःप्रमाणं । तेन कारणेन स तथागतोऽमिता-
भुर्नामोच्यते । तस्य च शारिपुत्र तथागतस्य दश कल्पाः श्रुत्वा
सम्यक्संयोधिभिसंपुद्स्य ॥८॥

तत्किं मन्यसे शारिपुत्र केन कारणेन स तथागतोऽमिताभो
नामोच्यते । तस्य खलु पुनः शारिपुत्र तथागतस्याभाप्रतिहता
सर्वबुद्ध्येषेषु । तेन कारणेन स तथागतोऽमिताभो नामोच्यते ॥

तस्य च शारिपुत्र तथागतस्याप्रमेयः श्रावकसंघो येषां न सुकरं
प्रमाणमाख्यातुं शुद्धानामर्हतां । एवंप्रैः शारिपुत्र बुद्धद्येवगुण-
व्यूहैः समलंकृतं तदुद्धद्येवं ॥ ९॥

पुनरपरं शारिपुत्र येऽमितायुषस्तथागतस्य बुद्धद्येवे सत्त्वा
उपपन्नाः शुद्धा बोधिसत्त्वा अविनिवर्तनीया एकजातिप्रतिबद्धा-
स्तेषां शारिपुत्र बोधिसत्त्वानां न सुकरं प्रमाणमाख्यातुमन्यथा-
प्रमेयासंख्येया इति संख्यां गच्छन्ति ॥ तत्र खलु पुनः शारिपुत्र
बुद्धद्येवे सत्त्वैः प्रणिधानं कर्तव्यं । तत्कस्माद्येतोः । यत्र हि नाम
तथा रूपैः सत्पुरुषैः सह समयधानं भवति । नावरमावर्णेण
शारिपुत्र कुशलमूलैनामितायुषस्तथागतस्य बुद्धद्येवे सत्त्वा उप-
पद्यन्ते । यः कश्चिच्छारिपुत्र कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा तस्य
भगवतोऽमितायुषस्तथागतस्य नामधेयं श्रोष्यति श्रुत्वा च मन-
निकरिष्यति एकराशं वा द्विराशं वा त्रिराशं वा चतुराशं वा
पञ्चराशं वा षड्राशं वा सप्तराशं वा विष्टिप्रचिन्तो मनश्चिकरिष्यति
यदा स कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा कालं करिष्यति तस्य कालं
कुर्वन्तः सोऽमितायुषस्तथागतः श्रावकसंघपरिवृतो बोधिसत्त्वगण-
पुरस्कृतः पुरतः स्थास्यति सोऽविपर्यस्तचित्तः कालं करिष्यति च ।
स बालं कृत्वा तस्मैवामितायुषस्तथागतस्य बुद्धद्येवे मुगावत्यां
लोचधातावुपपत्स्यते । तस्मात्तर्हि शारिपुत्र इदमर्थवगं संपश्यमान
एवं यदासि मत्कृत्य कुलपुत्रेण वा कुलदुहिता वा तत्र बुद्धद्येवे
चित्तप्रणिधानं कर्तव्यं ॥ १० ॥

तद्यथापि नाम शारिपुत्र शहमेतर्हि तां परिकीर्तयामि एवमेव

शारिपुष पूर्वस्यां दिश्यद्योभ्यो नाम तथागतो मेरुध्वजो नाम
 तथागतो महामेरुनाम तथागतो मेरुप्रभासो नाम तथागतो
 मंजुध्वजो नाम तथागत एवंप्रमुखाः शारिपुष पूर्वस्यां दिशि
 गंगानदीयालुकोपमा युद्धा भगवन्तः स्वकस्वकानि युद्धद्योषाणि
 जिह्नेन्द्रियेण संब्रूदयित्वा निर्वेदं कुर्वन्ति । प्रतीयथ यूयमिदम-
 चिंत्यगुणपरिशीर्तनं सर्वयुद्धपरिग्रहं नाम धर्मपर्यायं ॥११॥

एवं दक्षिणस्यां दिशि चंद्रमूर्धप्रदीपो नाम तथागतो यशःप्रभो
 नाम तथागतो महाचिंस्कंधो नाम तथागतो मेरुप्रदीपो नाम
 तथागतोऽनंतवीर्यो नाम तथागत एवंप्रमुखाः शारिपुष दक्षि-
 णस्यां दिशि गंगानदीयालुकोपमा युद्धा भगवन्तः स्वकस्वकानि
 युद्धद्योषाणि जिह्नेन्द्रियेण संब्रूदयित्वा निर्वेदं कुर्वन्ति । प्रती-
 यथ यूयमिदमचिंत्यगुणपरिशीर्तनं सर्वयुद्धपरिग्रहं नाम धर्म-
 पर्यायं ॥१२॥

एवं पश्चिमायां दिश्यमितायुर्नभं तथागतोऽमितस्कंधो नाम
 तथागतोऽमितध्वजो नाम तथागतो महार्प्रभो नाम तथागतो
 महारत्नकेतुनाम तथागतः शुद्धरश्मिप्रभो नाम तथागत एवंप्र-
 मुखाः शारिपुष पश्चिमायां दिशि गंगानदीयालुकोपमा युद्धा
 भगवन्तः स्वकस्वकानि युद्धद्योषाणि जिह्नेन्द्रियेण संब्रूदयित्वा
 निर्वेदं कुर्वन्ति । प्रतीयथ यूयमिदमचिंत्यगुणपरिशीर्तनं सर्व-
 युद्धपरिग्रहं नाम धर्मपर्यायं ॥१३॥

एवमुत्तरायां दिशि महाचिंस्कंधो नाम तथागतो विश्वानर-
 निर्घोषो नाम तथागतो दुंदुभिस्वरनिर्घोषो नाम तथागतो

दुष्प्रधर्पो नाम तथागत आदित्यसंभवो नाम तथागतो जलेनि-
प्रभो नाम तथागतः प्रभाकरो नाम तथागत एवंप्रमुखा शारि-
पुत्रोत्तरायां दिशि गंगानदीवालुकोपमा बुद्धा भगवंतः स्वकस्व-
कानि बुद्धक्षेत्राणि जिह्नेन्द्रियेण संच्छादयित्वा निर्वेठनं कुर्वति ।
प्रतीयथ यूयमिदमचिंत्यगुणपरिकीर्तनं सर्वबुद्धपरिग्रहं नाम
धर्मपर्यायं ॥ १४ ॥

एवमधस्तायां दिशि सिंहो नाम तथागतो यशो नाम तथा-
गतो यशःप्रभासो नाम तथागतो धर्मो नाम तथागतो धर्मधरो
नाम तथागतो धर्मध्वजो नाम तथागत एवंप्रमुखाः शारिपुत्रा-
धस्तायां दिशि गंगानदीवालुकोपमा बुद्धा भगवंतः स्वकस्व-
कानि बुद्धक्षेत्राणि जिह्नेन्द्रियेण संच्छादयित्वा निर्वेठनं कुर्वति ।
प्रतीयथ यूयमिदमचिंत्यगुणपरिकीर्तनं सर्वबुद्धपरिग्रहं नाम
धर्मपर्यायं ॥ १५ ॥

एवमुपरिष्ठायां दिशि ब्रह्मघोषो नाम तथागतो क्षुद्रचराजो
नाम तथागत इन्द्रक्षेत्रध्वजराजो नाम तथागतो गंधोत्तमो नाम
तथागतो गंधप्रभासो नाम तथागतो महाचिंस्कंधो नाम तथा-
गतो रत्नकुसुमसंपुष्पितगात्रो नाम तथागतः सालेंद्रराजो नाम
तथागतो रत्नोत्पलश्रीनाम तथागतः सर्वार्थदर्शो नाम तथागतः
सुमेरुकल्पो नाम तथागत एवंप्रमुखाः शारिपुत्रोपरिष्ठायां दिशि
गंगानदीवालुकोपमा बुद्धा भगवंतः स्वकस्वकानि बुद्धक्षेत्राणि
जिह्नेन्द्रियेण संच्छादयित्वा निर्वेठनं कुर्वति । प्रतीयथ यूयमिदम-
चिंत्यगुणपरिकीर्तनं सर्वबुद्धपरिग्रहं नाम धर्मपर्यायं ॥ १६ ॥

तत्किं मन्यमे गारिपुष केन कारणेनायं धर्मपर्यायः सर्वबुद्ध-
परिग्रहो नामोच्यते । ये केचिज्जगारिपुष कुलपुषा वा कुलदुहितरो
वास्य धर्मपर्यायस्य नामधेयं श्रौष्यन्ति तेषां च बुद्धानां भगवतां
नामधेयं धारयिष्यन्ति सर्वे ते बुद्धपरिगृहीता भविष्यन्त्यविनिवर्त-
नीयाश्च भविष्यन्त्यनुत्तरायां सम्यक्संबोधी । तस्मात्तर्हि गारिपुष
अहं धार्यं प्रतीयश्च माकांक्षयश्च मम च तेषां च बुद्धानां भग-
वतां । ये केचिज्जगारिपुष कुलपुषा वा कुलदुहितरो वा तस्य
भगवतोऽमितायुपस्तपागतस्य बुद्धदोषे चित्तप्रणिधानं करिष्यन्ति
कृतं वा कुर्वन्ति वा सर्वे तेऽविनिवर्तनीया भविष्यन्त्यनुत्तरायां
सम्यक्संबोधी तेष च बुद्धदोष उपपत्त्यन्त्युपपन्ना वोपपद्यन्ति वा ।
तस्मात्तर्हि गारिपुष आदिः कुलपुत्रैः कुलदुहितृभिश्च तेष बुद्धदोषे
चित्तप्रणिधिस्तपादयितव्यः ॥ १७ ॥

तद्यत्पि नाम गारिपुषाहमेतर्हि तेषां बुद्धानां भगवतामे-
वमर्चित्वगुणान्परिकीर्तयामि एतन्नैव गारिपुष समाधि ते बुद्धा
भगवन्त एवमर्चित्वगुणान्परिकीर्तयन्ति । सुदुष्करं भगवता शप्य-
मुनिना शप्याधिराजेन कृतं । सहायां लोकधातावनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्य सर्वलोकविप्रत्ययनीयो धर्मो देशितः
कल्पकपाये सप्तकपाये दृष्टिकपाये क्षायुष्कपाये क्रैगकपाये ॥ १८ ॥

तन्ममापि गारिपुष परमदुष्करं यन्मया सहायां लोकधाता-
वनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्य सर्वलोकविप्रत्ययनीयो धर्मो
देशितः सप्तकपाये दृष्टिकपाये क्रैगकपाये क्षायुष्कपाये कल्पक-
पाये ॥ १९ ॥

इदमवीचद्भगवानात्तमनाः । आयुष्माञ्छारिपुत्रस्ते च भिक्षु-
 यस्ते च बोधिसत्त्वाः सदेवमानुषासुरगंधर्वश्च लोको भगवतो
 भाषितमभ्यनंदन् ॥ २० ॥

॥ सुखावतीयूहो नाम महायानसूत्रं ॥

